

Lagrådsremiss

En mer heltäckande terrorismlagstiftning

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 22 februari 2018

Peter Hultqvist

Marie Skåninger
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår en mer heltäckande straffrättslig terrorismlagstiftning. Förslagen innebär att nästan alla straffbestämmelser i de tre särskilda lagarna på området utvidgas. De förslag som gäller nykriminalisering innebär bl.a. följande.

- Terroristbrottet uppdateras genom att bl.a. grovt dataintrång läggs till bland de brott som under vissa förutsättningar kan vara terroristbrott.
- Straffansvaret för att utbilda sig för terrorism ska även omfatta självstudier i exempelvis vapen- och sprängämnestekniker.
- Straffbestämmelsen om terrorismresor utvidgas så att även terrorismresor till det egna medborgarskapslandet blir straffbara. Svenska medborgares resor till Sverige är det enda undantaget.
- Kriminaliseringen av terrorismfinansiering blir mer heltäckande.

Till de övriga förslag som lämnas hör att svenska domstolar i fler fall ska kunna döma över terrorismrelaterade brott som har begåtts utomlands.

Förslagen syftar i huvudsak till att genomföra EU:s direktiv om bekämpande av terrorism och tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism. Regeringen föreslår att Sverige ska tillträda tilläggsprotokollet.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 september 2018.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i brottsbalken.....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall	8
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.....	11
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet	14
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor	17
2.6	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling	19
2.7	Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet	21
2.8	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling	23
2.9	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna	25
2.10	Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner	27
2.11	Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete	29
3	Ärendet och dess beredning	31
4	Terrorismlagstiftning i förändring	32
4.1	Den svenska terrorismlagstiftningen och pågående lagstiftningsarbete	32
4.2	EU:s terrorismdirektiv	32
4.3	Tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism.....	34
5	Sverige bör tillträda tilläggsprotokollet	34
6	Kriminalisering	35
6.1	Genomförandet av terrorismdirektivets och tilläggsprotokollets kriminaliseringskrav bör utgå från befintlig lagstiftning.....	35
6.2	Flera straffbestämmelser skärps	42
6.2.1	Terroristbrottet utvidgas	42
6.2.2	Straffansvaret för rekrytering utvidgas.....	48
6.2.3	Straffansvaret för att utbilda förtydligas.....	52
6.2.4	Straffansvaret för att utbilda sig förtydligas och utvidgas	54
6.2.5	Straffansvaret för terrorismresor utvidgas	59

6.2.6	Straffansvaret för terrorismfinansiering utvidgas	65
6.2.7	Terroristbrottslagens straffskärpningsregel utvidgas	68
6.3	Några brott i direktivet och tilläggsprotokollet är redan kriminaliserade fullt ut.....	70
6.3.1	Brott med anknytning till en terroristgrupp	70
6.3.2	Offentlig uppmaning till terroristbrott	74
6.3.3	Organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften	76
7	Domsrätten utvidgas	78
8	BBS-lagen utvidgas.....	85
9	Möjligheten att använda tvångsmedel m.m.....	88
10	Informationsutbyte	95
11	Hänvisningar till terrorismrambeslutet ändras till att avse direktivet	98
12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	99
13	Konsekvenser.....	99
14	Författningskommentar	100
14.1	Förslaget till lag om ändring i brottsbalken.....	100
14.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall	101
14.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.....	103
14.4	Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet	105
14.5	Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor	108
14.6	Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling	109
14.7	Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.....	110
14.8	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling	112
14.9	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna	113
14.10	Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner	114
14.11	Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete	115
Bilaga 1	Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism (CETS 217)	116

Bilaga 2	Tilläggsprotokoll till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (CETS 217)	121
Bilaga 3	Direktiv (EU) 2017/541 om bekämpande av terrorism	127
Bilaga 4	Sammanfattning av betänkandet Genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism (SOU 2017:72)	143
Bilaga 5	Betänkandets lagförslag	150
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna	173

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall,
3. lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott,
4. lag om ändring i lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet,
5. lag om ändring i lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlur,
6. lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling,
7. lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet,
8. lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling,
9. lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna,
10. lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner,
11. lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 3 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §²

För brott som begåtts utom riket döms även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats på ett svenskt fartyg eller luftfartyg, eller om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen på ett sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en avdelning av Försvarsmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i Försvarsmakten och tjänstgör i en internationell militär insats eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,

3 a. om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt,

4. om brottet förövats mot Sverige, en svensk kommun eller annan menighet eller en svensk allmän inrättning,

5. om brottet begåtts inom ett område som inte tillhör någon stat och förövats mot en svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot en utlänning med hemvist i Sverige,

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplats-sabotage, penningförfalskning, försök till sådana brott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor, osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, försök till sådant

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplats-sabotage, penningförfalskning, försök till sådana brott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor, osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, försök, *förberedelse*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017:497.

brott, brott som avses i 5 § samma lag, brott enligt lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, uppvigling som består i en omedelbar och offentlig uppmaning att begå folkmord eller om brottet riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning, eller

eller stämpling till sådant brott, brott som avses i 5 § samma lag, brott enligt lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, uppvigling som består i en omedelbar och offentlig uppmaning att begå folkmord eller om brottet riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning, eller

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Härigenom föreskrivs¹ att 1, 3–4 och 6 §§ lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall² ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §³

Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser för genomförande av 1. den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism som antogs av Förenta nationernas generalförsamling den 9 december 1999 (54/109), och

2. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014).

1. den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism som antogs av Förenta nationernas generalförsamling den 9 december 1999 (54/109),

2. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014),

3. tilläggsprotokoll den 19 maj 2015 till Europarådets konvention den 16 maj 2005 om förebyggande av terrorism, och

4. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.

I lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns ytterligare bestämmelser för att genomföra konventionen. De avser åtgärder som den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet är skyldig att vidta för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

I lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns ytterligare bestämmelser för att genomföra den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism. De avser åtgärder som den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet är skyldig att vidta för att förhindra att verksamheten utnyttjas

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse av lagens rubrik 2009:73.

³ Senaste lydelse 2017:644.

för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

3 §⁴

Till fängelse i högst två år döms den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas

1. för att begå särskilt allvarlig brottslighet, eller

1. för att begå *eller annars medverka till* särskilt allvarlig brottslighet *eller försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet*, eller

2. av en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet.

Om brott som anges i första stycket är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

3 a §⁵

Den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas för *en sådan resa* som avses i 5 b § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas för *att begå eller annars medverka till brott* som avses i 3–6 §§ lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

4 §

För försök till brott enligt 3 § döms till ansvar enligt bestämmelserna i 23 kap. 1 § brottsbalken.

För försök till brott enligt *denna lag* döms *det* till ansvar enligt bestämmelserna i 23 kap. 1 § brottsbalken.

6 §⁶

Svensk medborgare eller utlänning som befinner sig här i landet och som har begått brott enligt

Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken döms det för brott enligt denna

⁴ Senaste lydelse 2016:94.

⁵ Senaste lydelse 2016:94.

⁶ Senaste lydelse 2016:94.

denna lag döms vid svensk domstol även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken. Detta gäller även om brottet i enlighet med 5 § i denna lag ska bestraffas enligt brottsbalken eller lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

lag vid svensk domstol om brottet har begåtts

1. av en svensk medborgare, av en utlänning med hemvist i Sverige eller av en utlänning som befinner sig här i landet,

2. till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige, eller

3. mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Första stycket gäller även om brottet i enlighet med 5 § ska bestraffas enligt brottsbalken eller lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott

Härigenom föreskrivs¹ att 1, 3 och 5 §§ lagen (2003:148) om straff för terroristbrott ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av *Europeiska unionens rambeslut om bekämpande av terrorism av den 13 juni 2002 (2002/475/RIF)*.

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF*.

3 §²

Följande gärningar utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 § i denna lag:

1. mord, 3 kap. 1 § brottsbalken,
2. dråp, 3 kap. 2 § brottsbalken,
3. grov misshandel och synnerligen grov misshandel, 3 kap. 6 § brottsbalken,
4. människorov, 4 kap. 1 § brottsbalken,
5. olaga frihetsberövande, 4 kap. 2 § brottsbalken,
6. grovt dataintrång, 4 kap. 9 c § andra stycket brottsbalken,
7. grov skadegörelse, 12 kap. 3 § brottsbalken,
8. grov skadegörelse, 12 kap. 3 § brottsbalken,
9. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken,
10. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken,
11. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 § brottsbalken,
12. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 § brottsbalken,
13. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken,
14. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken,
15. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a § brottsbalken,
16. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a § brottsbalken,

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017:335.

Anmärkning: Hänvisningen i punkt 20 avser föreslagen lydelse av strålskyddslagen i prop. 2017/18:94.

11. flygplatssabotage, 13 kap. 5 b § brottsbalken,

12. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 § brottsbalken,

13. olovlig befattningsmed kemiska vapen, 22 kap. 6 a § brottsbalken,

14. vapenbrott, grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott, 9 kap. 1 § första stycket och 1 a § vapenlagen (1996:67),

15. brott enligt 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,

16. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,

17. brott enligt 18, 18 a och 20 §§ lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,

18. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 14–17,

19. olaga hot och grovt olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som

12. flygplatssabotage, 13 kap. 5 b § brottsbalken,

13. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 § brottsbalken,

14. olovlig befattningsmed kemiska vapen, 22 kap. 6 a § brottsbalken,

15. vapenbrott, grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott, 9 kap. 1 § första stycket och 1 a § vapenlagen (1996:67),

16. brott enligt 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,

17. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,

18. brott enligt 18, 18 a och 20 §§ lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,

19. uppsåtligt brott enligt 25 § första stycket 1 och 2 lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt motsvarande grova brott enligt 25 a § samma lag,

20. uppsåtligt brott enligt 9 kap. 2 § 1 strålskyddslagen (2018:000) som avser tillståndsplikt enligt 6 kap. 1 § samma lag avseende sådan verksamhet som avses i 1 kap. 7 § 1 och 2 samma lag,

21. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 15–20,

22. olaga hot och grovt olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som

innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1–18.

innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1–21.

5 §

Om någon begår ett brott enligt 8 kap. 1, 4–6 §§, 9 kap. 4 § eller 14 kap. 1 och 3 §§ brottsbalken eller försök till sådana brott, med uppsåt att främja terroristbrott skall detta, om gärningen inte omfattas av ansvar enligt 2 eller 4 § eller medverkan till sådana brott, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp och enligt bestämmelserna i 29 kap. 2 § brottsbalken, beaktas som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet.

Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp och enligt bestämmelserna i 29 kap. 2 § brottsbalken, beaktas om någon

1. begått ett brott enligt 8 kap. 1, 4–6 §§ eller 9 kap. 4 § brottsbalken eller försök till sådana brott, med uppsåt att främja terroristbrott, eller

2. begått ett brott enligt 14 kap. 1 eller 3 § brottsbalken eller ett brott enligt 14 kap. 10 § samma balk som avser något som framställts enligt 14 kap. 1 eller 3 § samma balk eller försök till sådana brott, med uppsåt att främja terroristbrott eller brott som avses i 5 b § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Första stycket gäller inte om gärningen omfattas av ansvar enligt 2 eller 4 § denna lag eller medverkan till sådana brott.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet

Härigenom föreskrivs¹ att 1, 4–5 b och 9 §§ lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av

1. Europarådets konvention den 16 maj 2005 om förebyggande av terrorism,

2. *Europeiska unionens rambeslut den 28 november 2008 om ändring av rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism (2008/919/RIF), och*

3. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014).

1. Europarådets konvention den 16 maj 2005 om förebyggande av terrorism *med tilläggsprotokollet den 19 maj 2015,*

2. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014), *och*

3. *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.*

4 §

Den som söker förmå någon annan, i annat fall än som anges i 3 §, att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

Den som söker förmå någon annan, i annat fall än som anges i 3 §, att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet *eller försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet* döms till fängelse i högst två år.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2016:95.

5 §

Den som meddelar eller söker meddela instruktioner om tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller om andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål, döms till fängelse i högst två år, om gärningen har begåtts med vetskap om att *instruktionerna är avsedda att användas* för särskilt allvarlig brottslighet.

Den som meddelar eller söker meddela instruktioner om tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller om andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål, döms till fängelse i högst två år, om gärningen har begåtts med vetskap om att *mottagaren har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller annars medverka till* särskilt allvarlig brottslighet.

5 a §³

Den som tar *emot* sådana instruktioner som avses i 5 § i avsikt att använda dem för särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år, *om meddelandet av instruktionerna varit särskilt ägnat att främja sådan brottslighet.*

Den som tar *del av* sådana instruktioner som avses i 5 § i avsikt att använda dem för *att begå eller annars medverka till* särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

5 b §⁴

Till fängelse i högst två år döms den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land *än det land där han eller hon är medborgare* i avsikt att

Till fängelse i högst två år döms den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land i avsikt att

1. begå *eller förbereda* särskilt allvarlig brottslighet, eller

1. begå särskilt allvarlig brottslighet *eller göra sig skyldig till förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet*, eller

2. meddela eller ta *emot* instruktioner enligt 5 eller 5 a §.

2. meddela eller ta *del av* instruktioner enligt 5 eller 5 a §.

Första stycket gäller inte den som är svensk medborgare och som reser eller påbörjar en resa till Sverige.

9 §

Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalk-

Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalk-

³ Senaste lydelse 2016:95.

⁴ Senaste lydelse 2016:95.

en döms för brott enligt denna lag vid svensk domstol om brottet har begåtts

1. av svensk medborgare *eller* av utlänning med hemvist i Sverige, *eller*

2. mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot *ett organ som inrättats i enlighet med Fördraget om Europeiska unionen eller Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som har säte i Sverige.*

Första stycket gäller även om brottet i enlighet med 8 § ska bestraffas enligt brottsbalken eller lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken.

en döms *det* för brott enligt denna lag vid svensk domstol om brottet har begåtts

1. av *en* svensk medborgare, av *en* utlänning med hemvist i Sverige *eller av en utlänning som befinner sig här i landet,*

2. *till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige, eller*

3. mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot *en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.*

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlur

Härigenom föreskrivs¹ att 5 och 7 §§ lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlur ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §²

Om en användare sänder in ett meddelande till en elektronisk anslagstavla ska den som tillhandahåller tjänsten ta bort meddelandet från tjänsten eller på annat sätt förhindra vidare spridning av meddelandet, om

1. meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna i 4 kap. 5 § brottsbalken om olaga hot, 4 kap. 6 c § brottsbalken om olaga integritetsintrång, 16 kap. 5 § brottsbalken om uppvigling, 16 kap. 8 § brottsbalken om hets mot folkgrupp, 16 kap. 10 a § brottsbalken om barnpornografibrott eller 16 kap. 10 c § brottsbalken om olaga våldsskildring, eller

1. meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna om

a) olaga hot i 4 kap. 5 § brottsbalken,

b) olaga integritetsintrång i 4 kap. 6 c § brottsbalken,

c) uppvigling i 16 kap. 5 § brottsbalken,

d) hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § brottsbalken,

e) barnpornografibrott i 16 kap. 10 a § brottsbalken,

f) olaga våldsskildring i 16 kap. 10 c § brottsbalken, eller

g) offentlig uppmaning i 3 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

2. det är uppenbart att användaren har gjort intrång i upphovsrätt eller i rättighet som skyddas genom föreskrift i 5 kap. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk genom att sända in meddelandet.

För att kunna fullgöra sin skyldighet enligt första stycket har den som tillhandahåller tjänsten rätt att ta del av meddelanden som förekommer i tjänsten.

Skyldigheten enligt första stycket och rätten enligt andra stycket gäller också den som på tillhandahållarens uppdrag har uppsikt över tjänsten.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017:1137.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 5 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Första stycket tillämpas inte, om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt brottsbalken *eller* lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Första stycket tillämpas inte, om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt brottsbalken, lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk *eller lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.*

Brott enligt första stycket får i de fall meddelandets innehåll är sådant som avses i bestämmelsen i 4 kap. 6 c § brottsbalken om olaga integritetsintrång åtalas av åklagare endast om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

³ Senaste lydelse 2017:1137.

2.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Har det i lag eller annan författning föreskrivits straff för den som bryter mot ett förbud mot eller villkor för att föra in eller ut en vara, gäller i stället bestämmelserna i den författningen om inget annat är föreskrivet.

I 19–22, 25 a–27 och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket samt vid sådana terroristbrott som avses i 3 § 18 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gäller dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen eller lagen om straff för terroristbrott.

De författningar som avses i andra stycket är lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, tullagen (2016:253) samt lagen (2006:1329) om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff eller tortyr, m.m.

Bestämmelserna i 19–22, 25 a och 26 §§ samt 27 § första och tredje styckena, när det gäller kroppsvisitation, och bestämmelserna i 32 § gäller också vid brott som avses i 2–4 §§ skattebrottslagen (1971:69), om brottet rör underlåtenhet att lämna deklaration enligt 26 kap. 8 § 2 eller

I 19–22, 25 a–27 och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket samt vid sådana terroristbrott som avses i 3 § 21 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gäller dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen eller lagen om straff för terroristbrott.

¹ Senaste lydelse 2016:275.

37 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.7 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet

Härigenom föreskrivs¹ att 11 kap. 1 § lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §²

En upphandlande myndighet eller enhet ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten eller enheten får kännedom om att leverantören enligt en lagakraftvunnen dom är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, respektive artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt och finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artikel 1 respektive 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 4 i nämnda rambeslut.

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017:656.

2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det direktivet.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en företrädare för den juridiska personen har dömts för brottet. Om det finns grundad anledning anta att en leverantör ska uteslutas med stöd av första stycket, får myndigheten eller enheten begära att leverantören visar att det inte finns någon grund för uteslutning.

Om det finns särskilda skäl, får en upphandlande myndighet eller enhet avstå från att utesluta en leverantör som dömts för brottslighet enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.8 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

Härigenom föreskrivs¹ att 13 kap. 1 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §²

En upphandlande myndighet ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten genom kontroll enligt 15 kap. eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artikel 1 respektive 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 4 i det rambeslutet, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017:664.

lydelsen, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det direktivet, eller

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.9 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

Härigenom föreskrivs¹ att 13 kap. 1 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §

En upphandlande enhet som är en upphandlande myndighet ska uteluta en leverantör från att delta i ett kvalificeringssystem eller en upphandling, om enheten genom en kontroll enligt 14 kap. 3 § eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/78/EU,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artikel 1 respektive 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 4 i det rambeslutet, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen*, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

mening som avses i artikel 14 i det
direktivet, eller

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.10 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner

Härigenom föreskrivs¹ att 11 kap. 1 § lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §²

En upphandlande myndighet eller en sådan upphandlande enhet som avses i 1 kap. 20 § första stycket 1 ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten eller enheten genom kontroll eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artikel 1 respektive 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 4 i det rambeslutet, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut*

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2017:665.

2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det direktivet, eller

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2.11 Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 2 § lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Övervakningen av en misstänkt gärningsman får fortsätta utan föregående samtycke, om saken är så brådskande att samtycke inte kan inhämtas i förväg och den utländska utredningen avser misstanke om sådana brott som sägs i artikel 40.7 i Schengenkonventionen, nämligen

- mord,
 - dråp,
 - grovt sexualbrott,
 - mordbrand,
 - penningförfalskning och förfalskning av betalningsmedel,
 - grov stöld,
 - grovt häleri,
 - penningtvätt,
 - grovt bedrägeri,
 - utpressning,
 - människorov och tagande av gisslan,
 - olaglig människohandel,
 - människosmuggling,
 - olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen,
 - brott mot lagbestämmelser angående vapen och sprängämnen,
 - ödeläggelse genom användande av sprängämnen,
 - olaglig transport av giftigt och skadligt avfall,
 - olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen,
 - sådan brottslighet som avses i rådets gemensamma åtgärd 98/733/RIF av den 21 december 1998 om att göra deltagande i en kriminell organisation i Europeiska unionens medlemsstater till ett brott, och
- terroristbrott enligt *rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism.*

– terroristbrott enligt *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.*

För att övervakningen ska få fortsätta krävs också att överskridandet av gränsen anmäls till en behörig svensk myndighet så snart det är möjligt

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

och att den utländska myndigheten utan dröjsmål begär bistånd i utredningen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

3 Ärendet och dess beredning

Sverige har tillträtt Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (CETS 196, terrorismkonventionen) från 2005. Den 19 maj 2015 antogs ett tilläggsprotokoll till konventionen (CETS 217, tilläggsprotokollet). Protokollet trädde i kraft den 1 juli 2017. Sverige undertecknade protokollet när det öppnades för undertecknande den 22 oktober 2015. Protokollet i den officiella engelska lydelsen och en översättning till svenska finns i *bilagorna 1 och 2*.

I december 2015 presenterade kommissionen ett förslag till direktiv om bekämpande av terrorism och om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism (COM[2015] 625 final). Det slutligen antagna direktivet – Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF (terrorismdiriktivet) – trädde i kraft den 20 april 2017 och ska vara genomfört senast den 8 september 2018. Direktivet finns i *bilaga 3*.

Regeringen beslutade den 18 december 2014 att en särskild utredare skulle analysera behovet av lagändringar för att Sverige ska leva upp till vissa internationella straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism (dir. 2014:155). Den 17 juni 2015 beslutade regeringen att ge ett tilläggsuppdrag till utredningen, som antagit namnet Utredningen om genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism (dir. 2015:61). I uppdraget ingick bl.a. att ta ställning till om Sverige ska tillträda tilläggsprotokollet till terrorismkonventionen samt vilka lagändringar som i så fall krävs. Genom ett nytt tilläggsuppdrag den 9 juni 2016 fick utredningen även i uppdrag att analysera behovet av och lämna förslag till de författningsändringar som behövs för att genomföra terrorismdiriktivet (dir. 2016:46). Den 4 maj 2017 beslutades att uppdraget inte längre skulle omfatta genomförandet av de bestämmelser i direktivet som rör skydd av, stöd till och rättigheter för offer för terrorism (avdelning V i direktivet), eftersom dessa borde övervägas i ett annat sammanhang (dir. 2017:47).

Utredningen har överlämnat tre betänkanden som har remissbehandlats. I detta lagstiftningsärende behandlar regeringen förslagen i utredningens slutbetänkande, Genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism (SOU 2017:72), som överlämnades i september 2017.

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 4* och betänkandets lagförslag i *bilaga 5*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 6*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Regeringskansliet (Ju2017/07518/L5).

Riksdagen har gett regeringen tillkänna att det bör vara möjligt att återkalla eller tillfälligt dra in passet för den som på sannolika skäl är misstänkt för att förbereda eller ha påbörjat en resa i terrorismsyfte (bet. 2015/16:JuU17 punkt 11, rskr. 2015/16:143). Frågan behandlas i avsnitt 9. Tillkännagivandet är därmed slutbehandlat.

4 Terrorismlagstiftning i förändring

4.1 Den svenska terrorismlagstiftningen och pågående lagstiftningsarbete

Bestämmelser om terroristbrott och brott med anknytning till terrorism finns främst i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terroristbrottslagen), lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen) och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen).

Terroristbrottslagen infördes för att genomföra Europeiska unionens (EU) rambeslut om bekämpande av terrorism från 2002 (terrorismrambeslutet). Den innehåller bl.a. bestämmelser om terroristbrott och en straffskärpningsregel avseende vissa gärningar med terrorismsyfte (se avsnitt 6.2.1 och 6.2.7).

Terrorismrambeslutet ändrades 2008. För att genomföra ändringen och Europarådets terrorismkonvention infördes rekryteringslagen. Straffansvaret enligt rekryteringslagen utvidgades 2016 för att genomföra bestämmelser FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014) med åtgärder mot s.k. utländska terroriststridande. Lagen innehåller nu straffbestämmelser om offentlig uppmaning och rekrytering till särskilt allvarlig brottslighet, om att utbilda eller utbilda sig för särskilt allvarlig brottslighet samt om terrorismresor (se avsnitt 6.2.2–5 och 6.3.2).

För att genomföra FN:s internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism (finansieringskonventionen) infördes finansieringslagen. Även finansieringslagen har ändrats med anledning av säkerhetsrådsresolutionen. Den har dessutom ändrats med anledning av Financial Action Task Force (FATF) standarder (rekommendation 5). Den kriminaliserar finansiering av ett antal olika gärningar (se avsnitt 6.2.6).

Den svenska terrorismlagstiftningen befinner sig i förändring. För att genomföra terrorismdirektivet och terrorismkonventionens tilläggsprotokoll föreslår regeringen ändringar bl.a. i samtliga ovan nämnda lagar. I december 2017 remitterade regeringen departementspromemorian Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation (Ds 2017:62) som innehåller förslag till ändring bl.a. i rekryteringslagen och finansieringslagen (se avsnitt 6.3.1 för en redogörelse för förslagen). Parallellt med detta pågår även en översyn av den straffrättsliga lagstiftningen för att bekämpa terrorism (Terroristbrottsutredningen). Syftet är att åstadkomma en ändamålsenlig, effektiv och överskådlig reglering som samtidigt är förenlig med ett väl fungerande skydd för grundläggande fri- och rättigheter. I direktiven till utredningen, som ska redovisa uppdraget senast den 31 januari 2019, anges bl.a. att den föreslagna regleringen bör samlas i ett regelverk (dir. 2017:14).

4.2 EU:s terrorismdirektiv

Terrorismdirektivet antogs den 15 mars 2017. Det ersätter terrorismrambeslutet för de medlemsstater som är bundna av direktivet.

Avdelning I anger direktivets syfte och innehåller vissa definitioner. Som framgår av *artikel 1* fastställer direktivet minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder på området för terroristbrott, brott med anknytning till en terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet samt åtgärder för skydd av, och stöd och hjälp till, offer för terrorism. *Artikel 2* definierar vissa begrepp som används i direktivet.

De centrala bestämmelserna om brott finns i avdelning II (artiklarna 3 och 4) och avdelning III (artiklarna 5–12, som avser de brott som räknas som brott med anknytning till terroristverksamhet). Terroristbrott enligt *artikel 3* behandlas nedan i avsnitt 6.2.1, brott med anknytning till en terroristgrupp enligt *artikel 4* i avsnitt 6.3.1, offentlig uppmaning till terroristbrott enligt *artikel 5* i avsnitt 6.3.2, rekrytering för terrorismsyften enligt *artikel 6* i avsnitt 6.2.2, tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften enligt *artikel 7* i avsnitt 6.2.3, mottagande av utbildning för terrorismsyften enligt *artikel 8* i avsnitt 6.2.4, resor för terrorismsyften enligt *artikel 9* i avsnitt 6.2.5, organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften enligt *artikel 10* i avsnitt 6.3.3, finansiering av terrorism enligt *artikel 11* i avsnitt 6.2.6 och andra brott med anknytning till terroristverksamhet enligt *artikel 12* i avsnitt 6.2.7.

I avdelning IV (artiklarna 13–23) finns allmänna bestämmelser om terroristbrott, brott med anknytning till en terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet. *Artikel 13* behandlar bl.a. förhållandet mellan terroristbrott och de andra brotten i direktivet. *Artikel 14* anger i vilka fall medhjälp, anstiftan och försök ska kriminaliseras. *Artikel 15* innehåller bestämmelser om påföljder och i *artikel 16* behandlas för mildrande omständigheter. I *artiklarna 17 och 18* finns bestämmelser om ansvar och sanktioner för juridiska personer. De nu nämnda bestämmelserna behandlas i avsnitt 6.1 med undantag för regleringen av försök som behandlas i anslutning till de brott som kräver på försökskriminalisering omfattar (se avsnitt 6.2.1–6.2.3 och 6.2.5–6.2.7). *Artikel 19* anger när medlemsstaterna ska ha behörighet att döma över de brott som omfattas av direktivet samt hur de ska förfara då flera stater har behörighet att döma över samma brott (se avsnitt 7). *Artikel 20* gäller utredningsverktyg och förverkande (se avsnitt 9) medan *artikel 21* avser åtgärder mot internetinnehåll som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott (se avsnitt 8). *Artikel 22* handlar om informationsutbyte och innebär att rådsbeslut 2005/671/RIF ändras (se avsnitt 10). *Artikel 23*, slutligen, avser grundläggande fri- och rättigheter (se avsnitt 6.1).

Avdelning V (artiklarna 24–26) innehåller bestämmelser om hjälp och stöd till offer för terrorism, skydd av offer för terrorism och rättigheter för offer för terrorism bosatta i en annan medlemsstat. Dessa brottsofferbestämmelser omfattas inte av detta lagstiftningsärende. En utredare har i uppdrag att biträda Justitiedepartementet med att utreda genomförandet av bestämmelserna och ska redovisa uppdraget senast den 31 maj 2018 (Ju 2017:M).

Avdelning VI (artiklarna 27–31) innehåller slutbestämmelser som bl.a. behandlar ersättande av terrorismrambeslutet. I *artikel 27* anges bl.a. att hänvisningar till rambeslutet ska anses som hänvisningar till direktivet för de medlemsstater som är bundna av direktivet (se avsnitt 11). Av *artikel 28* framgår att medlemsstaterna ska ha genomfört direktivet senast den 8 september 2018.

4.3 Tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism

Den 19 maj 2015 antogs tilläggsprotokollet till terrorismkonventionen som numera har trätt i kraft.

Protokollet innehåller fjorton artiklar. I *artikel 1* anges protokollets syfte, som beskrivs i avsnitt 5. De olika brotten behandlas i artiklarna 2–6. Deltagande i en sammanslutning eller grupp för terrorismsyften enligt *artikel 2* behandlas nedan i avsnitt 6.3.1, mottagande av utbildning för terrorismsyften enligt *artikel 3* i avsnitt 6.2.4, utlandsresor för terrorismsyften enligt *artikel 4* i avsnitt 6.2.5, finansiering av utlandsresor för terrorismsyften enligt *artikel 5* i avsnitt 6.2.6 och organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften enligt *artikel 6* i avsnitt 6.3.3. *Artikel 7* innehåller bestämmelser om informationsutbyte som behandlas i avsnitt 10. *Artikel 8* ställer bl.a. krav på att genomförandet sker med respekt för förpliktelser om mänskliga rättigheter. Den behandlas i avsnitt 6.1. *Artikel 9* rör förhållandet mellan tilläggsprotokollet och terrorismkonventionen. I artikeln anges att de ord och uttryck som används i protokollet ska tolkas i den mening som avses i konventionen. I förhållandet mellan parterna ska vidare alla bestämmelser i konventionen tillämpas på motsvarande sätt, med undantag av artikel 9 i konventionen, som rör osjälvständiga brottsformer. *Artiklarna 10 och 11* innehåller bestämmelser om dels undertecknande och ikraftträdande av protokollet, dels anslutning till det. *Artikel 12* behandlar protokollets territoriella tillämpning. I *artikel 13* finns bestämmelser om uppsägning och i *artikel 14* behandlas meddelanden som rör protokollet.

5 Sverige bör tillträda tilläggsprotokollet

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism.
--

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Göteborgs universitet (Juridiska institutionen)* avstyrker förslaget och menar att de lagförslag som lämnas är problematiska. Enligt *Uppsala universitet* kan behovet av samordning på den detaljnivå som protokollet innebär ifrågasättas. Med hänsyn till att Sverige är förpliktat att genomföra terrorismdirektivet som i stor utsträckning sammanfaller med protokollet har universitet dock inte någon invändning mot att Sverige tillträder protokollet. Inte heller *Sveriges advokatsamfund*, som bl.a. hänvisar till att terrorismdirektivet är mer långtgående än protokollet, har någon invändning mot förslaget. Detsamma gäller *Civil Rights Defenders*, som pekar på att protokollet motsvarar den internationella standard som antagits av FN:s säkerhetsråd. Organisationen har dock synpunkter på att de skäl som anförs för ett tillträde handlar om att effektivisera bekämpningen av terrorism och menar att utredning-

en också borde ha fokuserat på att säkerställa att effektiviseringen inte sker på bekostnad av grundläggande fri- och rättigheter.

Skälen för regeringens förslag: Sverige är sedan länge part till Europarådets terrorismkonvention. Tilläggsprotokollet syftar till att komplettera bestämmelserna i konventionen med ytterligare kriminaliseringsåtaganden och därigenom öka parternas ansträngningar att förebygga terrorism och terrorismens negativa inverkan på människors möjligheter att fullt ut utöva sina mänskliga rättigheter. Det trädde i kraft den 1 juli 2017. Det har hittills ratificerats av elva stater och trätt i kraft för tio av dem.

Tilläggsprotokollet utgör, i likhet med bl.a. terrorismkonventionen, ytterligare ett led i arbetet med att utveckla åtgärder som förebygger att terroristhandlingar begås. Bekämpande av terrorism är en gränsöverskridande utmaning där gemensamma lösningar är nödvändiga för att nå framgång i ansträngningarna att minska hoten. Åtagandena i tilläggsprotokollet motsvarar i centrala delar bestämmelser i terrorismdirektivet som Sverige har en skyldighet att följa. I förhållande till direktivet ger protokollet dock ett tydligt mervärde bl.a. genom det nätverk av kontaktpunkter för informationsutbyte som inrättas genom artikel 7 (se avsnitt 10). Att samarbeta mot terrorism med länder utanför EU är också angeläget i sig. Sverige undertecknade tilläggsprotokollet samma dag som det öppnades för undertecknande. Regeringens förslag i de kommande avsnitten innebär att det finns förutsättningar för ett tillträde och regeringen anser att det är naturligt att Sverige nu tar nästa steg och tillträder protokollet.

Det kan nämnas att även EU har undertecknat konventionen och protokollet och att kommissionen under hösten 2017 presenterade förslag till beslut om unionens ingående av instrumenten. De ursprungliga förslagen var utformade utifrån förutsättningen att unionen har exklusiv befogenhet att ingå konventionen och protokollet. Under förhandlingarna i rådet, som i december 2017 resulterade i att rådet begärde Europaparlamentets godkännande av besluten, justerades dock texterna så att det framgår att även medlemsstaterna kan vara parter till instrumenten. Regeringen ser därmed inget hinder mot ett svenskt tillträde och föreslår att riksdagen godkänner tilläggsprotokollet.

6 Kriminalisering

6.1 Genomförandet av terrorismdirektivets och tilläggsprotokollets kriminaliseringskrav bör utgå från befintlig lagstiftning

Regeringens bedömning: Den nykriminalisering som föranleds av terrorismdirektivet och tilläggsprotokollet bör göras genom ändring i befintliga straffbestämmelser i terroristbrottslagen, finansieringslagen och rekryteringslagen.

Denna lösning är förenlig med direktivets och protokollets krav i fråga om straff, ansvar och sanktioner för juridiska personer, med-

hjälp och anstiftan samt med bestämmelserna om brottens anknytning till terroristbrott. Förslagen respekterar grundläggande fri- och rättigheter.

Utredningens bedömningar och förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Som framgår av de synpunkter som redovisas i anslutning till de enskilda förslagen om ändring i strafflagstiftningen godtar remissinstanserna i huvudsak förslagen. Flera remissinstanser lämnar dock övergripande synpunkter på dagens reglering eller ändringsförslagen. *Åklagarmyndigheten* anser att förslagen i avvaktan på den översyn som görs av Terroristbrottsutredningen uppfyller de krav som ställs på en ändamålsenlig och rättssäker nationell lagstiftning på området. *Svea hovrätt, Attunda tingsrätt, Säkerhetspolisen* och *Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism* är av uppfattningen att terrorismlagstiftningen brister i överskådlighet. Enligt samordnaren är detta ett hinder för att kommunicera lagstiftningens innehåll. *Hovrätten för Västra Sverige* anser att det kan finnas betänkligheter mot en så långtgående förfältskriminalisering som föreslås men menar att de föreslagna lagändringarna är nödvändiga för att genomföra instrumentens krav på kriminalisering. *Justitiekanslern (JK)* pekar på bevisvärigheter och de effekter det kan få för lagstiftningens effektivitet. JK vill också betona angelägenheten av att lagstiftning i syfte att motverka terrorism sker med samma respekt för de grundläggande fri- och rättigheterna som övrig lagstiftning. Även *Säkerhetspolisen* förutser svårigheter i bevishänseende, särskilt som de gärningar som ska kriminaliseras ligger långt från huvudgärningen. *Uppsala universitet*, som inte är odelat positivt till att EU antar direktiv på så känsliga områden som detta, ifrågasätter värdet av regler på den detaljnivå direktivet innebär och menar att tillämpningsområdet för lagstiftningen många gånger kommer att begränsas snarare av gott omdöme än av lagtexten. *Göteborgs universitet (Juridiska institutionen)* anser att konsekvenserna av de föreslagna åtgärderna inte är tillräckligt utredda och att förslagen präglas av en viss kortsiktighet och avsaknad av en adekvat intresseavvägning. Universitetet anför att förslagen i betydande grad inte framstår som ändamålsenliga och anser även att frågan om förslagen har en allmänpreventiv verkan bör utredas mer i detalj. *Diskrimineringsombudsmannen* understryker att det allmänna har en skyldighet att effektivt bekämpa terrorism men vill samtidigt rikta ljuset på att det sätt på vilket den straffrättsliga och anslutande lagstiftningen inom området tillämpas kan leda till hinder för vissa etniska eller religiösa minoriteter. *Sveriges advokatsamfund* har inte någon invändning mot lagförslagen i sig men kan från principiella utgångspunkter inte ställa sig bakom vissa av förslagen. Samfundet ifrågasätter också hur vissa av bestämmelserna kommer att kunna tillämpas i praktiken. Enligt samfundet är lagstiftningen svåröverskådlig och många gånger tveksam utifrån ett legalitetsperspektiv, vilket riskerar att göra den ineffektiv och svårtillämpad. Samfundet anser också att förslagen inte är tillräckligt analyserade utifrån frågan om nödvändighet, effektivitet och proportionalitet. *Amnesty International* saknar en analys utifrån centrala principer för kriminalisering och menar att behovet av kriminalisering av en allt större krets gärningar

långt från det skadegörande brottet inte i tillräcklig mån har vägts mot vikten av effektivitet, legalitet och förutsebarhet. Man anser vidare att det kan ifrågasättas om förslagen generellt uppfyller legalitetsprincipens krav. Enligt organisationen finns stor risk att brottsligheten fortsätter trots en mer repressiv lagstiftning och att detta, i kombination med en tilltagande politisk övertro på ökad repressivitet som effektivt medel för brottsbekämpning, medför en risk för att mer omfattande kriminaliseringsåtgärder senare kommer att föreslås. Amnesty International anför också bl.a. att lagförslagen kommer att föra med sig bevissvårigheter och menar att detta innebär en risk för ökad diskriminering. *Civil Rights Defenders* anser att det saknas viktiga resonemang till stöd för slutsatserna att det inte krävs ytterligare lagstiftning för att säkerställa grundläggande fri- och rättigheter och att det inte råder motsättningar mellan dessa rättigheter och utredningens förslag. *Svenska Journalistförbundet* konstaterar att utökningen av det brottsliga området när det gäller handlingar som klassificeras som terrorism sker väldigt snabbt och ifrågasätter om lagstiftaren så noga som omständigheterna kräver har hunnit utvärdera den lagstiftning som har införts på senare år. Samtidigt som det är viktigt att komma till rätta med kriminaliteten ser förbundet en fara i att gå för långt i att ändra lagar på ett sätt som indirekt minskar handlingsfriheten för alla individer. *Svenska Röda Korset* påpekar att den svenska lagstiftningen inte synliggör det undantag som följer av direktivets skälskrivning om att humanitär verksamhet som bedrivs av opartiska humanitära organisationer som erkänns av internationell rätt, inklusive internationell humanitär rätt, inte omfattas av direktivet. Man vill därför att det i motiven och författningskommentarerna tydliggörs att rödakors- och rödahalvmånerörelsens och andra opartiska humanitära aktörers förberedelse av, stöd till, deltagande i och genomförande av humanitärt arbete som eventuellt kan rikta sig mot medlemmar av terroristorganisationer inte är belagt med straffansvar.

Mot bakgrund av sina synpunkter ovan ser *Svea hovrätt*, *Justitiekanslern* och *Säkerhetspolisen* positivt på den översyn av den straffrättsliga terrorismlagstiftningen som pågår inom ramen för Terroristbrottsutredningen. *Attunda tingsrätt* tillstyrker förslagen med beaktande av utredningsuppdraget. *Stockholms tingsrätt* förutsätter att utredningen kommer att behandla frågor av systematisk natur som enligt tingsrätten i och för sig är av intresse redan vid införandet av nu aktuell lagstiftning, specifikt frågor om medverkan och konkurrens.

Attunda tingsrätt konstaterar att användningen av begreppet särskilt allvarlig brottslighet innebär att Sverige kommer att kriminalisera fler gärningar än vad som krävs enligt direktivet och anser att det är tveksamt om den långtgående kriminalisering som därmed föreslås är lämplig.

Skälen för regeringens bedömning

Den nykriminalisering som krävs bör göras i befintliga bestämmelser

Det direktiv och det tilläggsprotokoll som nu ska genomföras bygger på tidigare internationella åtaganden som Sverige har genomfört. Exempelvis är en stor del av direktivets bestämmelser om kriminalisering hämtade från terrorismrambeslutet. De flesta av de kriminaliseringskrav som är nya i direktivet utgår, liksom tilläggsprotokollets kriminali-

seringskrav, från de krav som ställs i FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014). Detta innebär att det i terroristbrottslagen, finansieringslagen och rekryteringslagen redan finns bestämmelser som är mycket lika direktivets och protokollets motsvarande artiklar, även om det i flera fall är nödvändigt att utvidga straffansvaret för att svensk rätt fullt ut ska uppfylla instrumentens krav. Enligt regeringens uppfattning finns det starka skäl att göra den nykriminalisering som föranleds av instrumenten genom ändringar i befintliga bestämmelser. Som framgår nedan bedömer regeringen också att straffskalor m.m. i den befintliga regleringen uppfyller direktivets och protokollets krav.

De gärningar som ska nykriminaliseras är i huvudsak gärningar av förberedande karaktär i förhållande till terroristbrott. Begreppet terroristbrott har olika mening i direktivet och protokollet. Direktivets terroristbrott motsvaras, med undantag för de gärningar som är nya i förhållande till terrorismrambeslutet, av 2 och 3 §§ terroristbrottslagen. Protokollets terroristbrott utgörs av brott enligt de konventioner och protokoll som bilagan till terrorismkonventionen hänvisar till. I rekryteringslagen är straffansvaret för de förberedande gärningar som regleras där knutet till begreppet särskilt allvarlig brottslighet, som omfattar dels terroristbrott enligt terroristbrottslagen, dels sådana brott som motsvarar terrorismkonventionens definition. Finansieringslagen definierar särskilt allvarligt brottslighet på samma sätt som rekryteringslagen, med den skillnaden att särskilt allvarlig brottslighet enligt rekryteringslagen också omfattar brott enligt 3 § finansieringslagen. Eftersom direktivets brottsrekvisit i vissa fall är mer långtgående än protokollets (se t.ex. bestämmelserna om mottagande av utbildning som behandlas i avsnitt 6.2.4) innebär användningen av begreppet särskilt allvarlig brottslighet, som *Attunda tingsrätt* påpekar, att fler gärningar kommer att kriminaliseras än vad som krävs enligt instrumenten. Regeringen anser dock att de gärningar som enligt förslagen ska bli straffbara är straffvärda även när de syftar till annan särskilt allvarlig brottslighet än terroristbrott. Av lagtekniska skäl skulle det också vara olämpligt att välja någon annan lösning. I sammanhanget bör det vidare uppmärksammas, vilket tingsrätten också framhåller, att Terroristbrottsutredningen har i uppdrag att analysera möjligheterna att på ett enklare sätt genomföra de bestämmelser i relevanta internationella instrument som anger vad som avses med terroristbrottslighet och som i den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism kommit till uttryck genom regleringen om särskilt allvarlig brottslighet.

De mer övergripande synpunkter som remissinstanserna framför, t.ex. om proportionalitet och att det rör sig om kriminalisering på ett tidigt stadium och att detta kan vara förknippat med bevissvårigheter eller svårigheter i förhållande till legalitetsprincipen, träffar i princip även den befintliga regleringen. Regeringen konstaterar att de förslag som lämnas innebär utvidgningar som skärper de befintliga bestämmelserna utan att förändra deras grundläggande konstruktion. Enligt regeringens uppfattning finns det därför inte skäl att ompröva de ställningstaganden som gjorts i de lagstiftningsärenden där regleringen infördes. Det bör också hållas i minne att den lagstiftning som nu föreslås syftar till att genomföra regelverk kring vilka det finns en bred europeisk samsyn, däribland bindande EU-rättsliga åtaganden.

Som flera remissinstanser framhåller måste kriminaliseringen ske med respekt för grundläggande fri- och rättigheter enligt såväl svensk grundlag som internationella åtaganden. En påminnelse om detta finns också i artikel 23.1 i direktivet som anger att direktivet inte ska medföra någon ändring i fråga om de skyldigheter att respektera grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper som stadgas i artikel 6 i fördraget om Europeiska unionen. Exempel på rättigheter och principer som är relevanta i sammanhanget ges i skäl 35. I de följande skälen utvecklas vissa andra utgångspunkter; bl.a. återfinns i skäl 38 det uttalande *Svenska Röda Korset* hänvisar till om att humanitär verksamhet som bedrivs av opartiska humanitära organisationer som erkänns av internationell rätt, inklusive internationell humanitär rätt, inte omfattas av direktivet. Även protokollet innehåller, i artikel 8, skrivningar som påminner om att genomförandet ska ske med respekt bl.a. för mänskliga rättigheter. Regeringen redovisar i samband med respektive förslag de intresseavvägningar som ligger bakom förslag som innebär att en grundläggande fri- eller rättighet begränsas. Redan här vill regeringen dock betona att samtliga brott som berörs av förslagen är tydligt avgränsade till straffvärda gärningar genom de uppsåtskrav som straffbestämmelserna innehåller. Förutom när det gäller terroristbrottet – som i sig uppställer kvalificerande subjektiva rekvisit och dessutom kräver att gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation – handlar det om gärningar som syftar till att på olika sätt främja terroristbrott eller annan särskilt allvarlig brottslighet. Enligt regeringens uppfattning finns det inte någon konflikt mellan förslagen och de grundläggande fri- och rättigheterna.

Dagens reglering av straff m.m. är ändamålsenlig även för de gärningar som omfattas av de utvidgade bestämmelserna

Ändringarna görs i befintliga straffbestämmelser och bl.a. straffskalorna föreslås därmed bli desamma för de nykriminaliserade gärningarna som för de gärningar som är straffbara i dag.

Straffen enligt terroristbrottslagen behandlas i avsnitt 6.2.1. Finansieringslagen och rekryteringslagen har enhetliga straffskalor för de brott som regleras där. Straffet för brott av normalgraden är i samtliga fall fängelse i högst två år. I de fall det förekommer en grov grad av brottet, dvs. för samtliga brott utom resa enligt 5 b § rekryteringslagen och brott enligt 3 a § finansieringslagen, är straffet för det grova brottet fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Rekryteringslagens bestämmelse om grovt brott finns i 6 §, där det också anges att det vid bedömningen av om brottet är grovt särskilt ska beaktas om brottet avsett särskilt allvarlig brottslighet som innefattar fara för flera människoliv eller för egendom av särskild betydelse, om brottet ingått som ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller om det annars varit av särskilt farlig art. Vid bedömningen av om brott enligt 3 § finansieringslagen är grovt ska det särskilt beaktas om brottet utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art. För brotten enligt finansieringslagen gäller att det i ringa fall inte ska dömas för ansvar (3 § tredje stycket och 3 a § andra stycket). Av 7 § rekryteringslagen följer att ansvar enligt lagen inte ska dömas ut om det funnits

endast obetydlig fara för att gärningen skulle leda till förövande av särskilt allvarlig brottslighet eller om gärningen med hänsyn till andra omständigheter är att anse som ringa.

Båda lagarna innehåller bestämmelser om subsidiaritet som innebär att ansvar inte ska dömas ut om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken eller terroristbrottslagen (5 § finansieringslagen och 8 § rekryteringslagen).

Mot bakgrund av att de gärningar som regeringens förslag om utvidgning av straffbestämmelserna avser är av liknande karaktär som de som redan är straffbara, bedömer regeringen att den ovan beskrivna regleringen får anses ändamålsenlig även för dem. Det ska dock tilläggas att regeringen har sett anledning till översyn av straffskalorna i terrorismlagstiftningen. Terroristbrottsutredningens uppdrag omfattar därför att analysera och ta ställning till behovet av förändringar i straffskalorna för brott som omfattas av den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism.

Regeringen bedömer också att förslagen är förenliga med direktivets och tilläggsprotokollets krav på påföljder, som enligt protokollet ska vara effektiva, proportionella och avskräckande (artikel 9 i protokollet med hänvisning till artikel 11 i terrorismkonventionen). Artikel 15.1 i direktivet ställer motsvarande krav, med det tillägget att påföljderna ska kunna medföra överlämnande eller utlämning. Av det kravet följer att ett års fängelse ska ingå i straffskalan för brottet, vilket är fallet här. (De särskilda krav som enligt artikel 15.2 och 3 gäller för vissa brott behandlas i avsnitt 6.2.1 och 6.3.1.)

Enligt artikel 15.4 i direktivet ska det, när ett brott enligt artikel 6 eller 7 (dvs. rekrytering och tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften) riktas mot ett barn, vara möjligt att i enlighet med nationell rätt beakta den omständigheten vid påföljdsbestämningen. Artikeln ger uttryck för att det är särskilt allvarligt att rikta den här typen av gärningar mot ett barn. Det är självklart också regeringens ståndpunkt och regeringen konstaterar att möjligheter att beakta den omständigheten finns enligt bestämmelserna i 29 kap. brottsbalken. Av 1 § följer att det vid bedömningen av straffvärdet ska beaktas den skada, kränkning eller fara som gärningen inneburit, vad den tilltalade insett eller borde ha insett om detta samt de avsikter eller motiv som han eller hon haft. Det anges vidare att det särskilt ska beaktas om gärningen inneburit ett allvarligt angrepp på någons liv eller hälsa eller trygghet till person. I 2 § regleras försvärande omständigheter. Enligt den bestämmelsen ska det bl.a. beaktas om den tilltalade utnyttjat någon annans skyddslösa ställning eller svårigheter att värja sig (punkt 3) eller om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person (punkt 8).

Artikel 16 i direktivet behandlar förmildrande omständigheter och motsvarar i allt väsentligt artikel 6 i rambeslutet. Bestämmelsen är fakultativ och behöver således inte genomföras. Som framgår av avsnitt 7.4 i betänkandet finns dock svensk reglering i linje med artikeln.

Båda instrumenten innehåller bestämmelser av standardkaraktär om ansvar och sanktioner för juridiska personer (artikel 17 och 18 i direktivet samt artikel 9 i tilläggsprotokollet med hänvisning till artikel 10 i terrorismkonventionen). Motsvarande bestämmelser i andra instrument har bedömts motsvaras av regleringen om företagsbot i 36 kap. brottsbalken,

och regeringen gör ingen annan bedömning nu. En närmare redogörelse för bestämmelserna om företagsbot finns i avsnitt 7.5 i betänkandet.

Förhållandet till terroristbrott, osjälvständiga brottsformer och att ”bidra till att brott begås”

Både direktivet och tilläggsprotokollet innehåller bestämmelser om förhållandet mellan terroristbrott och de andra brotten i respektive instrument. Av båda instrumenten följer att det för straffansvar inte får krävas att ett terroristbrott har begåtts (artikel 9 i protokollet med hänvisning till artikel 8 i terrorismkonventionen samt artikel 13 i direktivet). Direktivets krav gäller i förhållande till brotten i artiklarna 4–12, dvs. samtliga artiklar som avser brott utom artikeln om osjälvständiga brottsformer. Som brottskonstruktionerna i finansieringslagen och rekryteringslagen ser ut är detta oproblematiskt. Det är av bestämmelsernas utformning tydligt att det för straffbarhet inte krävs att ett terroristbrott har begåtts. När det gäller brotten i artiklarna 5–10 och 12 ställer direktivet ytterligare ett krav, nämligen att det inte ska vara nödvändigt att fastställa en koppling till något annat specifikt brott som anges i direktivet. Även detta bedöms som oproblematiskt i förhållande till de svenska brotten konstruktion. Som utvecklas i avsnitt 6.3.3 anser regeringen att kravet är förenligt med att artikel 10 om organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften genomförs genom straffansvar för medverkan till ett annat brott.

Krav på kriminalisering av vissa osjälvständiga brottsformer (medhjälp, anstiftan och försök) finns i direktivets artikel 14. I protokollet finns krav på försökskriminalisering i artikel 4 om utlandsresor för terrorismsyften. Regeringen tar ställning till genomförandet av instrumentens krav på försökskriminalisering i de avsnitt där brotten i fråga behandlas. Som framgår där har de svenska brotten i flera fall en tidigare fullbordanspunkt vilket innebär att det fullbordade brottet kan anses innefatta försök till brott i instrumentens mening. Frågan om försökskriminalisering behandlas inte annat än när det föranleds av något av instrumenten. Regeringen gör inte heller några förnyade överväganden kring behovet av att kriminalisera andra förstadier till brott.

Direktivets krav på kriminalisering av anstiftan gäller i förhållande till samtliga brott enligt artiklarna 3–12 medan brott enligt artiklarna 9 och 10 har undantagits i bestämmelsen om medhjälp. I svensk rätt omfattas anstiftan och medhjälp av bestämmelsen om medverkan i 23 kap. 4 § brottsbalken. Medverkansansvaret i den bestämmelsen omfattar alla gärningar som är straffbara enligt brottsbalken och dessutom gärningar som är straffbara enligt annan lag eller författning och för vilka fängelse är föreskrivet. Medverkansansvaret innebär att ansvar som är föreskrivet för viss gärning ska ådömas inte bara den som utfört gärningen utan även annan som främjat denna med råd eller dåd. Den som inte är att anse som gärningsman döms, om han eller hon har förmått annan till utförandet, för anstiftan av brottet och annars för medhjälp till det. Ansvaret kan aktualiseras både i samband med fullbordade brott och vid osjälvständiga brottsformer, inklusive medverkan. Som framgått ovan finns fängelse i straffskalan för samtliga brott i terroristbrottslagen, finansieringslagen

och rekryteringslagen och direktivets krav på kriminalisering av medhjälp och anstiftan är därmed uppfyllt beträffande dessa brott.

Medverkansansvaret ska inte tillämpas om något annat följer av vad som är föreskrivet för särskilda fall. En sådan begränsning finns i fråga om tryck- och yttrandefrihetsbrott enligt tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Där gäller det s.k. ensamansvaret som innebär att en enda person kan hållas ansvarig för brottet enligt en ansvarskedja. Som framgår av avsnitt 6.3.2 motsvaras direktivets bestämmelse om offentlig uppmaning till terroristbrott i artikel 5 av brottet uppvigling i fråga om gärningar som begås i medier som skyddas av dessa grundlagar (16 kap. 5 § brottsbalken och 7 kap. 4 § 10 tryckfrihetsförordningen). När uppvigling har begåtts i ett sådant medium, t.ex. en tryckt skrift, och någon högre upp i ansvarskedjan ska hållas ansvarig för brottet, kan alltså en person som i och för sig torde omfattas av kriminaliseringskravet i artikel 5 gå fri från ansvar. En sådan ordning är dock förenlig med direktivet till följd av regleringen om grundläggande principer om pressfrihet och andra mediers friheter i artikel 23.2. Bestämmelsen tillåter att medlemsstaterna fastställer villkor som är nödvändiga till följd av, och är förenliga med, grundläggande principer som rör pressfrihet och andra mediers frihet och som reglerar pressens eller andra mediers rättigheter och ansvar samt processrättsliga skyddsregler för dem, när dessa villkor hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar.

Flera av direktivets bestämmelser om brott avser gärningar, t.ex. terrorismresor, som syftar till att begå eller bidra till ("committing, or contributing to the commission of") att vissa brott begås. Liknande skrivningar finns i tilläggsprotokollet. Enligt regeringens uppfattning bör "att bidra till brott" i svensk lagtext uttryckas som medverkan i den betydelse begreppet har enligt 23 kap. 4 § brottsbalken, även om det kanske främst torde vara medverkan i form av medhjälp som är relevant för genomförandet.

6.2 Flera straffbestämmelser skärps

6.2.1 Terroristbrottet utvidgas

Regeringens förslag: Uppräkningen i 3 § terroristbrottslagen av de gärningar som kan utgöra terroristbrott utvidgas. Den ska även omfatta

- grovt dataintrång, 4 kap. 9 c § andra stycket brottsbalken,
- uppsåtligt brott enligt 25 § första stycket 1 och 2 lagen om kärnteknisk verksamhet samt motsvarande grova brott enligt 25 a § samma lag,
- uppsåtligt brott enligt 9 kap. 2 § 1 i den föreslagna nya strålskyddslagen som avser tillståndsplikt enligt 6 kap. 1 § samma lag avseende sådan verksamhet som avses i 1 kap. 7 § 1 och 2 samma lag,
- smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ smugglingslagen, om brottet avser sådana varor som omfattas av de ovan nämnda bestämmelserna i kärntekniklagen och strålskyddslagen, och

• olaga hot och grovt olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som regeringen föreslår ska läggas till.

En följändring görs i smugglingslagen.

Utredningens förslag till lag om ändring i terroristbrottslagen överensstämmer med regeringens. Utredningen lämnar inte något förslag till ändring i smugglingslagen. Vidare hänvisar utredningen till den gällande strålskyddslagen (1988:220) medan regeringen hänvisar till den nya strålskyddslag som föreslås i prop. 2017/18:94.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Civil Rights Defenders* vill betona vikten av en tydlig definition av terroristbrott för att uppfylla legalitetsprincipens krav, motverka skilda tolkningar medlemsstater emellan och minska utrymmet för godtycklighet utifrån politiska överväganden. *Attunda tingsrätt* och *Uppsala universitet* pekar på att tillägget av grovt dataintrång ger ett vidare tillämpningsområde än vad direktivet kräver – enligt universitetet kanske väl brett – men framhåller samtidigt att de generella kriterierna för terroristbrott innebär en begränsning.

Skälen för regeringens förslag

Straffansvar för terroristbrott enligt gällande rätt

Bestämmelserna om terroristbrott i 2 och 3 §§ terroristbrottslagen infördes för att genomföra bestämmelsen om terroristbrott i artikel 1 i terrorismrambeslutet.

Enligt 2 § döms för terroristbrott den som begår en gärning som anges i 3 § (se lagtexten i avsnitt 2.3), om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att

1. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp,
2. otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller
3. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.

Straffet för terroristbrott är fängelse på viss tid, lägst fyra år och högst arton år, eller på livstid. Är brottet mindre grovt, är straffet fängelse, lägst två år och högst sex år. Om ett högre lägsta straff för gärningen har föreskrivits i brottsbalken, gäller vad som sägs där i fråga om lägsta straff.

Vad är nytt i direktivets terroristbrottsbestämmelse?

Artikel 3 i direktivet avser terroristbrott. Enligt artikel 3.1 ska medlemsstaterna säkerställa att vissa uppsåtliga gärningar (se artikeltexten i bilaga 3), vilka till följd av sin art eller sitt sammanhang allvarligt kan skada ett land eller en internationell organisation, definieras som terroristbrott i enlighet med brottsbeskrivningarna i nationell rätt när de begås i något av de syften som anges i punkt 2. Syftena är följande:

- a) Injaga allvarlig fruktan hos en befolkning.
- b) Otillbörligen tvinga ett offentligt organ eller en internationell organisation att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling.

c) Allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation.

Regleringen är i stora delar densamma som tidigare. Det har gjorts vissa ändringar av redaktionell karaktär; bl.a. har uppräkningslistan av de subjektiva rekvisiten (de syften ett terroristbrott kan ha) flyttats från bestämmelsens inledning till den andra punkten. I sak har listan över gärningar som kan utgöra terroristbrott utökats. Punkt f om förfaranden med vapen m.m. har utvidgats, punkt i om olaga systemstörning och olaglig datastörning har tillkommit och punkt j om hot har utvidgats så att den även innefattar hot om att begå gärningar enligt den nya punkten i. Ändringarna behandlas närmare nedan. Vidare har punkt 2 i rambeslutet, som berör förhållandet till grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper, utgått. I direktivet finns i stället motsvarande skrivningar i artikel 23 om grundläggande fri- och rättigheter (se avsnitt 6.1).

Det ska slutligen nämnas att det till direktivet inte har förts över några skrivningar från det rådsuttalande som togs till ministerrådets protokoll i samband med att terrorismrambeslutet antogs. Rådsuttalandet klargör bl.a. att rambeslutet omfattar handlingar som av alla medlemsstater betraktas som allvarliga överträdelser av deras straffrätt och som begås av personer vars syften utgör ett hot mot deras demokratiska samhällen, som respekterar rättsstaten och den civilisation på vilken dessa samhällen bygger. Rambeslutet måste enligt uttalandet tolkas på detta sätt och får inte tolkas så att man på terroristgrunder anklagar personer som utövar sin grundläggande rätt att lägga fram sina åsikter, även om de begår brott när de utövar denna rätt (prop. 2002/03:38 s. 29). I direktivet finns emellertid andra skrivningar som klargör att vissa begränsningar av kriminaliseringskraven gäller. Som framgår av skäl 40 bör inget i direktivet tolkas som att avsikten är att inskränka eller begränsa spridning av information i vetenskapligt eller akademiskt syfte eller för rapporteringsändamål. Där anges vidare att rätten att uttrycka radikala, polemiska eller kontroversiella ståndpunkter i den offentliga debatten om känsliga politiska frågor faller utanför direktivets tillämpningsområde.

Liksom i rambeslutet ställs särskilda krav på straffskalan för terroristbrott. Enligt artikel 15 ska de terroristbrott som avses i artikel 3, liksom medhjälp, anstiftan och försök till sådana brott, beläggas med frihetsstraff som är strängare än de som föreskrivs i nationell rätt för sådana brott i avsaknad av det särskilda uppsåt som krävs enligt artikel 3. Detta gäller dock inte om de föreskrivna påföljderna redan är de maximistraff som kan dömas ut enligt nationell rätt. Om det terroristbrott som avses i artikel 3.1 j (dvs. terroristbrott som består i hot om att begå någon av de andra gärningar som omfattas av bestämmelsen om terroristbrott) begås av en person som leder en terroristgrupp enligt artikel 4 a ska maximistraffet vara minst åtta år.

Svensk rätt motsvarar i huvudsak direktivets krav

Direktivets terroristbrott motsvarar, som framgått, i huvudsak rambeslutets terroristbrott. Det finns därmed anledning att, i enlighet med ställningstagandet i avsnitt 6.1, utgå från de bedömningar som gjordes när rambeslutet genomfördes. Regeringen bedömer att det i direktivet som

kräver ny svensk lagstiftning är tilläggen i direktivets uppräknings av de gärningar som ska definieras som terroristbrott om övriga förutsättningar i artikel 3 är uppfyllda.

Grovt dataintrång ska kunna vara terroristbrott

Den nya punkten 1 innebär att vissa fall av olaglig systemstörning och olaglig datastörning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/40/EU av den 12 augusti 2013 om angrepp mot informationssystem och om ersättande av rådets rambeslut 2005/222/RIF (fortsättningsvis it-brottsdirektivet) ska kunna utgöra terroristbrott.

Enligt artikel 4 i it-brottsdirektivet, som behandlar olaglig systemstörning, ska medlemsstaterna se till att det är straffbart att, uppsåtligt och orättmätigt, allvarligt hindra eller avbryta driften av ett informationssystem genom att mata in, överföra, skada, radera, försämra, ändra, hindra flödet av eller göra det omöjligt att komma åt datorbehandlingsbara uppgifter, åtminstone i fall som inte är ringa. Punkten i terrorismdirektivet avser dock endast de fall där artikel 9.3 eller 9.4 b eller c i it-brottsdirektivet är tillämplig. De artiklarna ställer särskilda krav på straffskalan när brottet begås uppsåtligt och när ett betydande antal informationssystem har påverkats genom användning av ett verktyg som avses i artikel 7 och som har utformats eller anpassats i första hand för detta syfte (artikel 9.3), när brottet förorsakar allvarlig skada (artikel 9.4 b) och när brottet begås mot ett informationssystem som utgör kritisk infrastruktur (artikel 9.4 c).

Enligt artikel 5, som gäller olaglig datastörning, ska medlemsstaterna se till att det är straffbart att, uppsåtligt och orättmätigt, radera, skada, försämra, ändra, hindra flödet av eller göra det omöjligt att komma åt datorbehandlingsbara uppgifter i ett informationssystem, åtminstone i fall som inte är ringa. Punkten i terrorismdirektivet avser endast de fall där artikel 9.4 c är tillämplig (se ovan).

Vid genomförandet av it-brottsdirektivet bedömdes svensk rätt uppfylla kraven i artiklarna 4 och 5 främst genom bestämmelsen om dataintrång (4 kap. 9 c § brottsbalken). Dessutom bedömdes vissa förfaranden som ska vara straffbara enligt artiklarna också kunna tänkas motsvara andra brott, främst skadegörelse och sabotage och under vissa förutsättningar terroristbrott (eftersom grov skadegörelse, sabotage och grovt sabotage dessutom är straffbart som terroristbrott). Kraven på straffskalan i artiklarna 9.3 och 9.4 bedömdes kräva en skärpning av straffet för dataintrång och bl.a. av det skälet infördes en särskild straffskala för grovt dataintrång, med straffet fängelse i lägst sex månader och högst sex år (prop. 2013/14:92 s. 12 f. och SOU 2013:39 s. 230 f. och 236 f.). I svensk rätt är det alltså främst grovt dataintrång som får anses motsvara de gärningar som avses i terrorismdirektivets artikel 3.1 i, även om vissa av gärningarna också kan utgöra andra brott. En hänvisning till grovt dataintrång bör därför föras in bland de gärningar som kan utgöra terroristbrott. Den bör läggas till som en ny punkt 6 i 3 § terroristbrottslagen.

Om en gärning uppfyller rekvisiten för terroristbrott blir det därmed möjligt att döma till betydligare strängare straff än om den hade rubricerats som grovt dataintrång. Ändringen innebär enligt regeringens uppfatt-

ning en viktig anpassning till dagens teknik och de sätt på vilka tekniken kan missbrukas i terrorismsyfte.

Punkten om vapen utvidgas

Punkt 1 f innebär att vissa förfaranden med vapen ska kunna utgöra terroristbrott. Det gäller tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av sprängämnen eller vapen, inbegripet kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära vapen, samt forskning om och utveckling av kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära vapen.

Bestämmelsens föregångare i rambeslutet har genomförts genom 3 § 12–18 terroristbrottslagen (prop. 2002/03:38 s. 90 f.). De bestämmelser som det hänvisar till där handlar huvudsakligen om olika former av uppsåtlig olovlig befattningsmedel med vapen och sprängämnen samt med sådana produkter som kan användas för att framställa olika former av vapen och sprängämnen. I förhållande till rambeslutet har direktivets punkt ändrats redaktionellt (bl.a. har i den svenska språkversionen kärnvapen ändrats till nukleära vapen) och utvidgats. Det som är nytt i sak är för det första att radiologiska vapen har lagts till i det första ledet (tillverkning m.m.). Vidare har radiologiska och nukleära vapen lagts till i det andra ledet (forskning och utveckling).

Ändringarna i det första ledet – om tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av bl.a. vissa vapen – berör alltså radiologiska vapen. Radiologiska vapen kan beskrivas som stridsmedel som utsätter mål för joniserande strålning, dock utan att som kärnvapen utlösa en kärnexplosion. Ett exempel är s.k. smutsiga bomber, dvs. när radioaktivt material sprids ut med konventionella sprängladdningar. Regeringen bedömer att de gärningar som avses är kriminaliserade i svensk rätt men endast delvis genom bestämmelser som omfattas av 3 § terroristbrottslagen. När det gäller *tillverkning* och *tillhandahållande* av radiologiska vapen finns ett straffansvar enligt bestämmelser som 3 § 16 terroristbrottslagen hänvisar till, nämligen uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material. Enligt de bestämmelserna straffbeläggs brott mot krav på tillstånd som bl.a. gäller tillverkning och tillhandahållande av viss krigsmateriel, däribland radioaktiva material anpassade för användning i krig och utrustning utformad eller modifierad för spridning av sådant material. En närmare redogörelse för bestämmelserna och deras relevans finns i betänkandet på s. 124 f. När det gäller *innehav*, *förvärv*, *transport* och *användning* av radiologiska vapen har de bestämmelser som 3 § 12, 16 och 17 terroristbrottslagen hänvisar till viss relevans. De kan dock inte anses fullt ut motsvara direktivets krav. En mer heltäckande kriminalisering finns däremot i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) och strålskyddslagen (1988:220). Varje befattningsmedel med radiologiska vapen som regleras i terrorismdirektivet torde innebära befattningsmedel med ett kärnämne, kärnavfall eller något ämne som avger joniserande strålning. Sådant befattningsmedel är tillstånds- eller anmälningspliktigt enligt antingen kärntekniklagen eller strålskyddslagen och straffansvar kan

aktualiseras vid överträdelser av bestämmelserna. En närmare redogörelse för straffbestämmelserna i respektive lag och de krav de anknyter till finns i betänkandet på s. 129 f. I propositionen Ny strålskyddslag (prop. 2017/18:94) föreslår regeringen ny lagstiftning som i nu relevanta delar ska träda i kraft den 1 juni 2018. Där finns ett med straffansvar förenat förbud att utan tillstånd bedriva verksamhet med joniserande strålning som till sitt innehåll ligger mycket nära de bestämmelser i nuvarande strålskyddslagen som utredningen föreslår att terroristbrottsbestämmelsen ska hänvisa till.

Ändringarna i det andra ledet – om *forskning* om och *utveckling* av vissa slags vapen – innebär att även radiologiska och nukleära vapen omfattas. Vad som avses med forskning om och utveckling av radiologiska och nukleära vapen berörs inte i direktivet. Det är dock rimligt att utgå från att det är sådan forskning och utveckling som avser befattning med radiologiska och nukleära vapen som är relevant i sammanhanget. Det innebär att regleringen i kärntekniklagen och strålskyddslagen – som är av relevans för såväl radiologiska som nukleära vapen – kan användas för att genomföra även detta led av punkten. Dessutom finns enligt de bestämmelser som 3 § 16 terroristbrottslagen hänvisar till en viss kriminalisering av utveckling av radiologiska och nukleära vapen utan tillstånd.

För att ändringarna i punkt 1 f i direktivet ska genomföras i svensk rätt bör alltså 3 § terroristbrottslagen kompletteras med hänvisningar till relevanta gärningar i de ovan nämnda lagarna, nämligen

- uppsåtligt brott enligt 25 § första stycket 1 och 2 kärntekniklagen samt motsvarande grova brott enligt 25 a § samma lag (i en ny punkt 19) och
- uppsåtligt brott enligt 9 kap. 2 § 1 strålskyddslagen (2018:000) som avser tillståndsplikt enligt 6 kap. 1 § samma lag avseende sådan verksamhet som avses i 1 kap. 7 § 1 och 2 samma lag (i en ny punkt 20).

I linje med dessa ändringar bör även hänvisningen i punkten om smuggling och grov smuggling enligt 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen) utvidgas till att omfatta även sådana varor som omfattas av de ovannämnda punkterna. Till följd av de övriga ändringarna ändras vidare den punktens nummer från 18 till 21. Det kräver en följdändring i 1 § andra stycket smugglingslagen, som hänvisar till punkten. Utvidgningen av den punkten innebär också att smugglingslagens bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra vissa brott, som bl.a. gäller vid sådana terroristbrott som avses i punkten, kommer att omfatta fler gärningar.

Punkten om hot utvidgas

Punkt 1 j innebär att hot om att begå någon av de övriga gärningar som anges i punktlistan ska kunna utgöra terroristbrott. Rambeslutets motsvarande punkt har genomförts genom att uppräkningsdelen i 3 § terroristbrottslagen avslutas med en punkt om olaga hot och grovt olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i de tidigare punkterna. Som framgår ovan krävs för genomförande av direktivet att punktlistan kompletteras med ytterligare gärningar. Den avslutande punkten bör därför ändras så att den hänvisar även till de nytillagda punkterna.

Försök till terroristbrott är redan straffbart

Enligt artikel 14.3 i terrorismdirektivet ska försök till brott enligt artikel 3 i direktivet vara straffbart, med undantag för innehav enligt artikel 3.1 f (dvs. den punkt som avser gärningar med anknytning till vapen) och det brott som avses i artikel 3.1 j (dvs. hot om att begå någon av de andra gärningarna). Ett krav på kriminalisering av försök till samtliga gärningar med de nu nämnda undantagen gäller sedan tidigare enligt artikel 4.3 (ursprungligen 4.2) i rambeslutet. Enligt 4 § terroristbrottslagen är försök till terroristbrott, i alla gärningsformer, straffbart. Det kan nämnas att även förberedelse eller stämpling till samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra terroristbrott är straffbart enligt samma paragraf.

6.2.2 Straffansvaret för rekrytering utvidgas

Regeringens förslag: Bestämmelsen om rekrytering i 4 § rekryteringslagen utvidgas till att även omfatta den som, i annat fall än som anges i bestämmelsen om offentlig uppmaning, söker förmå någon annan att begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till särskilt allvarlig brottslighet.

Regeringens bedömning: Med hänsyn till hur brottet är utformat får direktivets krav på kriminalisering av försök till brott anses vara uppfyllt. Något behov av en särskild försöksreglering finns därför inte.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Amnesty International* avstyrker dock förslaget med hänvisning till att dess konsekvenser för enskilda och socialt utsatta människor inte har analyserats tillräckligt. I övrigt har några remissinstanser synpunkter på den del av förslaget som syftar till att genomföra direktivets krav på kriminalisering av rekrytering till brott med anknytning till en terroristgrupp, ett brott som i svensk rätt inte motsvaras av något självständigt brott utan har ansetts genomfört genom bestämmelser om medverkan, försök, förberedelse och stämpling till terroristbrott (se avsnitt 6.3.1). *Svea hovrätt* anför att detta gör rekryteringsbestämmelsen språkligt komplicerad, vilket medför svårigheter att utifrån ordalydelsen bedöma vilka beteenden som är straffbelagda. *Uppsala universitet*, som också anser att lagtexten framstår som svårtillgänglig, ifrågasätter behovet av att låta rekryteringsbestämmelsen omfatta rekrytering som avser att begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till särskilt allvarlig brottslighet. *Sveriges domareförbund* anför att förslaget i den del som avser den som försöker förmå någon annan till medverkan bör övervägas ytterligare eftersom lagstiftningstekniken enligt förbundet innebär ett klart avsteg från det vanliga och det straffbara området riskerar att utvidgas och bli otydligt på ett icke rättssäkert sätt. Även *Attunda tingsrätt* pekar på tillämpningsproblem till följd av att den lösning som valts för genomförandet av bestämmelsen om brott med anknytning till en terroristgrupp.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Straffansvar för rekrytering enligt gällande rätt

Bestämmelsen om rekrytering i 4 § rekryteringslagen infördes för att genomföra rekryteringsbestämmelserna i artikel 6 i terrorismkonventionen samt artiklarna 3.1 b och 3.2 b i terrorismrambeslutet i 2008 års lydelse.

Straffansvaret avser den som söker förmå någon annan, i annat fall än som avses i 3 § (dvs. bestämmelsen om offentlig uppmaning), att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet. Se avsnitt 6.1 om straff m.m.

Vad är nytt i direktivets rekryteringsbestämmelse?

Artikel 6 i direktivet avser rekrytering för terrorismsyften. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att värvning av en annan person, för att personen ska begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a–i eller i artikel 4 eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen. Det handlar således om rekrytering som avser dels terroristbrott (med undantag för terroristbrott som består i hot om att begå någon av de andra gärningar som omfattas av bestämmelsen om terroristbrott), dels brott med anknytning till en terroristgrupp (ledande av en terroristgrupp eller deltagande i en terroristgrupps verksamhet).

Den svenska versionen av bestämmelsen har ändrats redaktionellt i förhållande till rambeslutet där det talas om att ”försöka förmå” i stället för som i direktivet om ”värvning”.

I sak innebär direktivets bestämmelse ett utvidgat kriminaliseringskrav genom att den även omfattar värvning av någon för att personen i fråga ska ”bidra till” terroristbrott eller brott med anknytning till en terroristgrupp. Ett liknande krav finns redan i terrorismkonventionens artikel 6, där rekrytering till terrorism avser att söka förmå en annan person att begå eller ”medverka till” ett terroristbrott, eller att ansluta sig till en sammanslutning eller grupp, i syfte att bidra till att sammanslutningen eller gruppen begår ett eller flera terroristbrott. Konventionens skrivning om rekrytering till medverkan gäller dock enbart medverkan till terroristbrott (i den mening det har i konventionen) och inte till gärningar motsvarande artikel 4 i direktivet.

En ytterligare skillnad i sak följer av att direktivets terroristbrott, som artikeln hänvisar till, har utvidgats till att omfatta flera gärningar.

Vad i direktivet är inte kriminaliserat i dag?

Som angetts omfattar 4 § rekryteringslagen den som söker förmå någon annan att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet. Detta motsvarar väl direktivets krav på kriminalisering av värvning av någon för att han eller hon ska begå eller bidra till terroristbrott.

När det gäller rekrytering av någon för att personen ska begå brott med anknytning till en terroristgrupp enligt artikel 4 bedömer regeringen att det finns ett värde i en tydligare reglering så att det inte kan ifrågasättas om rekryteringsbrottet fullt ut motsvarar direktivets krav. Denna del av direktivets bestämmelse är oförändrad i förhållande till rambeslutet och vid genomförandet av rambeslutets och konventionens rekryteringsbe-

stämmelse konstaterades det att den som har utfört en rekryteringsgärning i enlighet med förslaget till rekryteringsbestämmelse också kan anses ha sökt förmå någon att främja terroristbrott. Mot den bakgrunden bedömdes regleringen motsvara även det som sägs i instrumenten om rekrytering i form av att söka förmå någon att ansluta sig till en grupp i syfte att bidra till att gruppen begår terroristbrott (prop. 2009/10:78 s. 45 f.). Med ett liknande resonemang ifrågasätter *Uppsala universitet* behovet av att ändra bestämmelsen. Universitetet ställer frågan om med vilken grad av konkretion rekryteringen måste knytas till framtida brottslighet. Om något krav på konkretion i uppsåtet inte är nödvändigt ifrågasätter universitetet om rekryteringsgärningar med det uppsåt som krävs enligt instrumenten inte redan är kriminaliserade.

Regeringen anser att det från praktiska utgångspunkter ligger mycket i den tidigare bedömningen och de synpunkter som Uppsala universitet framför. I samband med sin uppföljning av medlemsstaternas efterlevnad av terrorismrambeslutet har EU-kommissionen emellertid ifrågasatt om den svenska rekryteringsbestämmelsen omfattar rekrytering för att delta i en terroristgrupps verksamhet enligt rambeslutets bestämmelse om detta. Det kan också vara svårt att hävda att direktivets bestämmelse är fullt ut genomförd med hänsyn till att det svenska rekryteringsbrottet enbart omfattar rekrytering till en av de gärningar som enligt avsnitt 6.3.1 får anses motsvara artikel 4 i direktivet (nämligen medverkan till terroristbrott) och inte de övriga gärningarna (försök, förberedelse och stämpling till terroristbrott). I denna del bedömer regeringen därför att lagstiftning krävs.

Av detta följer att det också krävs lagstiftning med anledning av direktivets krav på rekrytering av någon för att han eller hon ska bidra till att brott med anknytning till en terroristgrupp begås.

Rekryteringsbrottet bör utvidgas

I enlighet med bedömningen i avsnitt 6.1 bör den nykriminalisering som är nödvändig göras genom en utvidgning av det befintliga rekryteringsbrottet.

För att rekryteringsbrottet fullt ut ska motsvara direktivets krav på rekrytering som avser att begå brott enligt artikel 4 bör det vara straffbart att söka förmå någon annan att begå någon av de gärningar som motsvarar den artikeln, dvs. medverkan, försök, förberedelse och stämpling till terroristbrott. I enlighet med hur brottet i övrigt är konstruerat bör emellertid det vidare begreppet särskilt allvarlig brottslighet väljas framför terroristbrott. Medverkan omfattas redan av i dag av rekryteringsbrottet, varför endast försök, förberedelse och stämpling behöver läggas till.

När det gäller rekrytering som avser att bidra till brott enligt artikel 4 bör lagstiftningsbehovet lösas genom att det även görs straffbart att söka förmå någon annan att medverka till försök, förberedelse eller stämpling till särskilt allvarlig brottslighet.

Att låta bestämmelsen omfatta rekrytering som avser medverkan till någon annans medverkan till särskilt allvarlig brottslighet ser regeringen dock inte som nödvändigt. I de flesta fall som i det här sammanhanget har praktisk betydelse bör nämligen gärningar som skulle kunna klassifi-

ceras som medverkan till medverkan likväl kunna bedömas som medverkan. Enligt medverkansregeln i 23 kap. 4 § brottsbalken ska, med vissa undantag, ansvar för viss gärning ådömas inte bara den som utfört gärningen utan även annan som främjat denna med råd eller dåd, dvs. med psykiska eller fysiska medel. Den som inte är att anse som gärningsman döms, om han har förmått annan till utförandet, för anstiftan av brottet och annars för medhjälp till det. Eftersom direktivets rekryteringsbestämmelse gäller värvning av någon som ska bidra till begåendet av brott, torde det främst vara medverkan i form av medhjälp som har relevans för genomförandet. Medhjälp till medhjälp till ett brott bör ofta kunna bedömas också som medhjälp till huvudgärningen. Medhjälp till medhjälp förutsätter ju uppsåt till huvudgärningen och den som bidrar till medhjälpsgärningen främjar också huvudgärningen. Om kedjan blir alltför lång eller den gärning som innefattar medhjälp till medhjälp är alltför obetydlig, torde det visserligen kunna ifrågasättas om gärningen kan bedömas som medhjälp till huvudbrottet. I sådana fall kan det emellertid också sättas i fråga om det kan anses handla om att ”bidra till” brott i direktivets mening. Att det ytterst finns sådana begränsningar av ansvaret måste därför betraktas som godtagbart vid genomförandet av direktivet. Mot den bakgrunden anser regeringen att det inte finns skäl att låta bestämmelsen omfatta medverkan till medverkan till särskilt allvarlig brottslighet. Därmed undviks också en lagteknisk lösning som riskerar att göra rekryteringsbestämmelsen alltför teknisk och svårläst.

Rekryteringsbestämmelsen bör alltså utvidgas så att den även omfattar den som söker förmå någon annan att begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till särskilt allvarlig brottslighet. Ändringen innebär med nödvändighet att lagtexten blir mer omfattande. Regeringen kan dock inte se att den därigenom, som vissa remissinstanser menar, skulle göra bestämmelsen otydlig.

Försök till rekrytering är inbyggt i brottskonstruktionen

Enligt artikel 14.3 i terrorismdirektivet ska försök till brott enligt direktivets rekryteringsbestämmelse vara straffbart. Kravet på försökskriminalisering är nytt i förhållande till rambeslutet – som endast anger att medlemsstaterna ”får” kriminalisera försök till rekrytering (artikel 4.4 i terrorismrambeslutet i 2008 års lydelse) – men ett motsvarande krav gäller sedan tidigare enligt artikel 9.2 i terrorismkonventionen. När det svenska rekryteringsbrottet i 4 § rekryteringslagen infördes bedömde regeringen att något särskilt försöksansvar inte borde införas. Det konstaterades att brottet konstruerats så att det inte förutsätts att gärningsmannen når framgång med sitt uppsåt, något som ligger i att verbet ”söker” används i bestämmelsen. Därmed skulle straffansvaret komma att omfatta också fall av vad som enligt konventionen är att rubricera som försök till rekrytering (prop. 2009/10:78 s. 48). Kravet på försökskriminalisering har således beaktats redan i samband med att konventionen genomfördes i svensk rätt och i linje med den bedömning som gjordes då anser regeringen att straffansvaret enligt 4 § rekryteringslagen omfattar gärningar som i direktivets mening utgör såväl rekrytering som försök till rekrytering. Det saknas därmed behov av en särskild försöksreglering.

6.2.3 Straffansvaret för att utbilda förtydligas

Regeringens förslag: Bestämmelsen om den som utbildar i vapentechniker m.m. i 5 § rekryteringslagen förtydligas genom att det anges att straffansvaret omfattar fall där gärningen har begåtts med vetskap om att mottagaren har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet.

Regeringens bedömning: Med hänsyn till hur brottet är utformat får direktivets krav på kriminalisering av försök till brott anses vara uppfyllt. Något behov av en särskild försöksreglering finns därför inte.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna i allmänhet tillstyrker eller har inga invändningar invändning mot förslaget. *Uppsala universitet* anför dock att en konstruktion baserad på utbildningens karaktär snarare än dess innehåll skulle ha gjort det möjligt att avstå från kravet på vetskap hos den som meddelar instruktionerna.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Straffansvar för att utbilda enligt gällande rätt

Bestämmelsen i 5 § rekryteringslagen infördes för att genomföra utbildningsbestämmelserna i artikel 7 i terrorismkonventionen samt artiklarna 3.1 c och 3.2 c i terrorismrambeslutet i 2008 års lydelse.

Straffansvaret avser den som meddelar eller söker meddela instruktioner om tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller om andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål, om gärningen har begåtts med vetskap om att instruktionerna är avsedda att användas för särskilt allvarlig brottslighet. Se avsnitt 6.1 om straff m.m.

Vad är nytt i direktivets bestämmelse om tillhandahållande av utbildning?

Artikel 7 i direktivet avser tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att tillhandahållande av instruktioner om tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen, andra vapen eller skadliga eller farliga ämnen, eller om andra särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a–i (dvs. terroristbrott med undantag för terroristbrott som består i hot om att begå någon av de andra gärningar som omfattas av bestämmelsen om terroristbrott) eller bidra till att något av dessa brott begås, med vetskap om att de kunskaper som tillhandahålls är avsedda att användas för detta syfte, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligt.

Artikeln överensstämmer i huvudsak med sin motsvarighet i terrorismrambeslutet. En skillnad följer av att direktivets terroristbrott, som artikeln hänvisar till, har utvidgats till att omfatta flera gärningar. En ytterligare skillnad i sak är att artikeln omfattar tillhandahållande av instruk-

tioner inte enbart i syfte att begå utan även i syfte att bidra till terroristbrott. En skrivning som i likhet med direktivet omfattar bidrag till brott finns i artikel 7 i terrorismkonventionen. Med utbildning för terrorism avses enligt den bestämmelsen att meddela instruktioner om tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga substanser, eller särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå eller bidra till förövandet av terroristbrott, med vetskap om att den meddelade förmågan är avsedd att användas för detta ändamål.

Gärningen i direktivet är redan kriminaliserad men dagens bestämmelse bör ändå förtydligas

Bestämmelsen i direktivet motsvarar, som framgått, i allt väsentligt bestämmelserna i rambeslutet och konventionen. Det finns därmed anledning att, i enlighet med ställningstagandet i avsnitt 6.1, utgå från de bedömningar som gjordes när rambeslutet och konventionen genomfördes genom införandet av 5 § rekryteringslagen. I sammanhanget bör särskilt uppmärksammas att en tolkning som gjordes vid genomförandet får ytterligare stöd av innehållet i nyttillkomna bestämmelser i direktivet och tilläggsprotokollet om mottagande av utbildning för terrorismsyften. Tolkningen gäller skrivningarna om syfte och vetskap. Bestämmelserna om tillhandahållande av utbildning i konventionen och rambeslutet, liksom nu även direktivet, förutsätter för straffbarhet dels ett syfte att begå eller, såvitt gäller direktivet och konventionen, bidra till att terroristbrott begås, dels en vetskap om att de kunskaper som tillhandahålls är avsedda att användas för detta syfte. Enligt propositionen framstod den exakta innebörden av kravet på vetskap inte som helt klar, men regeringen gjorde bedömningen att det rimligen måste innebära att den som meddelar utbildningen vet att eleven eller mottagaren avser att använda den förvärvade förmågan för att föröva relevant brottslighet, och att mottagaren verkligen har avsikt att använda kunskapen i terroristsyfte (prop. 2009/10:78 s. 46). Slutsatsen var således att kravet på syfte inte hänför sig till utbildaren utan till mottagaren. Den tolkningen stöds av artikel 8 i direktivet om mottagande av utbildning för terrorismsyften. Enligt den artikeln förutsätts att mottagaren har som syfte att begå terroristbrott eller bidra till att terroristbrott begås. På motsvarande sätt avser artikel 3 i tilläggsprotokollet mottagande av utbildning i syfte att begå eller bidra till terroristbrott (se vidare avsnitt 6.2.4).

Även om det alltså finns anledning att utgå från det tidigare genomförandet, anser regeringen att det i ett avseende finns skäl att förtydliga 5 § rekryteringslagen. Enligt regeringens uppfattning bör det framgå av lagtexten att kravet på avsikt hos mottagaren, vilket utbildaren alltså ska ha vetskap om, kan omfatta inte enbart att begå utan även att annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet. Detta kan visserligen anses följa av formuleringen att gärningen ska ha begåtts med vetskap om att instruktionerna är avsedda att användas "för" särskilt allvarlig brottslighet, vilket kan läsas som att det även innefattar ett syfte att medverka till sådan brottslighet. Det framstår dock som önskvärt att mer uttryckligen återspegla direktivets och konventionens skrivningar om bidrag till terroristbrott. I stället för vetskap om att instruktionerna är avsedda att användas "för särskilt allvarlig brottslighet" bör bestämmelsen, som det även finns an-

ledning att se över redaktionellt, därför tala om ”vetskap om att mottagaren har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet”.

Försök att utbilda är inbyggt i brottskonstruktionen

Artikel 14.3 i terrorismdirektivet ställer krav på kriminalisering av försök till brott enligt direktivets bestämmelse om tillhandahållande av utbildning. Kravet på försökskriminalisering är nytt i förhållande till rambeslutet – som endast anger att medlemsstaterna ”får” kriminalisera försök till brottet (artikel 4.4 i terrorismrambeslutet i 2008 års lydelse) – men ett motsvarande krav gäller sedan tidigare enligt artikel 9.2 i terrorismkonventionen. När 5 § rekryteringslagen infördes konstaterades att denna bestämmelse, som inte bara avser att någon faktiskt meddelar instruktioner utan också att någon ”söker meddela” instruktioner, omfattar fall där utbildaren har gjort vad som å dennes sida är tillräckligt för att förmedla instruktionerna, men där dessa av någon anledning inte nått fram till den avsedda mottagaren (prop. 2009/10:78 s. 48). I linje med den bedömningen anser regeringen att regleringen i praktiken motsvarar direktivets krav på försökskriminalisering och att något särskilt försöksansvar inte bör införas.

6.2.4 Straffansvaret för att utbilda sig förtydligas och utvidgas

Regeringens förslag: Bestämmelsen om den som utbildar sig i vapentechniker m.m. i 5 a § rekryteringslagen utvidgas så att självstudier och deltagande i legitim utbildning omfattas av straffansvaret. Den straffbara handlingen ändras från att ”ta emot” till att ”ta del av” instruktioner enligt 5 §. Vidare ska det inte längre krävas att meddelandet av instruktionerna varit särskilt ägnat att främja särskilt allvarlig brottslighet. Dessutom förtydligas kravet på avsikt genom att straffansvaret ska omfatta fall där avsikten varit att använda instruktionerna ”för att begå eller annars medverka till” särskilt allvarlig brottslighet.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår dock att den straffbara handlingen ska formuleras så att den består i att hämta in eller ta emot instruktioner enligt 5 §.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Åklagarmyndigheten* anser att utvidgningen är välavvägd utifrån nuvarande förutsättningar och skulle ge ökade möjligheter att tidigt ingripa i förhållande till gärningsmän som agerar på egen hand i syfte att begå terroristbrott. *Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism* framhåller straffansvar för självbildning som ett exempel på när det är rimligt med en förhållandevis långsträckt kriminalisering i syfte att i ett tidigt skede förhindra terroristbrott.

Amnesty International avstyrker förslaget med hänvisning till att dess konsekvenser för enskilda och socialt utsatta människor inte har analyserats tillräckligt. Vidare anser organisationen att utredningens bedömning att direktivet kräver en kriminalisering av självstudier inte är given. Man

efterlyser en mer ingående diskussion om detta och om behovet av en sådan kriminalisering. Enligt *Svenska Journalistförbundet*, som också avstyrker förslaget, kommer den föreslagna förändringen att leda till gränsdragningsproblem och en alltför stor inskränkning av informationsfriheten. Enligt förbundet finns det en överhängande risk för att den som vill skaffa sig information i andra syften inte kommer att göra det av rädsla för att det ska anses som brottsligt. För det fall att regeringen avser att gå vidare med förslaget anser förbundet att det bör framgå direkt av lagtexten att legitima ändamål som journalistisk verksamhet och forskning inte omfattas av bestämmelsen. *TU – Medier i Sverige* anför att förslaget om att kriminalisera inhämtande av information, om det alls ska genomföras, måste föras med ett tydligt undantag för journalistisk verksamhet. Även TU hänvisar till informationsfriheten. *Uppsala universitet* motsätter sig att kravet på att meddelandet av instruktionerna varit särskilt ägnat att främja särskilt allvarlig brottslighet tas bort. Enligt universitetet framstår det som tveksamt att den som genomgår t.ex. en universitetskurs i kemi för att begå särskilt allvarlig brottslighet ska göra sig skyldig till brott som i praktiken snarare tar sikte på otillbörlig utbildning.

Attunda tingsrätt konstaterar att användningen av begreppet särskilt allvarlig brottslighet innebär att Sverige kommer att kriminalisera fler gärningar än vad som krävs enligt direktivet och ifrågasätter om den långtgående kriminalisering som föreslås är lämplig. *Justitiekanslern* anser att förslaget om kriminalisering av självutbildning kan leda till bevissvårigheter som kan få effekter för lagstiftningens effektivitet. Mot bakgrund av att straffansvar enligt utredningen ska förutsätta ett aktivt handlande anför *Svea hovrätt* att det i viss mån är oklart var gränsen går mellan att aktivt respektive passivt självutbilda sig. Innebörden av ”hämtar in” bör enligt hovrätten klargöras ytterligare i den fortsatta beredningen.

Skälen för regeringens förslag

Straffansvar för att utbilda sig enligt gällande rätt

Bestämmelsen i 5 a § rekryteringslagen infördes den 1 april 2016. Den har sin bakgrund i FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014) som kräver att medlemsstaterna kriminaliserar bl.a. vissa utlandsresor i syfte att få terrorismträning. Vid genomförandet av resolutionen konstaterades att det borde införas ett särskilt straffansvar för den gärningen och att det inte skulle framstå som konsekvent att kriminalisera en resa i sådant syfte men inte träningen i sig (prop. 2015/16:78 s. 27). Kriminaliseringen av att utbilda sig utformades för att så långt som möjligt spegla 5 § rekryteringslagen om att utbilda någon annan (samma prop. s. 29).

Straffansvaret enligt 5 a § rekryteringslagen avser den som tar emot sådana instruktioner som avses i 5 § i avsikt att använda dem för särskilt allvarlig brottslighet, om meddelandet av instruktionerna varit särskilt ägnat att främja sådan brottslighet. Se avsnitt 6.1 om straff m.m.

Mottagande av utbildning i direktivet och tilläggsprotokollet

Terrorismdirektivets och tilläggsprotokollets bestämmelser om mottagande av utbildning för terrorismsyften är nya.

Enligt artikel 8 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att mottagande av instruktioner om tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen, andra vapen eller skadliga eller farliga ämnen, eller om andra särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a–i (dvs. terroristbrott med undantag för terroristbrott som består i hot om att begå någon av de andra gärningar som omfattas av bestämmelsen om terroristbrott) eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligt.

Enligt artikel 3 i tilläggsprotokollet ska varje part se till att mottagande av utbildning för terrorismsyften är straffbelagt i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligt. Med mottagande av utbildning för terrorismsyften avses att motta instruktioner, däribland att inhämta kunskaper och praktiska färdigheter, från en annan person i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga ämnen, eller i andra särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå eller bidra till terroristbrott.

Definitionen av den kriminaliserade gärningen är alltså i huvudsak densamma i direktivet och protokollet, bortsett från att det i protokollet förutsätts att utbildningen mottas från en annan person och att definitionen av terroristbrott skiljer sig åt mellan instrumenten.

Bestämmelsen om den som utbildar sig bör förtydligas på samma sätt som bestämmelsen om den som utbildar någon annan

Den nuvarande svenska bestämmelsen i 5 a § rekryteringslagen ligger nära direktivets och tilläggsprotokollets motsvarande bestämmelser. De ändringar som föranleds av direktivet och tilläggsprotokollet bör därför, i linje med bedömningen i avsnitt 6.1, göras i den befintliga bestämmelsen.

Det finns till att börja med skäl att förtydliga bestämmelsen på motsvarande sätt som 5 § om den som utbildar någon annan (se avsnitt 6.2.3). Även här bör lagtexten mer uttryckligen återspegla direktivets och protokollets skrivning om att bidra till brott. Bestämmelsen bör därför utformas så att straffansvaret träffar den som har för avsikt att använda instruktionerna för att ”begå eller annars medverka till” särskilt allvarlig brottslighet (jfr dagens formulering om att använda dem ”för” sådan brottslighet).

Självstudier och deltagande i legitima utbildningar bör vara straffbart när det finns ett terrorismsyfte

Direktivets bestämmelse om mottagande av utbildning omfattar inte bara organiserad utbildning utan även självstudier. Detta var den tydliga intentionen under förhandlingarna om direktivet och den kom till uttryck genom en strykning i kommissionens förslag. Enligt förslaget skulle bestämmelsen, i likhet med tilläggsprotokollets bestämmelse, gälla mottagande av instruktioner ”från en annan person”. Genom att den begränsningen ströks kom allt mottagande av instruktioner av det slag som avses i bestämmelsen att omfattas, förutsatt att gärningen är uppsåtlig och mottagaren har det terrorismsyfte som krävs. Att även självstudier under vissa förutsättningar bör anses utgöra mottagande av utbildning för terrorismsyften framgår också av direktivets skäl 11. Mot bakgrund av artikel-

textens klara ordalydelse anser regeringen till skillnad från *Amnesty International* inte att användningen av ordet ”bör” i det sammanhanget innebär att skälskrivningen enbart ska ses som vägledande. Enligt regeringens uppfattning kan direktivet alltså inte uppfattas på annat sätt än att det innebär en förpliktelse för medlemsstaterna att kriminalisera även självstudier.

Såväl protokollets som direktivets reglering omfattar den som deltar i legitima utbildningar, t.ex. kurser i vapen användning. Detta är en följd av att bestämmelserna inte förutsätter något terrorismsyfte eller liknande hos den som meddelar instruktionerna; för straffansvar är det tillräckligt att ett sådant syfte finns hos den som mottar utbildningen. I förklarande-rapporten till protokollet anges också uttryckligen att deltagande i annars lagliga verksamheter kan vara straffbart om det kan visas att den som mottar utbildningen har det brottsliga uppsåt som krävs. Ett exempel som ges är att läsa en kemikurs vid universitetet. Det står således klart att instrumenten inte kan genomföras genom en bestämmelse som endast omfattar sådan otillbörlig utbildning som *Uppsala universitet* nämner.

Varken självstudier eller deltagande i legitim utbildningsverksamhet kan i dag bestraffas enligt 5 a § rekryteringslagen. Bestämmelsen gäller den som ”tar emot” instruktioner. Kravet på mottagande innebär att det ska finnas en utbildare och att mottagaren har haft någon form av kontakt med utbildaren. Självutbildning, t.ex. genom att någon laddar ner allmänt tillgängliga instruktioner från internet, omfattas således inte (prop. 2015/16:78 s. 29). Vidare krävs vad gäller den som meddelar instruktionerna att meddelandet av dem varit särskilt ägnat att främja särskilt allvarlig brottslighet. Straffansvaret omfattar enligt förarbetena därmed inte situationer som att instruktionerna lämnats inom ramen för militärtjänst, vid utbildning inom en skytteklubb eller i samband med undervisning inför jägarexamen eller flygcertifikat (samma prop. s. 71).

Även om bestämmelsen om förberedelse till brott i 23 kap. 2 § brottsbalken kan vara tillämplig i vissa fall – exempelvis kan befattningsmedvetenhet med vapen under vissa förutsättningar utgöra förberedelse till terroristbrott – saknas i dag en heltäckande kriminalisering som motsvarar direktivets och tilläggsprotokollets reglering. Det behövs därför lagstiftning för att fullt ut genomföra instrumenten.

Regeringen anser dessutom att det även i övrigt finns goda skäl att utvidga straffansvaret för den som utbildar sig i avsikt att begå terroristbrott eller annan särskilt allvarlig brottslighet. Enligt Säkerhetspolisen har antalet terrorattentat och våldshandlingar som genomförts av ensamagerande gärningspersoner med ideologiska motiv ökat i västvärlden under de senaste åren. Säkerhetspolisen bedömer att en gärningsperson vid ett attentat mot Sverige troligen skulle vara en ensamagerande. Det ligger i sakens natur att någon som agerar ensam lämnar färre spår att upptäcka. Vissa ensamagerande kan också ha en långsiktig agenda och förbereda sina dåd i tysthet men med stor beslutsamhet. Ensamagerande personer, men även personer med koppling till grupperingar, kan komma att utgöra ett allvarligt hot mot Sverige redan när de ökar sina kunskaper genom självstudier eller genom att delta i organiserad utbildning, oavsett om den kan betraktas som särskilt ägnad att främja särskilt allvarlig brottslighet eller inte. En sådan informationsinhämtning resulterar i en kunskapsökning som i sin tur innebär en ökad risk för att t.ex. terrorist-

brott ska begås. Det finns också en väsentlig risk för att den som utbildar sig stärks i sin övertygelse att begå brott eller på annat sätt låter sig inspireras till brottslighet.

För att även självstudier ska omfattas av straffansvaret bör 5 a § rekryteringslagen ändras så att det omfattar den som tar del av, i stället för tar emot, instruktioner. Kravet att meddelandet av instruktionerna ska ha varit särskilt ägnade att främja särskilt allvarlig brottslighet bör utgå av samma skäl. Den senare ändringen innebär dessutom att straffansvaret för mottagande av instruktioner utvidgas så att det även omfattar deltagande i legitima utbildningar eller verksamheter.

Straffansvaret begränsas liksom tidigare genom kravet på en avsikt hos den som utbildar sig. Med det förtydligande som behandlats ovan kommer det att krävas att den som tar del av instruktionerna gör det i avsikt att använda dem för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet. Kravet på en sådan avsikt utesluter all utbildning i legitima syften från tillämpningsområdet och innebär att det straffbara området avgränsas till gärningar som är straffvärda. Mot bakgrund av avsiktsrekvisitet saknas det anledning att i lagtexten föra in undantag för exempelvis journalistisk verksamhet i enlighet med vad *Svenska Journalistförbundet* och *TU – Medier i Sverige* föreslår. Enligt regeringens uppfattning finns det dessutom en risk att sådana skrivningar felaktigt tolkas som uttömmande, vilket kan leda till att straffansvaret uppfattas som mer långtgående än vad som är fallet.

En annan begränsning består i att gärningspersonen förutsätts ha agerat aktivt på något sätt. Detta har, beträffande de gärningar som i dag är straffbara, ansetts följa av att instruktionerna ska tas emot (prop. 2015/16:78 s. 29). Ett motsvarande krav på aktivitet ligger i uttrycket att ta del av instruktioner. *Svea hovrätt*, som förhåller sig till utredningens förslag om att använda begreppet inhämtande av instruktioner, undrar vad som gäller om någon besöker en webbplats och tar del av instruktioner utan att ladda ned eller spara dem. Regeringen konstaterar att det med regeringens lagtekniska lösning, som alltså innebär att straffansvaret ska träffa den som tar del av instruktioner, blir tydligare att bestämmelsen handlar om att tillägna sig information och inte om att införskaffa instruktionsmaterial. För straffansvaret är det inte avgörande om den som tar del av instruktionerna väljer att spara dem, t.ex. genom att ladda ned en fil från internet eller kopiera en boksida, men däremot kan det naturligtvis ha betydelse för möjligheten att bevisa att någon har begått ett brott enligt bestämmelsen. Rekvisitet att ta del av instruktioner utvecklas närmare i författningskommentaren.

Som *Attunda tingsrätt* påpekar innebär användningen av begreppet särskilt allvarlig brottslighet att Sverige kommer att kriminalisera fler gärningar än vad som är nödvändigt för att genomföra instrumenten. Detta är en följd av att det endast är direktivet som kräver kriminalisering av självstudier och att det för genomförande av direktivet är tillräckligt att studierna syftar till att begå eller bidra till terroristbrott. Regeringen anser i linje med den bedömning som görs i avsnitt 6.1 att detta är motiverat.

Sammanfattningsvis gör regeringen, på samma sätt som vid införandet av 5 a § rekryteringslagen, bedömningen att intresset av att hindra personer från att utbilda sig för terrorism och annan särskilt allvarlig brottslighet motiverar den begränsning av informationsfriheten som förslaget

innebär. Den föreslagna utvidgningen av straffansvaret omgärdas av de begränsningar som diskuterats ovan och bedöms vara förenlig med regeringsformen och den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, Europakonventionen (en redogörelse för relevanta bestämmelser finns i avsnitt 8.1.3 i betänkandet).

6.2.5 Straffansvaret för terrorismresor utvidgas

Regeringens förslag: Bestämmelsen om terrorismresor i 5 b § rekryteringslagen utvidgas till att även gälla den som reser eller påbörjar en resa till sitt medborgarskapsland, med undantag för den som är svensk medborgare och reser eller påbörjar en resa till Sverige. Vidare utvidgas den till att omfatta ytterligare avsikter med resan. Den punkt som gäller avsikten att begå eller förbereda särskilt allvarlig brottslighet kompletteras med hänvisningar till stämpling och medverkan till sådan brottslighet. Den punkt som gäller avsikten att meddela eller ta emot instruktioner enligt 5 eller 5 a § justeras med anledning av ändringen i 5 a §.

Regeringens bedömning: Direktivets krav i fråga om terrorismresor till Sverige uppfylls helt genom straffansvar för förberedelse och stämpling till terroristbrott och till stor del även genom 5 b § rekryteringslagen.

Med hänsyn till hur terrorismresebrottet är utformat får direktivets krav på kriminalisering av försök till brott anses vara uppfyllt. Något behov av en särskild försöksreglering finns därför inte.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Civil Rights Defenders* understryker att resor till europeiska territorium för terrorismsyften utgör ett allt större säkerhetshot och att det således är viktigt att fokus inte endast är på att kriminalisera resor för terrorismsyfte utanför EU. Ett sådant fokus skulle enligt organisationen bl.a. leda till att människor med härkomst i och återkommande resor till vissa områden utanför unionen skulle riskera att i alltför hög grad misstänkliggöras.

Amnesty International avstyrker förslaget med hänvisning till att dess konsekvenser för enskilda och socialt utsatta människor inte har analyserats tillräckligt. Även *Svenska Journalistförbundet* avstyrker förslaget. Enligt förbundet bör det i vart fall framgå av lagtexten att resor för vissa legitima syften, som forskning och journalistik, inte omfattas av bestämmelsen. *TU – Medier i Sverige* önskar också ett tydligt undantag för journalistisk verksamhet. *Justitiekanslern* framhåller vikten av att frågan om vissa resor till Sverige ska vara kriminaliserade, och i så fall för vem, noggrant övervägs. *Attunda tingsrätt*, som anser att den föreslagna lagstiftningen är långtgående, påpekar att regeringen tidigare har konstaterat att rätten att resa in i den stat där en person är medborgare skyddas av Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll och att straffansvaret av bl.a. den anledningen inte ska omfatta sådana resor. *Svea hovrätt*, *Attun-*

da tingsrätt och Uppsala universitet lämnar motsvarande synpunkter som på förslaget om rekrytering (se avsnitt 6.2.2). När det gäller avskaffandet av undantaget för resor till resenärens medborgarskapsland anser universitetet att de skäl som anförs visserligen är fullt rimliga men att det bör beaktas att detta i närtid har bedömts i vart fall vara problematiskt i relation till Europakonventionen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Straffansvar för terrorismresor enligt gällande rätt

Bestämmelsen om resa i 5 b § rekryteringslagen infördes den 1 april 2016 för att genomföra den del av FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014) som kräver att medlemsstaterna kriminaliserar vissa utlandsresor i syfte att begå, planera, förbereda eller delta i terroristhandlingar eller ge eller få terroristträning.

Straffansvaret enligt terrorismresebestämmelsen avser den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land än det land där han eller hon är medborgare i avsikt att begå eller förbereda särskilt allvarlig brottslighet, eller meddela eller ta emot instruktioner enligt 5 eller 5 a § (dvs. bestämmelserna om att utbilda eller utbilda sig för särskilt allvarlig brottslighet).

Se avsnitt 6.1 om straff m.m.

Terrorismresor i direktivet och tilläggsprotokollet

Terrorismdirektivets och tilläggsprotokollets bestämmelser om resor för terrorismsyften är nya. Regleringen skiljer sig något åt mellan instrumenten.

Enligt artikel 4 i tilläggsprotokollet ska varje part se till att utlandsresor för terrorismsyften som utgår från partens territorium eller görs av partens medborgare är straffbelagda i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligen. I samband med detta får varje part fastställa de villkor som krävs med hänsyn till dess konstitutionella principer. Med utlandsresor för terrorismsyften avses att resa till en annan stat än den där resenären är medborgare eller har sin hemvist, i syfte att begå, bidra till eller delta i terroristbrott eller för att ge eller motta utbildning för terrorismsyften. Protokollets kriminaliseringskrav omfattar således dels resor från konventionsstaten, dels resor som görs av statens medborgare. Eftersom resor till medborgarskapslandet är undantagna innebär avgränsningarna för Sveriges del att resor till Sverige inte omfattas.

Direktivet ställer olika krav på kriminaliseringen beroende på om det gäller resor till ett annat land än den lagstiftande medlemsstaten eller till medlemsstaten i fråga. När det gäller resor till ett annat land ställs krav på kriminalisering liknande den i tilläggsprotokollet. Enligt artikel 9.1 ska varje medlemsstat säkerställa att resor till ett annat land än till den medlemsstaten, i syfte att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås, i syfte att delta i en terroristgrupps verksamhet med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till denna grupp brottsliga verksamhet enligt artikel 4 eller i syfte att tillhandahålla eller motta utbildning för terrorismsyften enligt artiklarna 7 och 8, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

När det gäller resor till den egna medlemsstaten ges ett val mellan att kriminalisera terrorismresandet som sådant och att kriminalisera förberedande gärningar i avsikt att begå eller bidra till terroristbrott. Enligt artikel 9.2 ska varje medlemsstat säkerställa att någon av följande handlingar utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen:

a) resor till den medlemsstaten i syfte att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås, i syfte att delta i en terroristgrupps verksamhet med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till denna grupps brottsliga verksamhet enligt artikel 4 eller i syfte att tillhandahålla eller motta utbildning för terrorismsyften enligt artiklarna 7 och 8, eller

b) förberedande gärningar som vidtas av en person som reser in i den medlemsstaten med avsikt att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås.

Svensk rätt motsvarar till stor del protokollets och direktivets krav

Direktivets och protokollets resebestämmelser bygger på resolution 2178 (2014) som Sverige har genomfört. Det svenska terrorismresebrottet i 5 b § rekryteringslagen motsvarar till stor del direktivets och protokollets krav. Instrumenten kräver dock att resor i fler syften ska omfattas av kriminaliseringen än vad som nu är fallet. Vidare tillåter direktivet inte det undantag för resor till resenärens medborgarskapsland som för närvarande gäller.

Straffansvaret för terrorismresor bör utvidgas till att även omfatta resor till resenärens medborgarskapsland, med undantag för svenska medborgares resor till Sverige

Som framgått omfattar direktivet resor till resenärens hemvist- eller medborgarskapsland. Det gäller båda de bestämmelser som avser kriminalisering av terrorismresor som sådana, dvs. dels artikel 9.1 om resor till ett annat land än medlemsstaten som alla medlemsstater måste genomföra, dels artikel 9.2 a som gäller resor till medlemsstaten i fråga och är ett av de alternativ medlemsstaterna har att välja på i den delen. Genom att inte utesluta resor till hemvist- eller medborgarskapslandet går direktivet längre än motsvarande bestämmelser i tilläggsprotokollet och resolution 2178 (2014). Det går också längre än i 5 b § rekryteringslagen, som alltså endast avser resa till ett annat land än det land där resenären är medborgare.

När det svenska terrorismresebrottet infördes framhöll regeringen att en resa i något av de syften som anges i resolutionen kan vara klandervärd även om den går till det land där personen har sin hemvist eller är medborgare och att risken för att allvarlig brottslighet begås i många fall kan vara som störst i just detta land. Såvitt avsåg resor till hemvistland utmynnade bedömningen i att sådana resor skulle omfattas av den svenska kriminaliseringen. När det gäller resor till medborgarskapslandet angavs som en avgörande utgångspunkt att rätten att resa in i detta land utgör en grundläggande fri- och rättighet enligt artikel 3 i det fjärde tilläggsprotokollet till Europakonventionen som anger att ingen får förvägras rätten att resa in i den stat som han är medborgare i. Det konstaterades att protokollet för Sveriges del medför en skyldighet i förhållande till svenska medborgare men däremot inte till andra länders medborgare. Även om det så-

ledes för svenskt vidkommande inte finns ett absolut förbud mot att införa straffbestämmelser som begränsar andra medborgares rätt att resa in i sina respektive medborgarskapsländer bedömde regeringen att denna grundläggande fri- och rättighet i det längsta borde respekteras. Regeringen ansåg också att resolutionen genom den begränsning som uppställs även kunde anses ge uttryck för det internationella samfundets uppfattning att rätten att resa in i det land där man är medborgare har företräde framför intresset av att bestraffa gärningarna. Vidare konstaterade regeringen att motsvarande rättighet för svenska medborgare även är grundlagsskyddad enligt 2 kap. 7 § regeringsformen och att det inte heller här kan göras någon begränsning. Även om en straffbestämmelse utan den begränsning som följer av resolutionen inte uttryckligen förbjuder någon att resa in i sitt medborgarskapsland, skulle kriminaliseringen enligt regeringen innebära en handlingsregel med motsvarande innebörd. Bestämmelsen skulle därmed riskera att stå i strid med svensk grundlag och starka skäl ansågs därför tala mot att i det avseendet gå längre än vad resolutionen kräver. Regeringen konstaterade sammanfattningsvis att regeringsformen torde innebära ett absolut hinder mot att, i fråga om svenska medborgare, låta straffbestämmelsen omfatta resor till Sverige. Mot den bakgrunden, och då rätten att resa in i den stat där en person är medborgare även ansågs skyddas enligt Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll, ansåg regeringen att straffansvaret inte skulle omfatta sådana resor (prop. 2015/16:78 s. 37 f.).

Det kan konstateras att direktivet, till skillnad från hur regeringen har sett på saken, inte bygger på uppfattningen att en kriminalisering av terrorismresor till resenärens medborgarskapsland skulle innebära en inskränkning av den rätt som följer av artikel 3 i Europakonventionens fjärde tilläggsprotokoll att inte förvägras inresa i medborgarskapsstaten. Regeringen anser att det alltjämt finns fog för den tolkning som gjordes i det tidigare lagstiftningsärendet men konstaterar att det i avsaknad av vägledande avgöranden är möjligt att uppfatta artikeln på olika sätt och att EU har antagit bindande lagstiftning som utgår från ett annat synsätt. Att regeringen nu föreslår svensk lagstiftning i enlighet med EU-rätten innebär därmed inte, som *Uppsala universitet* antyder, en friskrivning från Sveriges konventionsåtaganden. Dessutom innebär, som nämnts ovan, åtagandet enligt tilläggsprotokollet till Europakonventionen en skyldighet endast i förhållande till svenska medborgare. Det bör också framhållas att det, som universitetet medger, finns rimliga skäl för förslaget. Som tidigare har framhållits, och som även *Åklagarmyndigheten* påpekar, kan risken för allvarlig brottslighet i många fall vara störst just i medborgarskapslandet. Vidare kan det upplevas som otillfredsställande att svenska medborgare som reser till t.ex. Syrien eller Irak i avsikt att begå exempelvis terroristbrott kan dömas för det medan detsamma inte gäller en person som är medborgare där. Mot denna bakgrund, och mot bakgrund av den förpliktelse som direktivet innebär, bör straffansvaret för resor i terrorismsyfte utvidgas till att omfatta även terrorismresor som företas av utländska medborgare till det egna medborgarskapslandet.

När det gäller svenska medborgare är rätten att resa in i Sverige grundlagsskyddad genom 2 kap. 7 § första stycket regeringsformen som anger att ingen svensk medborgare får landsförvisas eller hindras att resa in i riket. Det har inte framkommit något som ger anledning att ompröva den bedömning som gjordes när det svenska terrorismresebrottet infördes,

nämmligen att regeringsformen torde innebära ett absolut hinder mot att, i fråga om svenska medborgare, låta straffbestämmelsen omfatta resor till Sverige. I det fallet kräver inte heller direktivet en sådan kriminalisering, eftersom medlemsstaterna kan välja att uppfylla sina åtaganden i fråga om resor till medlemsstaten genom att i stället kriminalisera förberedande gärningar i förhållande till terroristbrott. Den utvidgade resebestämmelsen bör mot denna bakgrund utformas så att straffansvaret inte träffar den som är svensk medborgare och som reser eller påbörjar en resa till Sverige. Detta kan ske antingen genom att svenska medborgares resor hit till landet undantas eller genom att bestämmelsen begränsas så att den överhuvudtaget inte omfattar resor till Sverige. Det senare skulle innebära en avkriminalisering, eftersom bestämmelsen i dag straffbelägger utländska medborgares terrorismresor hit. Regeringen ser inte skäl till en avkriminalisering utan anser tvärtom att ett straffansvar för sådana resor är högst motiverat. I stället bör det därför införas en undantagsregel beträffande svenska medborgares resor till Sverige.

Förberedande gärningar med sikte på terroristbrott är redan straffbara

Den föreslagna undantagsregeln för svenska medborgares resor till Sverige innebär att 5 b § rekryteringslagen inte fullt ut kan användas för att genomföra de krav direktivet ställer i fråga om resor hit till landet. Det svenska terrorismresebrottet motsvarar visserligen till stor del kraven i artikel 9.2 a men den bestämmelsen medger inget undantag för resor till resenärens medborgarskapsland. Sverige behöver därför i stället uppfylla det alternativa kriminaliseringskravet i artikel 9.2 b som avser förberedande gärningar som vidtas av en person som reser in i landet med avsikt att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås. Detta alternativ tillkom mot bakgrund bl.a. av Sveriges behov och har utformats så att medlemsstaterna ska kunna använda de förstadiébrott som finns i nationell rätt. Den specificerar således inte de förberedande gärningar som behöver vara straffbara, men i skäl 12 anges planering eller stämpling ("planning or conspiracy") som exempel.

Försök, förberedelse och stämpling till samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra terroristbrott är straffbelagt enligt 4 § terroristbrottslagen och 23 kap. 1, 2 respektive 6 § brottsbalken. Eftersom försök till terroristbrott redan omfattas av kriminaliseringskravet i artikel 14.3 i direktivet kan det inte anses ha betydelse i detta sammanhang. Detsamma gäller underlåtenhetsbrotten, som inte kan ses som förberedande på det sätt som avses i artikel 9.2 b. De osjälvständiga formerna av ett terroristbrott, bl.a. förberedelse och stämpling som alltså är de som främst har relevans här, är inte territoriellt begränsade i sitt tillämpningsområde och kan således tillämpas även på gärningar som vidtas utanför Sverige. Genom möjligheten att tillämpa bestämmelserna om förberedelse och stämpling till terroristbrott lever svensk rätt därmed upp till kravet på kriminalisering av förberedande gärningar som vidtas med avsikt att begå terroristbrott. Stämplings- och förberedelsebrotten är vidare relevanta i förhållande till förberedande gärningar som företas med avsikt att bidra till att terroristbrott begås. Vissa av de gärningar som kan utgöra stämpling och förberedelse tar nämligen snarare sikte på medverkan än på brott i gärningsmannaskap och skulle kunna beskrivas som ett slags försök till medver-

kan. Det gäller exempelvis den förberedelsegärning som består i att med uppsåt att främja brott lämna pengar eller annat som betalning för ett brott eller för att täcka kostnader för utförande av ett brott.

Resor i fler syften bör omfattas av terrorismresebrottet

I dag omfattar 5 b § rekryteringslagen resor i avsikt dels att begå eller förbereda särskilt allvarlig brottslighet, dels att meddela eller ta emot instruktioner enligt bestämmelserna om terrorismutbildning i 5 eller 5 a §. Såväl tilläggsprotokollet som direktivet innebär att krav på avsikt att begå även vissa andra brott behöver läggas till.

Enligt tilläggsprotokollet ska straffansvaret omfatta resor i syfte att begå, bidra till eller delta i terroristbrott eller för att ge eller motta utbildning för terrorismsyften. Skrivningen om att bidra till terroristbrott medför att medverkan till särskilt allvarlig brottslighet bör läggas till i den svenska bestämmelsen.

De syften som anges i direktivet är att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås, att delta i en terroristgrupps verksamhet med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till denna grups brottsliga verksamhet enligt artikel 4 och att tillhandahålla eller motta utbildning för terrorismsyften enligt artiklarna 7 och 8. Även direktivets reglering innebär därmed att medverkan bör läggas till i den svenska bestämmelsen. Vidare bör hänvisningen till 5 a § justeras med anledning av regeringens förslag om att utvidga brottet så att straffansvaret avser att ta del av, i stället för att inhämta, instruktioner i visst syfte. Slutligen behövs en komplettering med anledning av direktivets hänvisning till deltagande i en terroristgrupps verksamhet enligt artikel 4. Som framgår av avsnitt 6.3.1 motsvaras det brottet i svensk rätt av försök, förberedelse, stämpling och medverkan till terroristbrott. En avsikt att förbereda särskilt allvarlig brottslighet omfattas redan i dag och som framgår ovan bör en avsikt att medverka till sådan brottslighet läggas till. Regeringen bedömer inte att det är nödvändigt att lägga till försök i bestämmelsen. För att ett försök ska vara förövat förutsätts att gärningsmannen har uppsåt som för fullbordat brott. Att resa i avsikt att försöka begå ett brott skulle alltså i praktiken vara detsamma som att resa i avsikt att begå fullbordat brott, något som redan är kriminaliserat. Däremot bör en avsikt att göra sig skyldig till stämpling till särskilt allvarlig brottslighet omfattas.

Även med de föreslagna tilläggen kommer straffansvaret att vara begränsat till att avse resor i vissa brottsliga syften. Regeringen ser därför inte någon anledning att i lagtexten föra in sådana undantag för legitima syften som *Svenska Journalistförbundet* och *TU – Medier i Sverige* föreslår.

Försök till terrorismresa är inbyggt i brottskonstruktionen

Artikel 14.3 i terrorismdirektivet ställer krav på kriminalisering av försök till brott enligt bestämmelserna om resor för terrorismsyfte i artikel 9.1 och artikel 9.2 a. Ett krav på försökskriminalisering finns också i artikel 4.3 i tilläggsprotokollet, liksom i resolution 2178 (2014) som det svenska terrorismresebrottet infördes för att genomföra. Mot bakgrund av den tidiga fullbordanstidpunkten – brottet fullbordas redan genom att någon påbör-

jar en resa med den avsikt som krävs – ansåg regeringen att det är svårt att se i vilka straffvärda fall ett försök men inte ett fullbordat brott skulle föreligga. Med hänsyn till detta och till att det skulle kunna försvåra för det förebyggande arbetet gjordes bedömningen att ett särskilt ansvar för försök inte borde införas. Samma bedömning gjordes avseende förberedelse och stämpling till brott (prop. 2015/16:78 s. 40 f.) När propositionen behandlades i riksdagen avsågs ett motionsyrkande om att förberedelse till brottet skulle göras straffbart (bet. 2015/16:JuU17, rskr. 2015/16:143). Regeringen gör ingen annan bedömning än den som tidigare gjorts utan konstaterar att resebrottet genom sin tidiga fullbordanspunkt i praktiken motsvarar instrumentens krav på försökskriminalisering och att något särskilt försöksansvar därför inte bör införas.

6.2.6 Straffansvaret för terrorismfinansiering utvidgas

Regeringens förslag: Straffansvaret för terrorismfinansiering utvidgas.

Bestämmelsen i 3 § första stycket 1 finansieringslagen ska omfatta finansiering för att, utöver att begå särskilt allvarlig brottslighet, dels medverka till särskilt allvarlig brottslighet, dels begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet.

Bestämmelsen i 3 a § finansieringslagen ska omfatta finansiering av brott enligt rekryteringslagens bestämmelser om offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning, utöver brott enligt bestämmelsen om resa. Den ska också omfatta finansiering av medverkan till brotten.

Det ska vara straffbart med försök till brott inte bara enligt 3 § utan även enligt 3 a §.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Svenska Röda Korset* anser att det bör göras undantag för finansiering av humanitärt arbete som rödakors- och rödahalvmånerörelsen och andra opartiska humanitära organisationer bedriver. Man anför också att lagförslagen förefaller innebära att handlingar som är tillåtna enligt den humanitära rätten kriminaliseras och att det riskerar att underminera de få incitament som får väpnade grupper att följa den internationella humanitära rättens regler. *Svea hovrätt*, *Attundatingsrätt* och *Uppsala universitet* lämnar motsvarande synpunkter som på förslaget om rekrytering (se avsnitt 6.2.2). Universitetet framför också att strukturen på förslaget till 3 § första stycket 1 framstår som inkonsekvent i förhållande till punkt 2 i samma stycke.

Skälen för regeringens förslag

Straffansvar för terrorismfinansiering enligt gällande rätt

Finansieringslagen infördes för att genomföra finansieringskonventionen. Den har senare ändrats med anledning av bestämmelser i FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014) och FATF:s rekommendation om kriminalisering av finansiering av terrorism.

Av 3 § första stycket finansieringslagen följer ett straffansvar för den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas

1. för att begå särskilt allvarlig brottslighet, eller

2. av en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet.

Straffbestämmelsen i 3 a § gäller motsvarande handlingar men i syfte att egendomen ska användas eller vetskap om att den är avsedd att användas för en sådan resa som avses i 5 b § rekryteringslagen.

Se avsnitt 6.1 om straff m.m.

Terrorismfinansiering i direktivet och tilläggsprotokollet

Terrorismdirektivets och tilläggsprotokollets bestämmelser om finansiering av terrorism är nya.

Tilläggsprotokollets bestämmelse gäller finansiering av terrorismresor. Enligt artikel 5 ska varje part se till att finansiering av utlandsresor för terrorismsyften är straffbelagd i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligen. Med finansiering av utlandsresor för terrorismsyften avses att, oavsett tillvägagångssätt och oavsett om detta görs direkt eller indirekt, tillhandahålla eller samla in medel som helt eller delvis gör det möjligt för en person att resa utomlands för terrorismsyften, enligt definitionen i artikel 4, med vetskap om att medlen helt eller delvis är avsedda att användas för ett sådant syfte.

Direktivets kriminaliseringskrav är bredare. Enligt artikel 11.1 ska medlemsstaterna säkerställa att tillhandahållande eller insamling av medel, oavsett metod, direkt eller indirekt, med avsikten att de ska användas, eller med vetskap om att de helt eller delvis ska användas, för att begå något av de brott som avses i artiklarna 3–10 eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Medel definieras i artikel 2.1 i direktivet som tillgångar av alla slag, både materiella och immateriella, lösa och fasta, oberoende av hur de anskaffats, samt juridiska dokument och instrument av alla slag, även i elektronisk eller digital form, som styrker äganderätten till eller rättigheter knutna till sådana tillgångar, inbegripet men inte begränsat till bankkrediter, resecheckar, bankcheckar, betalningsordrar, andelar, värdepapper, obligationer, växlar och rembursar. Definitionen är identisk med den i finansieringskonventionen. Tilläggsprotokollet innehåller ingen definition, men punkt 56 i förklaranderapporten till protokollet hänvisar till finansieringskonventionens definition.

Artikel 11.2 anger att det för straffbarhet för finansiering av terroristbrott (artikel 3), brott med anknytning till terroristbrott (artikel 4) eller resor för terrorismsyften (artikel 9) inte ska vara nödvändigt att medlen faktiskt, helt eller delvis, används för att begå eller bidra till något av de brotten. Något krav på att gärningsmannen känner till för vilket specifikt brott som medlen ska användas ska inte heller finnas.

De ändringar som krävs bör göras i dagens finansieringsbestämmelser

De svenska finansieringsbestämmelserna är mycket lika direktivets och tilläggsprotokollets bestämmelser till sin struktur. De finansieringsåtgärder som omfattas är desamma, med den skillnaden att de svenska bestämmelserna utöver insamling och tillhandahållande också omfattar mottagande av pengar eller annan egendom. Det är mot denna bakgrund möjligt att bygga ut de befintliga bestämmelserna så att de omfattar finansiering av ytterligare brott enligt vad som behövs för att genomföra direktivet. När det gäller tilläggsprotokollets bestämmelse om finansiering av terrorismresor konstaterar regeringen att en motsvarande svensk reglering finns i 3 a § finansieringslagen och att protokollet således inte kräver någon ytterligare åtgärd.

Finansieringslagens bestämmelser är också förenliga med artikel 11.2 i direktivet.

Den nykriminalisering som är nödvändig bör mot denna bakgrund, och i enlighet med bedömningen i avsnitt 6.1, ske genom utvidgning av den befintliga strafflagstiftningen.

Det bör vara straffbart att finansiera fler brott

Direktivets bestämmelse gäller finansiering som avser att begå eller bidra till brott enligt artiklarna 3–10, dvs. samtliga artiklar som uttrycker ett kriminaliseringskrav med undantag för bestämmelsen om medhjälp, anstiftan och försök. Tilläggsprotokollets bestämmelse gäller finansiering av resebrott enligt artikel 4 som närmast motsvarar regleringen i direktivets artikel 9.

Direktivets krav på kriminalisering av finansiering av brott enligt *artikel 3* (terroristbrott) uppfylls i svensk rätt av bestämmelsen i 3 § första stycket 1 finansieringslagen om finansiering som avser att någon ska begå särskilt allvarlig brottslighet. Mot bakgrund av att direktivet också nämner att bidra till terroristbrott bör punkten utvidgas så att den även omfattar finansiering av medverkan till särskilt allvarlig brottslighet.

När det gäller kravet på att kriminalisera finansiering för att begå eller bidra till utförandet av brott med anknytning till en terroristgrupp enligt *artikel 4* kan det konstateras att 3 § första stycket 2 finansieringslagen stadgar ett straffansvar för finansiering av en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet. Bestämmelsen tar emellertid sikte på finansiering av enskilda terrorister eller terroristorganisationer oavsett syfte med finansieringen, snarare än finansiering av terroristhandlingar. Genomförandet bör i stället anknyta till de svenska brott som har bedömts motsvara artikel 4, dvs. medverkan, försök, förberedelse och stämpling till terroristbrott (se avsnitt 6.3.1). Regleringen bör införas i 3 § första stycket 1 finansieringslagen som bör avse finansiering för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet eller försök, förberedelse och stämpling till sådan brottslighet. Bestämmelsen kommer därmed att täcka direktivets krav på finansiering av terroristbrott, bidrag till terroristbrott, brott enligt artikel 4 och bidrag till sådana brott. Av de skäl som anförts i avsnitt 6.2.2 bedömer regeringen att det saknas skäl att låta bestämmelsen omfatta medverkan till medverkan till särskilt allvarlig brottslighet.

Finansiering av de svenska brott som motsvarar *artiklarna 5–8* i direktivet (offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terrorismsyften, tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften och mottagande av utbildning för terrorismsyften) är inte straffbelagd i dag. I lagstiftningen bör det därför införas en hänvisning till de motsvarande svenska brotten (3–5 a och 6 §§ rekryteringslagen). Finansiering av de brotten har stora likheter med den befintliga regleringen av finansiering av terrorismresor (5 b § rekryteringslagen, motsvarande *artikel 9* i direktivet och *artikel 4* i protokollet). De nya bestämmelserna bör lämpligen placeras på samma ställe, dvs. i 3 a § finansieringslagen. Den bestämmelsen bör dessutom, med tanke på direktivets krav på finansiering av bidrag till brott, utvidgas så att den även avser finansiering av medverkan till de brott som omfattas. Därigenom uppfylls också kravet på finansiering av brott enligt *artikel 10* (organiserande eller annat underlättande av resor för terroristsyften) som i svensk rätt motsvaras av medverkan till brott enligt 5 b § rekryteringslagen. Som framgått anser regeringen nämligen att det inte är nödvändigt med skrivningar om medverkan till medverkan till brott.

Sammanfattningsvis innebär regeringens förslag en vidsträckt kriminalisering av terrorismfinansiering. De bestämmelser som ändras kommer dock även i fortsättningen att vara tydligt avgränsade genom att straffansvaret avser finansiering av brott, med ett krav på i vart fall vetskap om hur egendomen är avsedd att användas. Regeringen ser därför inte behov av ett sådant undantag för finansiering av humanitärt arbete som *Svenska Röda Korset* efterfrågar. När det gäller Svenska Röda Korsets synpunkter i övrigt kan det nämnas att Terroristbrottsutredningen har i uppdrag bl.a. att analysera och ta ställning till om vissa grundläggande förutsättningar för tillämpningen av de brott som i dag omfattas av den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism bör komma till tydligare uttryck i lagstiftningen, t.ex. i förhållande till den internationella humanitära rätten (dir. 2017:14).

Kriminaliseringen av försök till terrorismfinansiering bör utvidgas

Enligt artikel 14.3 i terrorismdirektivet krävs kriminalisering av försök till brott enligt artikel 11. I svensk rätt är försök till brott enligt 3 § men inte 3 a § finansieringslagen straffbart. Bestämmelsen om försöksansvar i 4 § bör därför utvidgas så att straffansvaret omfattar försök till brott enligt båda paragraferna.

6.2.7 Terroristbrottslagens straffskärpningsregel utvidgas

Regeringens förslag: Straffskärpningsregeln i 5 § terroristbrottslagen utvidgas till att omfatta även brukande av falsk urkund och försök till detta brott som begåtts med uppsåt att främja terroristbrott eller brott mot bestämmelsen om terrorismresor i 5 b § rekryteringslagen.

När det gäller urkundsförfalskning och grov urkundsförfalskning, och försök till dessa brott, utvidgas bestämmelsen så att den omfattar uppsåt att främja inte enbart terroristbrott utan även brott mot bestämmelsen om terrorismresor.

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

Straffskärpning för vissa brott med terrorismsyfte enligt gällande rätt

Straffskärpningsregeln i 5 § terroristbrottslagen infördes för att genomföra artikel 3 i terrorismrambeslutet (artikel 3.2 d–f efter 2008 års ändringar) som anger att vissa gärningar med terrorismsyfte ska betraktas som brott med anknytning till terroristverksamhet. Enligt den svenska bestämmelsen ska det, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp och enligt bestämmelserna i 29 kap. 2 § brottsbalken, beaktas som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet om någon begår ett av vissa uppräknade brott eller försök till ett sådant brott med uppsåt att främja terroristbrott. De brott som omfattas är stöld, grov stöld, rån och grovt rån (8 kap. 1, 4–6 §§ brottsbalken), utpressning, ringa utpressning och grov utpressning (9 kap. 4 § brottsbalken) samt urkundsförfalskning och grov urkundsförfalskning (14 kap. 1 och 3 §§ brottsbalken).

Straffskärpningsregeln gäller endast under förutsättning att gärningen inte omfattas av ansvar enligt 2 eller 4 § terroristbrottslagen (dvs. bestämmelserna om terroristbrott samt försök, förberedelse eller stämpling till samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra terroristbrott) eller medverkan till sådana brott. Skälet till det är att man i sådana fall normalt dömer för båda brotten i brottskonkurrens. Vid värderingen av det andra brottet bör då det straffvärde som ligger i främjandet beaktas, med följden att straffskärpningsregeln inte blir tillämplig (prop. 2002/03:38 s. 93).

Vad är nytt i direktivet?

Enligt artikel 12 i terrorismdirektivet ska medlemsstaterna säkerställa att följande uppsåtliga gärningar betraktas som brott med anknytning till terroristverksamhet:

a) Grov stöld i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3 (dvs. terroristbrott).

b) Utpressning i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.

c) Upprättande eller användning av falska administrativa dokument i syfte att begå något av de brott som anges i artiklarna 3.1 a–i (dvs. terroristbrott med undantag för terroristbrott som består i hot om att begå någon av de andra gärningar som omfattas av bestämmelsen om terroristbrott), 4 b (dvs. deltagande i en terroristgrupps verksamhet) och 9 (dvs. resor för terrorismsyften).

Bestämmelsens struktur är oförändrad i förhållande till rambeslutet. Det som är nytt är först och främst att punkt c har utvidgats genom att användning av falska administrativa dokument lagts till och att syftesangivelsen har kompletterats så att den även omfattar gärningar i syfte att begå terrorismresbrott enligt artikel 9. En ytterligare skillnad i sak följer av att direktivets terroristbrott, som samtliga punkter hänvisar till, har ut-

vidgats till att omfatta flera gärningar. Regeringen bedömer att tilläggen i punkt c kräver lagändring.

Straffskärpningsregeln bör kompletteras

De nödvändiga lagändringarna bör, i enlighet med bedömningen i avsnitt 6.1, göras genom ändringar i den befintliga straffskärpningsregeln i 5 § terroristbrottslagen. Den bör för det första utvidgas genom tillägg av det brott som närmast motsvarar direktivets skrivning om användning av falska administrativa dokument. Enligt 14 kap. 10 § brottsbalken döms bl.a. den som brukar något som förfalskats på ett sätt som anges i kapitlet, om åtgärden innebär fara i bevishänseende, för brukande av det förfalskade som om han eller hon själv hade gjort förfalskningen. Straffet för brukande av falsk urkund är därmed detsamma som för respektive förfalskningsbrott. Regeringen anser att det är lämpligt att låta terroristbrottslagens straffskärpningsregel omfatta brukande av något som förfalskats i enlighet med bestämmelserna om urkundsförfalskning och grov urkundsförfalskning, dvs. de brott som har använts för att genomföra skrivningen om upprättande av falska administrativa dokument. En hänvisning till brott enligt 14 kap. 10 § brottsbalken som avser något som framställts enligt 14 kap. 1 eller 3 § samma balk bör därför läggas till i straffskärpningsregeln. Detsamma gäller försök till sådant brott.

Vidare bör uppsåt att främja brott som avses i 5 b § rekryteringslagen (dvs. terrorismresa) läggas till som en straffskärpande omständighet när det gäller urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, brukande av falsk urkund och försök till dessa brott.

I och med dessa ändringar finns det också anledning att justera bestämmelsens struktur med förebild i 29 kap. 2 § brottsbalken.

Försök till brotten i straffskärpningsregeln är redan straffbart

Enligt artikel 14.3 i terrorismdirektivet ska försök till brott enligt artikel 12 i direktivet vara straffbart. Motsvarande krav gäller sedan tidigare enligt artikel 4.3 (ursprungligen 4.2) i rambeslutet. Alla brott som omfattas av straffskärpningsregeln är straffbara på försöksstadiet, liksom brukande av falsk urkund som regeringen föreslår ska läggas till i bestämmelsen (se 8 kap. 12 §, 9 kap. 11 § och 14 kap. 13 §).

6.3 Några brott i direktivet och tilläggsprotokollet är redan kriminaliserade fullt ut

6.3.1 **Brott med anknytning till en terroristgrupp**

Regeringens bedömning: Det behövs inte någon ny lagstiftning med anledning av terrorismdirektivets och tilläggsprotokollets krav på kriminalisering av brott med anknytning till en terroristgrupp.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot utredningens bedömning. *Svea hovrätt* ställer sig dock tveksam till bedömningen och anför att det möjligen kan ifrågasättas om särskilt gär-

ningar som vidtas under ett tidigt stadium i förhållande till ett fullbordat terroristbrott, t.ex. att förse en terroristgrupp med information, kan bedömas som medverkan, försök, förberedelse eller stämpling till terroristbrott. Hovrätten pekar i sammanhanget på att en förutsättning för ansvar för förberedelse och stämpling till brott är att det föreligger en inte ringa fara för brottets fullbordan. Enligt hovrätten bör frågan om införande av en självständig straffbestämmelse avseende brott med anknytning till en terroristgrupp belysas ytterligare i den fortsatta beredningen. *Ekobrottsmyndigheten* anser att EU-kommissionens uttalanden i uppföljningarna av medlemsstaternas efterlevnad av terrorismrambeslutet, sett i ljuset av de avgöranden om utlämning där Högsta domstolen har uttalat att redan själva deltagandet i en organisation inte motsvarar brott enligt svensk lag annat än då det är fråga om olovlig kårverksamhet, gör att det torde vara tveksamt om svensk lagstiftning i dess nuvarande utformning uppfyller direktivets krav. *Åklagarmyndigheten* däremot delar uppfattningen att svensk rätt uppfyller kraven på straffansvar för ledande av eller deltagande i sammanslutningar som inrättats med avsikt att begå terroristbrottslighet. Samtidigt anser Åklagarmyndigheten att det fortfarande finns skäl att överväga om det i svensk rätt finns behov av ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation, särskilt om det skulle innebära en effektivare och mer överskådlig reglering på området. *Attunda tingsrätt* anför att den valda lösningen kan medföra tillämpningsproblem eftersom flera andra artiklar i direktivet hänvisar till bestämmelsen om brott med anknytning till en terroristorganisation. Enligt tingsrätten synes det svenska genomförandet också innebära att inte samtliga gärningar i direktivet kriminaliseras.

Flera remissinstanser uppmärksammar uppdraget, vid tidpunkten för remissvaren ännu pågående, om att överväga om det bör införas ett särskilt straffansvar för den som deltar i eller på annat sätt stöder en terroristorganisation (se Ds 2017:62, Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation, som överlämnades i december 2017). *Hovrätten för Västra Sverige, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten* och *Uppsala universitet* anser att förslagen från den utredningen bör beaktas i det nu aktuella sammanhanget.

Skälen för regeringens bedömning

Regleringen i direktivet och tilläggsprotokollet

Artikel 4 i terrorismdirektivet avser brott med anknytning till en terroristgrupp. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att följande gärningar är straffbara om de begås uppsåtligen:

a) Att leda en terroristgrupp.

b) Att delta i en terroristgrupps verksamhet, inbegripet att förse den med information eller materiella resurser eller att bidra med någon form av finansiering av dess verksamhet, med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till terroristgruppens brottsliga verksamhet.

Terroristgrupp definieras i artikel 2.3 som en strukturerad grupp, inrättad under viss tid, bestående av mer än två personer, som handlar i samförstånd för att begå terroristbrott. Med strukturerad grupp avses enligt samma artikel en grupp som inte tillkommit slumpartat för att omedelbart

begå ett brott och som inte nödvändigtvis har formellt fastställda roller för medlemmarna, kontinuitet i sammansättningen eller en noggrant utarbetad struktur.

För brott enligt artikeln gäller särskilda krav på påföljderna, utöver det allmänna krav som följer av artikel 15.1 på effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder som kan medföra överlämnande eller utlämning. Enligt artikel 15.3 ska brott enligt artikel 4 beläggas med frihetsstraff, med ett maximistraff på minst femton år för det brott som avses i punkt a och minst åtta år för de brott som avses i punkt b.

Enligt artikel 2 i tilläggsprotokollet ska varje part se till att deltagande i en sammanslutning eller grupp för terrorismsyften är straffbelagt i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligt. Med sådant deltagande avses att delta i en sammanslutnings eller grupps verksamhet i syfte att begå eller bidra till att sammanslutningen eller gruppen begår ett eller flera terroristbrott.

Sverige har redan den lagstiftning som krävs

Terrorismdirektivets bestämmelse om brott med anknytning till en terroristgrupp och definitionen av begreppet terroristgrupp är desamma som i artikel 2 i terrorismrambeslutet (dock med vissa mindre justeringar i den svenska språkversionen). En skillnad i sak följer av att direktivets terroristbrott, som definitionen av terroristgrupp hänvisar till, har utvidgats till att omfatta flera gärningar.

Vid genomförandet av rambeslutet anförde regeringen att det inte är rimligt att ge rambeslutstexten den innebörden att artikel 2 ställer krav på införande av en självständig straffbestämmelse om ledande av och deltagande i en grupp som planerar brottslighet. Enligt regeringen kunde skrivningen i terroristgruppsdefinitionen om att personerna i gruppen ska handla i samförstånd för att begå terroristbrott inte förstås på annat sätt än att artikeln endast blir tillämplig på sådana situationer där personerna i gruppen har fattat beslut om och vidtagit ytterligare handlingar med avsikt att begå terroristbrott. I propositionen anfördes att medlemskap i en viss organisation eller allmänt sympatiserande med de mål en organisation har faller utanför det straffbara området och att det således endast är aktiva handlingar som kan visas bidra till gruppens terroristbrottslighet som är straffbara. Regeringen bedömde att de handlingar som ska vara straffbara i svensk rätt torde täckas av ansvar för medverkan, försök, förberedelse och stämpling till brott. Eftersom detta inte var kriminaliserat för samtliga de gärningar som omfattas av rambeslutet föreslogs ny lagstiftning (prop. 2002/03:38 s. 40 f. och 46 f.).

Enligt regeringens uppfattning finns det inte anledning att göra någon annan bedömning än den som gjordes vid genomförandet av rambeslutet. Svensk rätt bedöms därför vara förenlig med direktivets krav på kriminalisering i detta avseende.

Det kan i sammanhanget nämnas att EU-kommissionen i sin uppföljning av medlemsstaternas efterlevnad av terrorismrambeslutet har haft synpunkter på Sveriges genomförande i denna del, något som *Svea hovrätt*, *Attunda tingsrätt* och *Ekobrottsmyndigheten* särskilt uppmärksammar (se betänkandet s. 141 f. för en närmare redogörelse för kommissionens synpunkter). Att Sverige saknar särskilda brottsbeskrivningar för

samverkan med terroristgrupper och ledande av terroristgrupper innebär, enligt vad kommissionen anförde i sin slutliga genomföranderapport avseende 2002 års rambeslut, inte automatiskt att rambeslutets syften inte är uppnådda. Däremot menade kommissionen att det kan störa rättsaktens systematiska och politiska resultat och försvåra genomförandet av övriga sammanhängande bestämmelser, och av den anledningen ansågs Sverige inte helt ha genomfört artikel 2 i rambeslutet. När det gäller den svenska lösningens förhållande till genomförandet av andra bestämmelser i EU:s regelverk har kommissionen endast haft ett konkret påpekande. Det gäller rekrytering för terrorismsyften. I den rapport som avser genomförandet av 2008 års ändringsrambeslut anförde kommissionen att det i en del medlemsstater, bl.a. Sverige, endast tycks vara rekrytering för terroristbrott som är straffbart, och inte rekrytering för att delta i en terroristgrupps verksamhet enligt definitionen i rambeslutet. Som framgår av avsnitt 6.2.2 beaktar regeringen denna synpunkt i sitt förslag till utvidgning av bestämmelsen om rekrytering i 4 § rekryteringslagen.

Tilläggsprotokollets bestämmelse om deltagande i en sammanslutning eller grupp för terrorismsyften motsvarar i allt väsentligt de delar av direktivets bestämmelse som avser deltagande i en terroristgrupp. En skillnad är dock att protokollet använder en annan definition av terroristbrott än direktivet. De svenska brott som motsvarar terroristbrott i konventionens och tilläggsprotokollets mening (dvs. samtliga brott som utgör särskilt allvarlig brottslighet enligt 2 § rekryteringslagen utom terroristbrott enligt 2 § terroristbrottslagen) är i huvudsak kriminaliserade i alla de osjälvständiga brottsformer (medverkan, försök, förberedelse och stämpling) som har ansetts relevanta för genomförandet av rambeslutets och direktivets deltagandebrott; medverkan till brotten är kriminaliserad i samtliga fall. Regeringen bedömer mot den bakgrunden att inte heller protokollets bestämmelse påkallar några särskilda åtgärder för genomförandet.

Ett särskilt straffansvar kan vara motiverat av andra skäl än för att genomföra instrumenten

Även om det inte behövs med anledning av internationella åtaganden kan det, som *Åklagarmyndigheten* anför, av andra skäl finnas anledning att överväga att införa ett särskilt straffansvar för den som deltar i en terroristorganisation. Regeringen har i december 2017 remitterat departementspromemorian *Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation* (Ds 2017:62) i vilken det föreslås att det i rekryteringslagen ska införas straffbestämmelser om deltagande i en terroristorganisations verksamhet och samröre med en terroristorganisation. Det föreslås också att medverkan och försök till brotten ska vara straffbart. Vidare föreslås att offentlig uppmaning och rekrytering i förhållande till deltagande i en terroristorganisations verksamhet ska kriminaliseras, liksom att resa i syfte att delta i en terroristorganisations verksamhet, att finansiera deltagande i en terroristorganisations verksamhet och att finansiera en resa i syfte att delta i sådan verksamhet.

Flera remissinstanser önskar att förslagen i departementspromemorian ska beaktas i det nu aktuella lagstiftningsärendet. Regeringen konstaterar till att börja med att detta inte är praktiskt möjligt, mot bakgrund av den

ovanligt korta genomförandetid som gäller för direktivet och som innebär att alla lagar som genomför direktivet måste vara i kraft senast den 8 september 2018. Vidare är förslagen i departementspromemorian inte avsedda att ersätta utan att komplettera befintlig lagstiftning.

6.3.2 Offentlig uppmaning till terroristbrott

Regeringens bedömning: Det behövs inte någon ny lagstiftning med anledning av terrorismdirektivets krav på kriminalisering av offentlig uppmaning till terroristbrott.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inga invändningar mot utredningens bedömning.

Skälen för regeringens bedömning

Straffansvar för offentlig uppmaning enligt gällande rätt

Bestämmelsen om offentlig uppmaning i 3 § rekryteringslagen infördes för att genomföra bestämmelserna om offentlig uppmaning att begå terroristbrott i artikel 5 i terrorismkonventionen samt om offentlig uppmaning till terroristbrott i artiklarna 3.1 a och 3.2 a i terrorismrambeslutet i 2008 års lydelse.

Enligt bestämmelsen döms den som i ett meddelande till allmänheten uppmanar eller annars söker förleda till särskilt allvarlig brottslighet till fängelse i högst två år. Se avsnitt 6.1 om straff m.m.

Det som är nytt i direktivet kräver ingen lagändring

Artikel 5 i direktivet avser offentlig uppmaning till terroristbrott. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att spridande, eller tillgängliggörande för allmänheten på annat sätt, oavsett metod, såväl på som utanför internet, av ett meddelande i syfte att anstifta till något av de brott som anges i artikel 3.1 a–i (dvs. terroristbrott med undantag för terroristbrott som består i hot om att begå någon av de andra gärningar som omfattas av bestämmelsen om terroristbrott) utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligt, om detta handlande, direkt eller indirekt, till exempel genom förhålligande av terroristgärningar, förespråkar utförandet av terroristbrott och därigenom medför fara för att ett eller flera sådana brott begås.

Artikeln är i huvudsak densamma som i rambeslutet. En skillnad i sak följer av att direktivets terroristbrott, som artikeln hänvisar till, har utvidgats till att omfatta flera gärningar.

Vidare har det införts vissa klargörande skrivningar. För det första anges att det kan vara fråga om spridande eller tillgängliggörande av ett meddelande ”oavsett metod” och ”såväl på som utanför internet” (engelska ”whether online or offline”). Detta får anses som rena förtydliganden, eftersom rambeslutet inte innehåller någon begränsning i dessa avseenden. För det andra ges i artikeltexten ett exempel – förhålligande av terroristgärningar – på sådant indirekt förespråkande av utförandet av terroristbrott som omfattas av uppmaningsbrottet. I direktivets skäl 10 ges

ytterligare exempel på indirekta former av offentlig uppmaning till terroristbrott. Där anges att brottet bl.a. omfattar att förhårliga och rättfärdiga terrorism eller att på eller utanför internet sprida meddelanden eller bilder, inbegripet sådana som anknyter till offer för terrorism som ett sätt att samla stöd för terroristernas sak eller injaga allvarlig fruktan hos befolkningen. I övrigt har strukturen på texten ändrat något.

Uppmaningsbrottet i 3 § rekryteringslagen infördes för att genomföra rambeslutets och terrorismkonventionens bestämmelser om offentlig uppmaning och regeringen bedömer att den gällande svenska lagstiftningen är förenlig även med direktivets krav. De tillägg som har gjorts i direktivet i förhållande till rambeslutet är som framgått av förtydligande karaktär. När det särskilt gäller de indirekta former av offentlig uppmaning till terroristbrott som lyfts fram i direktivet framgår av förarbetena att sådana kan vara straffbara enligt 3 § rekryteringslagen. Där anges att ett förhårligande av brottslighet i vissa fall, på samma sätt som beträffande uppviglingsbrottet i 16 kap. 5 § brottsbalken, torde kunna anses innebära att någon uppmanar eller annars söker förleda till särskilt allvarlig brottslighet; dock bör det iaktas betydande försiktighet vid bedömning av om ett uttryck för gillande och sympati kan anses innefatta en uppmaning till efterföljd (prop. 2009/10:78 s. 59). Även om direktivets skälskrivningar framstår som mindre återhållsamma än de svenska förarbetsuttalandena kan det konstateras att det i båda fallen ytterst är fråga om vilka indirekta uttryck som kan anses innebära att någon uppmanar eller annars söker förleda till brott (med det svenska uppmaningsbrottets terminologi) eller förespråkar utförandet av brott (med direktivets uttrycksätt).

På det område som skyddas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsförordningen är 3 § rekryteringslagen inte tillämplig. En gärning som har begåtts genom något av de medier som omfattas av dessa grundlagar kan emellertid lagföras som uppvigling (se vidare om detta brott nedan). Uppvigling utgör ett tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 4 § 10 tryckfrihetsförordningen (7 kap. 5 § med de redaktionella ändringar som föreslås i prop. 2017/18:49) och ett yttrandefrihetsbrott enligt 5 kap. 1 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

Det finns fortfarande behov av en särskild bestämmelse om offentlig uppmaning till särskilt allvarlig brottslighet

När terrorismkonventionen och terrorismrambeslutet genomfördes konstaterades att bestämmelsen om uppvigling i 16 kap. 5 § brottsbalken väl uppfyller de krav som ställs i bestämmelserna om offentlig uppmaning i instrumenten. Eftersom det ansågs råda viss osäkerhet om vad som gäller beträffande uppviglingsbrottets eventuella nationella begränsningar bedömdes det dock vara motiverat att införa ett särskilt straffstadgande. Bestämmelsen i 3 § rekryteringslagen har utformats med förebild i uppviglingsparagrafen, i den del den senare avser förledande till brott, med avsikten att den i princip ska ha samma tillämpningsområde som uppviglingsbestämmelsen. I fråga om uppmaningsbrottets nationella begränsningar angavs i propositionen att den gärning som uppmaningen avser ska utgöra brott enligt svensk lag, vilket ligger i att det för straffbarhet krävs att uppmaningen avsett "brottslighet". Någon annan begränsning av bestämmelsens tillämplighet, t.ex. i form av att brottet till vilket det

uppmanas är avsett att begås i Sverige eller mot svenskt intresse eller att gärningen på något annat sätt är kopplad till Sverige, är inte avsedd (prop. 2009/10:78 s. 29 f. och 44).

Det får numera anses att inte heller uppviglingsbrottet omfattas av nationella begränsningar av det ovan nämnda slaget. Avgörande för bestämmelsens tillämplighet torde i stället vara att den gärning till vilken det uppviglas utgör ett svenskt brott (prop. 2013/14:146 s. 214 f.). Mot den bakgrunden kan det diskuteras om det finns anledning att behålla rekryteringslagens särreglering av offentlig uppmaning till särskilt allvarlig brottslighet. Regeringen anser dock att uppmaningsbestämmelsen alltså fyller en viktig funktion genom att särkriminaliseringen betonar det särskilda allvar i den brottslighet som uppmaningarna avser. Straffskalan är strängare för offentlig uppmaning än för uppvigling (fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst sex år, jämfört med böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, fängelse i högst fyra år) och återspeglar bättre det klandervärda i det slags uppmaningar som omfattas av brottet. Enligt regeringens uppfattning bör därför uppmaningsbrottet i rekryteringslagen finnas kvar.

6.3.3 Organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften

Regeringens bedömning: Det behövs inte någon ny lagstiftning med anledning av terrorismdirektivets och tilläggsprotokollets krav på kriminalisering av organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot utredningens bedömning. *Attunda tingsrätt* anför att den valda lösningen kan medföra tillämpningsproblem eftersom det i direktivet förekommer hänvisningar till artikeln om organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften.

Skälen för regeringens bedömning

Regleringen i direktivet och tilläggsprotokollet

Artikel 10 i terrorismdirektivet avser organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att varje åtgärd av organisatorisk eller underlättande art varigenom en person får hjälp med att resa för terrorismsyften enligt artiklarna 9.1 och 9.2 a, med vetskap om att hjälpen som ges har ett sådant syfte, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Enligt artikel 6 i tilläggsprotokollet ska varje part se till att organiserande eller annat underlättande av utlandsresor för terrorismsyften är straffbelagt i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligen. Med organiserande eller annat underlättande av utlandsresor för terrorismsyften avses varje åtgärd av organisatorisk eller underlättande art varigenom en person får hjälp med att resa utomlands för ter-

rorismsyften, enligt definitionen i artikel 4, med vetskap om att hjälpen ges för terrorismsyften.

Sverige har redan den lagstiftning som krävs

Direktivets och tilläggsprotokollets bestämmelser har sin bakgrund i FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014). Resolutionen kräver kriminalisering av uppsåtligt organiserande eller annat underlättande, inklusive rekrytering, av sådana terrorismresor som omfattas av resolutionen. Som framgår av avsnitt 6.2.5 ledde resolutionens krav på kriminalisering av terrorismresor till införandet av bestämmelsen i 5 b § rekryteringslagen om resa. Regeringen bedömde då, med hänvisning till att medverkansbestämmelsen i 23 kap. 4 § brottsbalken skulle bli tillämplig i förhållande till resebrottet, att det inte krävdes någon särskild lagstiftning för underlättande av resa (prop. 2015/16:78 s. 41).

Regeringen anser att motsvarande bedömning i princip kan göras när det gäller genomförande av direktivets och protokollets motsvarande bestämmelser. Här är det dock nödvändigt att beakta det som sägs i artikel 13 i direktivet om att det inte ska vara nödvändigt att fastställa en koppling till något annat specifikt brott som anges i direktivet. Frågan är om det kravet medför att gärningen i artikel 10 måste genomföras genom ett självständigt brott. Det framgår inte av direktivet vad skrivningen avser. I förklaringen till motsvarande artikel i det ursprungliga direktivförslaget anges dock beträffande innebörden av rekvisitet ”fastställa en koppling” att det för att kriminalisera rekrytering för terrorismsyften t.ex. inte är nödvändigt att någon har försökt förmå personen att begå ett specifikt terroristbrott eller att den person som tillhandahåller utbildning för terrorismsyften instruerar en person i hur ett specifikt terroristbrott ska begås. Rekvisitet får anses ta sikte på de led i bestämmelserna om rekrytering och utbildning som avser det brott som den som rekryteras eller utbildas kan komma att begå. På motsvarande sätt bör det, när det gäller bestämmelsen om resor, ta sikte inte på resan som sådan utan på det brott som resenären har för avsikt att begå. Till detta brott ska det alltså inte krävas att man kan fastställa en koppling. Medverkan till resebrott enligt 5 b § rekryteringslagen förutsätter inte att det kan fastställas en koppling till något specifikt eller konkret brott som resenären har för avsikt att begå, utan det är tillräckligt att uppsåtet omfattar att resenären har för avsikt att t.ex. begå särskilt allvarlig brottslighet. En medverkanslösning bedöms mot denna bakgrund vara förenlig med artikel 13.

Till skillnad från *Attunda tingsrätt* ser regeringen inte några svårigheter till följd av att andra artiklar i direktivet hänvisar till artikel 10. Som framgår av avsnitt 6.2.6 föreslår regeringen en ändring i finansieringslagen som bl.a. motiveras av den hänvisning som finns i artikel 11 om terrorismfinansiering. Övriga hänvisningar, i bestämmelser om bl.a. påföljder och domsrätt, kräver inte lagändring. De kan inte heller väntas orsaka några tillämpningssvårigheter eftersom rättstillämparen inte behöver förhålla sig direkt till direktivtexten.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att det inte krävs någon särskild lagstiftning för att bestämmelserna om organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften ska vara genomförda.

7 Domsrätten utvidgas

Regeringens förslag: Domsrätten för terrorismrelaterade brott utvidgas.

Bestämmelsen om universell jurisdiktion för vissa brott i 2 kap. 3 § 6 brottsbalken ska även omfatta förberedelse och stämpling till terroristbrott.

Domsrättsreglerna i rekryteringslagen ska, utöver de fall som omfattas i dag, avse brott enligt lagen som har begåtts

- av en utlänning som befinner sig i Sverige, eller
- till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige.

Dessutom justeras den bestämmelse som gäller domsrätt över vissa brott med anknytning till EU. Den ska nu gälla brott som begåtts mot en av unionens institutioner eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Domsrättsreglerna i finansieringslagen ska, utöver de fall som omfattas i dag, avse brott enligt lagen som har begåtts

- av en utlänning med hemvist i Sverige,
- till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige, eller
- mot en av unionens institutioner eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot förslagen. *Uppsala universitet* anser att motiveringen till att helt efterge kravet på dubbel straffbarhet är bristfällig. Enbart det förhållandet att terrorism är gränsöverskridande innebär enligt universitetet inte att det utan vidare är motiverat att låta ansvar för samtliga de gärningar som faller under lagstiftningen inträda oberoende av lagen på gärningsorten, och det bör särskilt beaktas att det i många fall rör sig om brottslighet som tids- och färemässigt befinner sig synnerligen långt från en terrorishandling i egentlig mening. Även *Göteborgs universitet* ser problem med förslagen om avsteg från kravet på dubbel straffbarhet och ser en risk för att andra länder börjar agera på samma sätt som Sverige, något som skulle kunna leda till att svenskar eller utlänningar på besök i Sverige löper en risk att saker de gjort i Sverige och som var lagliga här kan bestraffas när de åker utomlands eller tillbaka till sina hemländer. *Sveriges advokatsamfund* anser att ett slopande av kravet på dubbel straffbarhet ofrånkomligen innebär en rad problem utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv, även om samfundet har förståelse för de argument som i betänkandet anförs för att i nu aktuella fall inte tillämpa principen. Med beaktande av detta och då det dessutom är oklart vilka förslag som kommer att lämnas avseende den pågående översynen av terrorismlagstiftningen, kan samfundet i nuläget inte ställa sig bakom förslaget i denna del.

Skälen för regeringens förslag

De gärningar som nykriminaliseras bör omfattas av särskilda domsrättsregler som inte kräver dubbel straffbarhet

Brotten i direktivet och tilläggsprotokollet omfattas till stor del av bestämmelser om domsrätt som går utöver de bestämmelser om svensk domstols behörighet som gäller för alla brott enligt 2 kap. brottsbalken.

För brott som har begåtts utomlands krävs för svensk domsrätt enligt den huvudregel som finns i 2 § att gärningsmannen har en viss anknytning till Sverige. Det handlar om brott som begåtts av svenska medborgare och utlänningar med hemvist i Sverige samt i vissa fall även av personer som efter brottet blivit medborgare eller tagit hemvist här. Under vissa förutsättningar är det dessutom tillräckligt att utlänningen finns här i riket. I de fall som omfattas av 2 § krävs, med några undantag, att det föreligger dubbel straffbarhet, dvs. att gärningen är straffbar även på orten där den begicks. I 3 § finns bestämmelser om oinskränkt domsrätt, vilket innebär att svensk domstol är behörig oavsett var brottet har begåtts och oavsett vem som har begått det. Det gäller bl.a. vid terroristbrott och försök till terroristbrott samt vid de brott som omfattas av straffskärpningsregeln i 5 § terroristbrottslagen (2 kap. 3 § 6 brottsbalken).

För brotten i finansieringslagen och rekryteringslagen finns särskilda domsrättsbestämmelser som innebär att det i vissa situationer ska dömas vid svensk domstol även när det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken. Enligt 6 § finansieringslagen gäller detta när brott enligt lagen har begåtts av en svensk medborgare eller en utlänning som befinner sig här i landet, medan 9 § rekryteringslagen omfattar fall då brott enligt den lagen har begåtts av en svensk medborgare eller av en utlänning med hemvist i Sverige eller mot en av EU:s institutioner eller mot ett organ som inrättats i enlighet med fördraget om Europeiska unionen eller fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som har säte i Sverige. De särskilda bestämmelserna innebär att det inte ställs något krav på dubbel straffbarhet för att brotten ska kunna lagföras i Sverige. När det gäller rekryteringslagens bestämmelse om brott som riktas mot EU:s institutioner och organ inom EU krävs det inte heller att den som begått brottet har någon anknytning till Sverige. Domsrätten enligt lagarna gäller även i de fall ett brott ska bestraffas enligt brottsbalken eller terroristbrottslagen enligt den subsidiaritetsbestämmelse som finns i 5 § finansieringslagen och 8 § rekryteringslagen.

De utvidgningar som görs i terroristbrottet, terroristbrottslagens straffskärpningsregel samt rekryteringslagens och finansieringslagens straffbestämmelser (se avsnitt 6.2) medför en utvidgning av domsrätten enligt 2 kap. 3 § 6 brottsbalken, 6 § finansieringslagen och 9 § rekryteringslagen. När kriminaliseringen i rekryteringslagen och finansieringslagen utvidgades anförde regeringen att de gärningar som ska förhindras är av gränsöverskridande karaktär och att det inte kan uteslutas att gärningarna begås i länder där de inte är straffbara. Regeringen ansåg då att domstolens behörighet inte borde begränsas av ett krav på dubbel straffbarhet (prop. 2015/16:78 s. 57 f.). De gärningar som regeringen nu föreslår ska kriminaliseras är av samma karaktär och regeringen anser att de nämnda skälen för en utvidgad domsrätt gör sig gällande även här. De gärningar

som nykriminaliseras bör därmed omfattas av de ovannämnda bestämmelserna, något som inte kräver lagändring.

Finansieringslagen och rekryteringslagen bör ha enhetliga bestämmelser om domsrätt över brott som begåtts av personer med hemvist i Sverige

De domsrättsregler som gäller för terrorismrelaterad brottslighet har tillkommit i olika sammanhang, vilket har fått till konsekvens att det finns skillnader mellan lagarna. Terroristbrottsutredningen har, mot bakgrund av ambitionen att åstadkomma en enhetlig och ändamålsenlig reglering, i uppdrag att analysera och ta ställning till behovet av förändringar när det gäller reglerna om domsrätt för brott som omfattas av den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism (dir. 2017:14). Regeringen anser emellertid att det redan nu, när stora ändringar görs i rekryteringslagen och finansieringslagen, finns anledning att se över lagarnas bestämmelser om domsrätt över brott som har begåtts av svenska medborgare och utlänningar. Som framgått finns i båda lagarna domsrätt när brotten begåtts av svenska medborgare. När det däremot gäller utlänningar grundar sig domsrätten för brott mot rekryteringslagen på hemvist i Sverige medan motsvarande domsrätt för brott mot finansieringslagen grundar sig på om utlänningen befinner sig i Sverige.

Lagarnas bestämmelser om svenska medborgare, liksom rekryteringslagens bestämmelse om utlänningar med hemvist i Sverige, har sin bakgrund i bedömningen att de bakomliggande instrumentens krav på domsrätt över medborgare och personer som är bosatta i staten inte tillåter att domsrätten begränsas genom krav på dubbel straffbarhet eftersom instrumenten inte föreskriver en sådan möjlighet (prop. 2001/02:149 s. 29 och prop. 2009/10:78 s. 34). Det har vid genomförandet av olika instrument gjorts olika bedömningar i den frågan, men numera får det anses stå klart att ett krav på dubbel straffbarhet i den nationella lagstiftningen inte hindras av att det inte finns något uttalat godkännande av sådana krav. Såväl Europarådet som EU anger nämligen uttryckligen i sina instrument om det i ett visst fall inte ska vara tillåtet att villkora domsrätten med att gärningen är straffbar där den begicks.

Finansieringslagens bestämmelse om utlänningar som befinner sig i Sverige synes syfta till att genomföra en bestämmelse i finansieringskonventionen som innebär att en konventionsstat ska kunna utöva domsrätt över misstänkta som befinner sig inom statens territorium och som den inte utlämnar. Också i den här delen nämndes i lagstiftningsärendet den begränsning i domsrätten som följer av kravet på dubbel straffbarhet (prop. 2001/02:149 s. 29). Bestämmelser som ger uttryck för den s.k. aut dedere aut judicare-principen finns i flera instrument, däribland de som nu ska genomföras, och det kan konstateras att lagstiftningsbehovet verkar ha bedömts på olika sätt i olika sammanhang (se t.ex. prop. 2009/10:78 s. 35 angående terrorismkonventionens och terrorismrambeslutets liknande bestämmelser, där det konstaterades att domsrätt skulle kunna grundas på bestämmelserna i 2 kap. 2 § första stycket 2 respektive 3 brottsbalken, dvs. bestämmelser vilka som huvudregel förutsätter att gärningen är straffbar där den begicks).

Regeringen konstaterar att de nu aktuella bestämmelserna i finansieringslagen och rekryteringslagen är tillämpliga vid brott av liknande ka-

raktär och har införts för att genomföra liknande bestämmelser. Oavsett hur behovet av regleringen förhåller sig till de ursprungliga syftena finns det, som konstaterats ovan, sakliga skäl att efterge kravet på dubbel straffbarhet för de brott som behandlas i lagarna. Regeringen anser mot den bakgrunden att regleringen om domsrätt över medborgares och utlänningars brott enligt rekryteringslagen och finansieringslagen bör vara enhetlig. Rekryteringslagen bör därför kompletteras i fråga om utlänningar som befinner sig i Sverige och finansieringslagen i fråga om utlänningar med hemvist här. Enligt lagarna bör sammanfattningsvis svensk domstol vara behörig, även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken, i fråga om brott enligt respektive lag som har begåtts av en svensk medborgare, en av en utlänning med hemvist i Sverige eller av en utlänning som befinner sig här i landet.

Direktivets och tilläggsprotokollets bestämmelser om domsrätt m.m.

Artikel 19 i direktivet behandlar behörighet (domsrätt) och lagföring. I punkt 1 anges fem fall då varje medlemsstat ska ha domsrätt över brott som avses i artiklarna 3–12 och 14 (dvs. samtliga brott i direktivet):

- a) Brottet har begåtts helt eller delvis inom dess territorium.
- b) Brottet har begåtts ombord på ett fartyg som för medlemsstatens flagg eller ett luftfartyg registrerat i medlemsstaten.
- c) Gärningsmannen är medborgare eller bosatt i medlemsstaten.
- d) Brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad inom dess territorium.
- e) Brottet har begåtts mot den berörda medlemsstatens institutioner eller befolkning eller mot en eller ett av unionens institutioner, organ eller byråer med säte i medlemsstaten.

I punkt 1 anges också att varje medlemsstat kan utvidga sin behörighet om brottet har begåtts inom en annan medlemsstats territorium. Vidare anges i punkt 2 att varje medlemsstat kan utvidga sin behörighet beträffande tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften enligt artikel 7, om gärningsmannen tillhandahåller utbildning till personer som är medborgare eller bosatta i medlemsstaten och punkt 1 inte är tillämplig. Medlemsstaten ska informera kommissionen om detta. Punkt 3 behandlar situationer då flera medlemsstater är behöriga (se vidare sist i detta avsnitt). Av punkt 4 följer att en medlemsstat ska ha domsrätt för brotten i direktivet när den vägrar att överlämna eller utlämna en person som misstänks för eller som dömts för ett sådant brott till en annan medlemsstat eller till ett tredjeland. Enligt punkt 5 ska varje medlemsstat säkerställa att domsrätten omfattar fall där något av de brott som avses i artikel 4 (om brott med anknytning till en terroristgrupp) och artikel 14 (om osjälvständiga brottsformer) som helt eller delvis begåtts inom dess territorium, oavsett var terroristgruppen är baserad eller utövar sin verksamhet. Enligt punkt 6, slutligen, ska artikeln inte utesluta utövande av den behörighet i straffrättsliga frågor som fastställs av en medlemsstat i enlighet med dess nationella rätt.

Genom en hänvisning i artikel 9 i tilläggsprotokollet gäller terrorismkonventionens bestämmelser om domsrätt m.m. i artikel 14 även i förhållande till protokollets brott. Krav på domsrätt finns i punkt 1 a–c som med några skillnader, bl.a. att det inte krävs domsrätt när gärningsman-

nen är bosatt i konventionsstaten, motsvarar artikel 19.1 a–c i direktivet. Punkt 2 anger att en part får fastställa att den har domsrätt även i vissa andra fall. I punkterna 3–5 finns reglering av liknande slag som i direktivets punkt 4, 6 och 3.

Svensk rätt motsvarar i huvudsak direktivets och tilläggsprotokollets krav i fråga om domsrätt

De bestämmelser om domsrätt som staterna är förpliktade att genomföra är de som finns i artikel 19.1, 4 och 5 i direktivet samt artikel 14.1 och 3 i terrorismkonventionen. De nämnda bestämmelserna i direktivet motsvarar rambeslutets artikel 9.1 (med undantag för vissa ändringar i punkt e), 3 och 4, med den skillnaden att direktivets reglering gäller i förhållande till fler brott. Konventionens krav är också i tillämpliga delar av liknande slag. Regeringen bedömer att svensk rätt i huvudsak motsvarar bestämmelsernas krav (se vidare prop. 2002/03:38 avsnitt 5.4 och 6.5, prop. 2009/10:78 avsnitt 7.4 och 8.3 samt betänkandets avsnitt 7.6; notera också diskussionen ovan om bestämmelsernas förhållande till nationella krav på dubbel straffbarhet – liksom den omständigheten att regeringens förslag i detta avsnitt hursomhelst innebär att det för de brott som genomförs direktivet och tilläggsprotokollet inte kommer att krävas dubbel straffbarhet i de situationer som omfattas av bestämmelserna). Som framgår nedan bedömer regeringen emellertid att kraven i direktivets artikel 19.1 d och e innebär att det bör införas ny lagstiftning.

Domsrätten bör utvidgas i fråga om brott som begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige

Direktivets artikel 19.1 d (motsvarande artikel 9.1 d i terrorismrambeslutet) kräver att varje medlemsstat har domsrätt när brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad inom dess territorium. Bestämmelsen har inte någon uttrycklig motsvarighet i svensk rätt och vid genomförandet av det ursprungliga rambeslutet ansågs den kräva lagstiftning (prop. 2002/03:38 s. 52 f.). Den lagtekniska lösning som då valdes var att i 2 kap. 3 § 6 brottsbalken lägga till terroristbrott, försök till terroristbrott samt brott som avses i 5 § terroristbrottslagen. Därigenom infördes oinskränkt domsrätt över dessa brott vilket innebär att domsrätten även innefattar fall där brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige. Genom 2008 års ändring av rambeslutet kom rambeslutets domsrättsregel att gälla även i förhållande till rambeslutets nya brott. Detta föranledde ingen lagstiftning. Det praktiska behovet av en bestämmelse motsvarande rambeslutets ansågs vara litet och befintliga svenska domsrättsregler bedömdes tillsammans med de förslag till utökad domsrätt som lades fram (9 § rekryteringslagen) på ett tillfredsställande sätt leva upp till rambeslutets krav (prop. 2009/10:78 s. 34). Regeringen konstaterar att domsrätten är vidsträckt och omfattar de flesta praktiskt viktiga fallen. Det kan diskuteras om man, som vid genomförandet av 2008 års ändringsrambeslut, skulle kunna avstå från ytterligare lagstiftning. Oavsett hur man bedömer direktivets krav, ser regeringen dock av tydlighetsskäl ett värde i att domsrättsreglerna kompletteras.

När det gäller de delar av direktivet som genomförs genom bestämmelser i terroristbrottslagen (se avsnitt 6.2.1, 6.2.7 och 6.3.1) finns i dag universell jurisdiktion enligt 2 kap. 3 § 6 brottsbalken för flertalet gärningar (terroristbrott, försök till terroristbrott samt brott som avses i straffskärpningsregeln i 5 § terroristbrottslagen). Regeln torde utan särskild föreskrift gälla även medverkan till de brott, inbegripet medverkan till försöksbrott, som omfattas (se det lagrådsyttrande som redovisas på s. 225 i betänkandet). I de här fallen kommer alltså brott som begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad inom svenskt territorium alltid att kunna prövas vid svensk domstol. Möjligheten finns emellertid inte fullt ut för alla de gärningar som i svensk rätt motsvarar artikel 4 om brott med anknytning till en terroristgrupp, dvs. försök, förberedelse, stämpling och medverkan till terroristbrott. Regeringen anser därför att bestämmelsen om universell jurisdiktion i brottsbalken bör utvidgas till att omfatta även förberedelse och stämpling till terroristbrott.

För de av direktivets brott som genomförs genom straffbestämmelser i rekryteringslagen och finansieringslagen (se avsnitt 6.2.2–6.2.6, 6.3.2 och 6.3.3) finns ingen motsvarande reglering om universell jurisdiktion att utgå ifrån. I stället bör 6 § finansieringslagen och 9 § rekryteringslagen kompletteras med en bestämmelse som innebär att det, även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken, för brott enligt respektive lag kan dömas vid svensk domstol om brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige.

Domsrätten bör justeras respektive utvidgas i fråga om brott som begåtts mot institutioner m.m. i Sverige eller EU

Enligt artikel 19.1 e i direktivet ska varje medlemsstat ha domsrätt över brott i direktivet som har begåtts dels mot dess institutioner eller befolkning, dels mot unionens institutioner, organ eller byråer med säte i medlemsstaten. Uppräkningen av de institutioner etc. inom EU som avses har ändrats något i förhållande till terrorismrambeslutets motsvarande bestämmelse (artikel 9.1 e), där detta led av bestämmelsen avser brott som begåtts mot en av unionens institutioner eller ett organ som inrättats i enlighet med de fördrag som anges i bestämmelsen och som har säte i den medlemsstaten.

Rambeslutets motsvarighet till det första ledet i bestämmelsen – som alltså kräver domsrätt över brott som har begåtts mot Sveriges institutioner eller befolkning – har såvitt avser brotten i rambeslutet ansetts motsvaras av bestämmelsen i 2 kap. 3 § 4 brottsbalken (prop. 2002/03:38 s. 52 och prop. 2009/10:78 s. 35). Enligt den bestämmelsen föreligger oinskränkt domsrätt över brott som förövats mot Sverige, en svensk kommun eller annan menighet eller en svensk allmän inrättning. Regeringen bedömer att det i den här delen inte finns något lagstiftningsbehov.

Det andra ledet i bestämmelsen – om domsrätt över brott mot bl.a. EU:s institutioner – saknade vid tiden för genomförandet av det ursprungliga rambeslutet motsvarighet i svensk rätt. Lagstiftningsbehovet löstes genom den ovan nämnda ändringen i 2 kap. 3 § 6 brottsbalken som innebär att brotten omfattas av universell jurisdiktion. För de brott som tillkom genom 2008 års ändringsrambeslut infördes den domsrättsgrund i 9 § rekryteringslagen som avser brott enligt lagen som har begåtts mot en

av Europeiska unionens institutioner eller mot ett organ som inrättats i enlighet med fördraget om Europeiska unionen eller fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som har säte i Sverige. Regeringen anser att den bestämmelsen bör anpassas efter den nya lydelsen i direktivets bestämmelse. En motsvarande bestämmelse behöver också föras in i finansieringslagen, som genomför direktivets artikel om terrorismfinansiering.

Rambeslutets bestämmelse har tidigare tolkats på så sätt att skrivningen om säte inom Sverige endast gäller särskilda organ inom EU och inte de centrala institutionerna (prop. 2009/10:78 s. 52). Direktivets text kan uppfattas som att den skrivningen även gäller i förhållande till institutionerna. Oavsett hur direktivet ska uppfattas anser regeringen att behörigheten liksom i dag bör gälla oberoende av var EU:s institutioner har sitt säte. Sverige, som visserligen inte har någon EU-institution inom sina gränser, har som medlem i EU ett intresse av att brott som begås mot unionens institutioner kan utredas och lagföras. Kravet på säte i Sverige bör alltså endast gälla EU:s organ och byråer. Sammanfattningsvis föreslår regeringen att 6 § finansieringslagen och 9 § rekryteringslagen ska ange att det, även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken, för brott enligt respektive lag döms vid svensk domstol om brottet har begåtts mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Bestämmelserna om kompetenskonflikter kräver inga nya åtgärder

Artikel 19.3 i direktivet gäller när ett brott omfattas av fler än en medlemsstats behörighet och vilken som helst av dessa medlemsstater har möjlighet att lagföra på grundval av samma faktiska omständigheter. Då ska de berörda medlemsstaterna samarbeta för att besluta vilken av dem som ska lagföra gärningsmännen för att om möjligt centralisera förfarandena till en enda medlemsstat. I detta syfte kan medlemsstaterna anlita Eurojust för att underlätta samarbetet mellan de rättsliga myndigheterna och samordningen av deras verksamhet. Det anges också faktorer till vilka hänsyn ska tas. Regleringen motsvarar i huvudsak artikel 9.2 i terrorismrambeslutet. Hänvisningen till Eurojust har dock ersatt en öppnare skrivning om organ eller mekanismer som inrättats i EU. Vidare är de faktorer som hänsyn ska tas till inte längre angivna i den ordning i vilken de ska beaktas. För brott enligt tilläggsprotokollet gäller en liknande reglering enligt artikel 14.5 i konventionen, där det anges att de berörda parterna i de fall där mer än en part gör gällande domsrätt över ett påstått brott, om det är lämpligt, ska samråda för att avgöra vilken domsrätt som är den lämpligaste för lagföring.

Bestämmelserna säger inte hur en kompetenskonflikt ska lösas utan kräver endast att medlemsstaterna samarbetar eller samråder för att lösa konflikten. De har inte tidigare ansetts kräva några särskilda åtgärder för genomförande. Regeringen gör ingen annan bedömning nu och vill därtill uppmärksamma förordningen (2014:1553) om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden inom Europeiska unionen, som genomför rådets rambeslut 2009/948/RIF

av den 30 november 2009 om förebyggande och lösning av tvister om utövande av jurisdiktion i straffrättsliga förfaranden.

8 BBS-lagen utvidgas

Regeringens bedömning: Svensk rätt motsvarar direktivets krav i fråga om åtgärder mot internetinnehåll som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott.

Regeringens förslag: Lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor utvidgas i förtydligande syfte så att den även omfattar offentlig uppmaning enligt 3 § rekryteringslagen. Lagens straffbestämmelse ska inte tillämpas om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt rekryteringslagen.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. *Stiftelsen för Internetinfrastruktur* anför att alla begränsningar av användande av internet måste inrättas med transparenta förfaranden och adekvata skyddsmekanismer samt begränsas till vad som är nödvändigt och proportionellt. Stiftelsen har inget att invända mot förslaget. Förslaget avstyrks däremot av *Svenska Journalistförbundet* och *TU – Medier i Sverige* som ifrågasätter förslagets lämplighet mot bakgrund av det inte bedöms innebära någon förändring i praktiken.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Skyldigheten att ta bort vissa meddelanden enligt BBS-lagen

Lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor (BBS-lagen) reglerar ansvar för tillhandahållare av s.k. elektroniska anslagstavlor. Med elektronisk anslagstavla avses enligt 1 § en tjänst för elektronisk förmedling av meddelanden. Med meddelanden avses text, bild, ljud eller information i övrigt. I lagens förarbeten (prop. 1997/98:15 s. 9) förklaras att definitionen av elektronisk anslagstavla innefattar alla tjänster där någon inrättar en möjlighet för användare att sända in egna och ta del av andras meddelanden. Av 2 § framgår vissa undantag från lagens tillämpningsområde; den gäller t.ex. inte tjänster som skyddas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsförordningen eller e-postmeddelanden.

I 5 § föreskrivs en skyldighet för den som tillhandahåller tjänsten att ta bort eller på annat sätt förhindra vidare spridning av vissa meddelanden som sänds in till tjänsten av en användare. De meddelanden som tillhandahållaren är skyldig att ta bort är meddelanden vars innehåll uppenbart är sådant som avses i någon av de bestämmelser som anges i paragrafen: uppvigling, hets mot folkgrupp, barnpornografibrott, olaga våldskildring samt sedan den 1 januari 2018 även olaga hot och olaga integritetsintrång. Tillhandahållaren är även skyldig att ta bort eller förhindra vidare spridning av ett meddelande om det är uppenbart att användaren har gjort intrång i upphovsrätt eller i rättighet som skyddas genom före-

skrift i 5 kap. lagen (1960:729) om upphovsrätt till konstnärliga eller litterära verk (upphovsrättslagen) genom att sända in meddelandet. Den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla ska enligt 4 §, för att kunna fullgöra sin skyldighet att ta bort vissa meddelanden, ha sådan uppsikt över tjänsten som skäligen kan krävas med hänsyn till omfattningen och inriktningen av verksamheten.

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot skyldigheten att ta bort eller förhindra vidare spridning av ett meddelande döms enligt 7 § första stycket till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år. I ringa fall döms dock inte till ansvar. Enligt 7 § andra stycket ska första stycket inte tillämpas om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt brottsbalken eller upphovsrättslagen.

Enligt 8 § får datorer och annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt 7 § förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid sådant brott, om brottet har fullbordats. Förverkande får helt eller delvis underlåtas om förverkandet är oskäligt.

Direktivets krav på åtgärder mot innehåll på internet

Artikel 21 i direktivet behandlar åtgärder mot internetinnehåll som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott ("public provocation content online"). Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att internetinnehåll som finns på servrar på deras territorium och som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott enligt artikel 5 utan dröjsmål avlägsnas. De ska också sträva efter att sådant innehåll på servrar utanför deras territorium avlägsnas. När det inte är genomförbart att avlägsna innehållet vid källan kan medlemsstaterna vidta åtgärder för att blockera åtkomsten till sådant innehåll för internetanvändarna inom sitt territorium.

Som framgår av artikeltexten medför det som sägs om blockering inga förpliktelser för medlemsstaterna. Den bestämmelse som gäller avlägsnande av innehåll från servrar på det egna territoriet är däremot obligatorisk för medlemsstaterna att genomföra och det finns vidare en skyldighet för medlemsstaterna att "sträva efter" att innehåll på servrar någon annanstans ska avlägsnas. Av skäl 22 framgår att de åtgärder som medlemsstaterna vidtar i enlighet med direktivet för att avlägsna internetinnehåll eller blockera åtkomsten till sådant innehåll kan grunda sig på offentliga åtgärder, till exempel lagstiftningsåtgärder, andra åtgärder än lagstiftningsåtgärder eller rättsliga åtgärder.

I artikeln anges att åtgärder för avlägsnande och blockering måste inrättas i enlighet med transparenta förfaranden och tillhandahålla adekvata skyddsmekanismer, särskilt för att säkerställa att åtgärderna begränsas till vad som är nödvändigt och proportionellt och att användarna informeras om orsaken till åtgärderna. Skyddsmekanismer i samband med avlägsnande eller blockering ska också inbegripa möjlighet till rättslig prövning.

Svensk rätt uppfyller direktivets krav redan i dag

Regeringen bedömer att de tvingande skrivningarna om avlägsnande av internetinnehåll i direktivet i svensk rätt motsvaras framför allt av regleringen i BBS-lagen och av bestämmelser om förverkande och beslag. De aktuella bestämmelserna, som beskrivs närmare i avsnitt 7.8 i betänkandet, har ansetts genomföra en liknande bestämmelse i det s.k. barndirektivet (2011/93/EU) om bl.a. åtgärder mot webbsidor som innehåller eller sprider barnpornografi. Kommissionen har lämnat Sveriges genomförande utan anmärkning i den del som gäller avlägsnande.

Som framgår ovan innebär BBS-lagen en skyldighet under straffansvar för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla att ta bort eller på annat sätt förhindra vidare spridning av meddelanden vars innehåll uppenbart utgör uppvigling, dvs. ett av de brott som i avsnitt 6.3.2 bedöms motsvara terrorismdirektivets bestämmelse om offentlig uppmaning till terroristbrott. BBS-lagen ger därutöver möjlighet att förverka datorer och annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt lagen.

Mer allmänna regler om förverkande finns i 36 kap. brottsbalken. Av intresse här är främst 2 §, som gör det möjligt att förverka bl.a. egendom som använts som hjälpmedel vid brott eller, under vissa förutsättningar, varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott, och 3 § 1 som möjliggör förverkande av föremål som på grund av sin särskilda beskaffenhet och omständigheterna i övrigt kan befaras komma till brottslig användning. Båda bestämmelserna är tillämpliga i förhållande till offentlig uppmaning enligt 3 § rekryteringslagen. Med stöd av 2 § bör det gå att förverka en hårddisk eller server där det ligger en webbsida med offentlig uppmaning till terroristbrott, om egendomen tillhör gärningsmannen eller någon annan som ingår i den krets av personer hos vilka förverkande kan ske enligt 5 §. Genom ett nytt avgörande i Högsta domstolen står det vidare klart att rätten till domännamn utgör egendom som kan förverkas med stöd av en bestämmelse i 53 a § upphovsrättslagen som motsvarar 36 kap. 2 § brottsbalken (dom den 22 december 2017 i mål nr B 2787-16). Ett alternativ till förverkande kan vara att föreskriva åtgärder till förebyggande av missbruk enligt 36 kap. 6 § brottsbalken. Det kan t.ex. handla om föreskrifter om åtgärder med information på en hårddisk som gör det möjligt att återlämna själva hårddisken när informationen har tagits bort.

Enligt 27 kap. 1 § rättegångsbalken får bl.a. föremål som skäligen kan antas komma att förverkas på grund av brott tas i beslag. Föremål som avses i 36 kap. 3 § brottsbalken får tas i beslag enligt 27 kap. 14 a § rättegångsbalken. Svensk rätt ger därmed en möjlighet att, i enlighet med direktivets krav, avlägsna en offentlig uppmaning till terroristbrott utan dröjsmål.

Beträffande direktivets krav på att medlemsstaten ska sträva efter att innehåll på servrar utanför dess territorium avlägsnas, kan det nämnas att svenska beslut om förverkande som avser bl.a. egendom som använts eller varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott kan sändas över för att erkännas och verkställas i en annan medlemsstat i EU enligt bestämmelserna i lagen (2011:423) om erkännande och verkställighet av beslut om förverkande inom Europeiska unionen. Det kan också nämnas

att lagen (2005:500) om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut ger en möjlighet för åklagare att besluta om beslag av föremål som kan antas vara förverkat på grund av brott och som kan antas komma att påträffas i en annan medlemsstat inom EU, utan hinder av att föremålet inte är tillgängligt vid beslutet. Ett sådant beslut kan sedan sändas till den andra staten för erkännande och verkställighet. Det bör noteras att förhandlingar pågår om ett förslag till förordning om ömsesidigt erkännande av beslut om frysning och förverkande. Förslaget till förordning berör i huvudsak samma frågor som ovan nämnda lagar och kommer att ersätta dem i förhållande till de medlemsstater som kommer att vara bundna av förordningen.

De ovan redovisade åtgärderna är omgärdade av lämpliga rättssäkerhetsgarantier, inbegripet möjlighet till rättslig prövning, varför även direktivets bestämmelse om skyddsmekanismer får anses uppfyllt. Sammanfattningsvis anser regeringen att befintliga bestämmelser motsvarar de delar av artikel 21 som medlemsstaterna är förpliktade att genomföra.

BBS-lagen bör kompletteras i förtydligande syfte

Genom att BBS-lagen omfattar brottet uppvigling kan den som framgått redan i dag tillämpas på gärningar som motsvarar offentlig uppmaning till terroristbrott i direktivets mening. Regeringen anser dock att lagen av tydlighetsskäl bör göras tillämplig även på offentlig uppmaning till särskilt allvarlig brottslighet enligt 3 § rekryteringslagen. Eftersom den bestämmelsen i princip har samma tillämpningsområde som uppviglingsbestämmelsen, när det gäller att uppmana eller annars söka förleda till just särskilt allvarlig brottslighet, innebär utvidgningen, som *Svenska Journalistförbundet* och *TU – Medier i Sverige* påpekar, inte någon ändring i sak. Enligt regeringens uppfattning är detta inte något problem, utan regeringen ser snarare ett värde i att göra det tydligt att terrorismpropaganda som är brottslig enligt rekryteringslagen ska tas bort från elektroniska anslagstavlor. I och med att det endast rör sig om ett förtydligande konstaterar regeringen att den avvägning mot intresset av yttrandefrihet och informationsfrihet som måste göras vid varje utvidgning av BBS-lagen har gjorts redan i samband med att uppvigling lades till i lagens brottskatalog.

Straffbestämmelsen i BBS-lagen är subsidiärt tillämplig i förhållande bl.a. till brottsbalken. Subsidiaritetsbestämmelsen bör ändras så att straffbestämmelsen inte heller ska tillämpas om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt rekryteringslagen.

9 Möjligheten att använda tvångsmedel m.m.

<p>Regeringens bedömning: Den ökade möjlighet att använda bl.a. hemliga tvångsmedel som följer av den föreslagna utvidgningen av straffansvaret för terrorismrelaterade gärningar är viktig.</p>

Svensk rätt uppfyller genom befintlig reglering direktivets krav på effektiva utredningsverktyg och möjlighet till förverkande.

Dagens lagstiftning innebär att det är möjligt att omhänderta passet när någon misstänks för terrorismrelaterad brottslighet.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens. Utredningen behandlar inte frågan om omhändertagande av pass.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot utredningens förslag och bedömning. *Åklagarmyndigheten* understryker vikten av att vid terroristbrottslighet ha långtgående möjligheter till hemliga tvångsmedel och anför att möjligheterna att hindra och utreda dessa samhällsfarliga brott är mycket begränsade utan sådana förutsättningar. *Tullverket* noterar att det i utredningens uppdrag inte har ingått att se över straffet för terroristbrott och att hemlig rumsavlyssning inte kan användas vid förundersökning om terroristbrott som är mindre grovt. Enligt verket kan det vara en nackdel i en förundersökning.

Datainspektionen konstaterar att den föreslagna utvidgningen av straffansvaret innebär att olika hemliga tvångsmedel får användas och således kommer att tillåta en omfattande insamling och bearbetning av mycket känsliga personuppgifter. Enligt inspektionen har det inte presenterats en sådan utredning och analys som krävs för att förslagen ska uppfylla de krav som följer av regeringsformen och dataskyddsdirektivet. *Datainspektionen* avstyrker därför förslagen. Även *Sveriges advokatsamfund* anser att de straffrättsliga förslagen och den därmed sammanhängande ökade möjligheten att använda hemliga tvångsmedel inte är tillräckligt analyserade utifrån frågan om nödvändighet, effektivitet och proportionalitet. Enligt samfundet bör detta ske under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet. *Svenska Journalistförbundet* noterar att det t.ex. kommer att bli tillåtet att använda hemlig övervakning av elektronisk kommunikation när någon misstänks själv hämta in upplysningar enligt 5 a § rekryteringslagen och ifrågasätter starkt om det är proportionerligt att använda hemliga tvångsmedel mot medborgare enbart i syfte att kartlägga vilken typ av upplysningar de tillgodogör sig. Enligt förbundet innebär den föreslagna regleringen en alltför stor inskränkning av informationsfriheten enligt regeringsformen och förbundet menar också att det skulle kunna innebära en kränkning av anskaffarfriheten enligt tryckfrihetsförordningen. *Stockholms tingsrätt* anför att det som alltid vid införande av nya möjligheter att använda tvångsmedel är viktigt att tillämpningen och tillsynen över tillämpningen följs upp.

Försvarets radioanstalt (FRA) noterar att Säkerhetspolisens möjlighet att få underrättelseinformation via FRA:s signalspaning begränsas ytterligare genom den föreslagna kriminaliseringen. FRA välkomnar att en utredare har getts i uppdrag att föreslå författningsändringar som möjliggör att Säkerhetspolisen delges underrättelser från signalspaning parallellt med pågående förundersökning. *Göteborgs universitet (Juridiska institutionen)* pekar på risken för att det brottsförebyggande arbetet försvåras.

Skälen för regeringens bedömning

De straffrättsliga förslagen påverkar möjligheten att bl.a. använda tvångsmedel

Den utvidgade kriminalisering som regeringen föreslår innebär en utvidgning av möjligheten att använda vissa tvångsmedel, bl.a. de som avses i 27 kap. rättegångsbalken om beslag och hemliga tvångsmedel. Som exempel på beslag kan nämnas en möjlighet att i vissa fall ta ett skriftligt meddelande mellan den misstänkte och en närstående, eller mellan närstående inbördes, i beslag hos den misstänkte eller en närstående (2 § andra stycket). Samlingsbegreppet hemliga tvångsmedel innefattar hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation (18 §), hemlig övervakning av elektronisk kommunikation (19 §), hemlig kameraövervakning (20 a §) och hemlig rumsavlyssning (20 d §). För att dessa tvångsmedel ska kunna användas krävs som huvudregel att minimistraffet eller det antagna straffvärdet inte underskrider en viss nivå. Tvångsmedlen kan dock användas vid förundersökning om vissa särskilt uppräknade brott som inte uppfyller dessa krav. När det gäller beslag enligt 2 § andra stycket, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning finns en sådan särreglering bl.a. för terroristbrott samt för brott enligt finansieringslagen och rekryteringslagen (2 § andra stycket 7 som 18, 19 och 20 a §§ hänvisar till). Dessutom har terroristbrott, med undantag för brott som är mindre grovt, ett sådant minimistraff att bestämmelsen om hemlig rumsavlyssning är tillämplig. De nu nämnda tvångsmedlen kan också tillämpas i fråga om försök, förberedelse eller stämpling till de brott som omfattas av regleringen.

Enligt 31 § första stycket ska den som är eller har varit misstänkt för brott underrättas om sådan hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning eller hemlig rumsavlyssning som han eller hon har utsatts för. I 33 § finns ett undantag från underrättelseskyldigheten. Det gäller bl.a. om förundersökningen avser terroristbrott eller brott enligt finansieringslagen eller rekryteringslagen eller försök, förberedelse eller stämpling till något av dessa brott.

Under vissa begränsade förutsättningar är hemliga tvångsmedel möjliga att använda även då förundersökning om brott inte har inletts. Det talas då om preventiva tvångsmedel. I lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) finns bestämmelser om möjligheten att använda hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation och hemlig kameraövervakning om det med hänsyn till omständigheterna finns en påtaglig risk för att en person kommer att utöva brottslig verksamhet som innefattar vissa i lagen angivna brott. Bland de brott som räknas upp finns terroristbrott, grovt brott enligt 3 § andra stycket finansieringslagen och grovt brott enligt 6 § rekryteringslagen. Tillstånd får även meddelas om det finns en påtaglig risk för att det inom en organisation eller grupp kommer att utövas sådan brottslig verksamhet och det kan befaras att en person som tillhör eller verkar för organisationen eller gruppen medvetet kommer att främja denna verksamhet.

Lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet (inhämtningslagen) reglerar förutsättningarna för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att i underrättelseverksamhet hämta in uppgifter om elektronisk kommunikation från teleoperatörerna. Uppgifter får hämtas in om omständigheterna är sådana att åtgärden är av särskild vikt för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott för vilket är föreskrivet ett straffminimum på fängelse i två år. Inhämtning är, enligt 3 § i lagen, också möjlig vid brottslig verksamhet som innefattar vissa särskilt angivna brott, bl.a. grovt brott enligt 3 § andra stycket finansieringslagen och grovt brott enligt 6 § rekryteringslagen. Bestämmelsen i 3 § inhämtningslagen är tidsbegränsad och gäller till utgången av år 2019.

I betänkandet Hemlig dataavläsning – ett viktigt verktyg i kampen mot allvarlig brottslighet (SOU 2017:89) föreslås en tidsbegränsad lag med bestämmelser om hemlig dataavläsning. Enligt förslaget ska hemlig dataavläsning under vissa förutsättningar få användas vid en förundersökning om brott som omfattas av bestämmelsen om hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Utanför en förundersökning ska det få användas bl.a. vid fall som omfattas av preventivlagen och inhämtningslagen. Betänkandet har remitterats.

En konsekvens av att gärningar straffbeläggs på ett tidigt stadium blir att ageranden som nu hanteras inom ramen för den brottsförebyggande verksamhet som bedrivs inom ramen för underrättelseverksamheten i stället kan komma att bli föremål för förundersökning. Eftersom Försvarets radioanstalt inte kan rapportera underrättelser från signalspaning gällande företeelser som berörs av förundersökning, innebär inledandet av en förundersökning att rapporteringen till Säkerhetspolisen måste avbrytas såvitt gäller de förhållanden som är föremål för förundersökningen. Eftersom mycket av det agerande som i dag motverkas inom ramen för Säkerhetspolisens underrättelseverksamhet kan förväntas bli föremål för förundersökning när kriminaliseringen utvidgas, kan möjligheten att få information via signalspaning komma att begränsas. Som *Försvarets radioanstalt* uppmärksammar har dock en utredare i uppdrag att föreslå författningsändringar som möjliggör att Säkerhetspolisen och Polismyndigheten delges underrättelser från signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet i deras verksamhet för att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet trots att det pågår en förundersökning vid myndigheten beträffande en företeelse som signalspaningen rör. Förslaget ska innehålla den begränsningen att underrättelserna inte får användas i förundersökningar. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2018 (Ju2017/07406/LP).

Den utvidgade möjligheten att använda tvångsmedel är viktig för att bekämpa terrorism

Datainspektionen påminner om regeringsformens skydd för den personliga integriteten och den proportionalitetsbedömning som ska göras inför förslag om att begränsa detta skydd. Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är var och en gentemot det allmänna skyddad bl.a. mot kroppsvisitation, husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller

annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande. Dessutom är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Av 20 § första stycket 2 framgår att skyddet enligt 6 § får begränsas genom lag. Som framgår av 21 § får begränsningar enligt 20 § göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Det utvidgade tillämpningsområdet för bl.a. bestämmelser om hemliga tvångsmedel som beskrivits ovan är en följd av regeringens förslag till ändring i terroristbrottslagen, finansieringslagen och rekryteringslagen. Regeringen har i avsnitt 6.2 utförligt redogjort för behovet av att kriminalisera de gärningar som omfattas av förslagen. Som framgår där är lagändringarna till stor del nödvändiga för att genomföra bindande EU-rättsliga åtaganden. Slutligen syftar samtliga förslag till att förhindra terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet – med andra ord, som *Åklagarmyndigheten* uttrycker det, ytterst samhällsfarliga brott. Det handlar enligt regeringens mening om ett ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Regeringen vill också framhålla vikten av att verksamhet med anknytning till terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet kan förebyggas och förhindras i ett så tidigt skede som möjligt. Det är därför angeläget att ingripa mot dem som deltar i terrorismrelaterad verksamhet som t.ex. utbildning, resor eller finansiering, något som förutsätter att det både finns ett straffansvar för gärningarna och möjligheter att utreda brotten. Av betydelse i sammanhanget är att det på ett tidigt stadium av en brottsutredning kan vara svårt att avgöra om det rör sig om t.ex. förberedelse eller stämpling till terroristbrott eller andra förberedande gärningar såsom finansiering. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att förslagen inte begränsar regeringsformens skydd för den personliga integriteten på ett sätt som går utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och att förslagen även i övrigt är förenliga med regeringsformens krav. Det kan tilläggas att regeringen inte föreslår någon ändring i regelverket kring hemliga tvångsmedel m.m., som sedan tidigare hänvisar till de straffrättsliga bestämmelser som regeringen nu föreslås ska utvidgas till att avse även gärningar som till sin karaktär ligger nära de gärningar som redan är straffbara. Dataskyddsregleringen, där en stor reform just nu genomförs, säkerställer att det finns ett fullgott integritetsskydd vid personuppgiftsbehandling hos de aktuella myndigheterna.

Mot bakgrund av *Svenska Journalistförbundets* synpunkter – som lämnas med anledning av förslaget om att straffansvaret för att utbilda sig enligt 5 a § rekryteringslagen ska utvidgas – vill regeringen framhålla att regleringen inte på något sätt innebär att hemliga tvångsmedel kommer att kunna användas enbart i syfte att kartlägga vilken typ av upplysningar medborgare eller andra tillgodogör sig. Straffansvaret enligt den bestämmelsen är tydligt avgränsat genom kravet på att gärningspersonen tar del

av instruktioner i avsikt att använda dem för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet, och som framgår av avsnitt 6.2.4 anser regeringen att förslaget är förenligt med regeringsformens skydd för informationsfriheten. Regeringen ser inte heller någon konflikt med anskaffarfriheten enligt tryckfrihetsförordningens reglering.

Regeringen anser att den utökade möjligheten att använda tvångsmedel m.m. inte bara kan försvaras utan är en viktig konsekvens av de straffrättsliga förslagen.

Svensk rätt uppfyller direktivets krav i fråga om utredningsverktyg och förverkande

Enligt artikel 20.1 i direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att effektiva utredningsverktyg, som de som används när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott, är tillgängliga för de personer, enheter eller avdelningar som har ansvaret för att utreda eller lagföra de brott som avses i artiklarna 3–12 (dvs. brotten med undantag för de osjälvständiga brottsformerna). I skäl 21 anges att användningen av sådana verktyg, i enlighet med nationell rätt, bör vara riktad och ske med beaktande av proportionalitetsprincipen och arten och allvaret hos de brott som utreds och med iakttagande av rätten till skydd av personuppgifter. Vidare anges att sådana verktyg om så är lämpligt bör omfatta till exempel husrannsakan, avlyssning av kommunikation, dold övervakning inklusive elektronisk övervakning, ljudinspelningar i privata eller offentliga fordon och på privata eller offentliga platser, bildupptagningar av personer i privata eller offentliga fordon eller på privata eller offentliga platser och ekonomiska utredningar. Enligt artikel 20.2 ska medlemsstaterna säkerställa att deras behöriga myndigheter i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU (det s.k. förverkandedirektivet) fryser eller förverkar, beroende på vad som är lämpligt, vinning som härrör från något av de brott som avses i terrorismdirektivet och hjälpmedel som använts eller varit avsedda att användas för att begå något av dessa brott eller bidra till att något av dessa brott begås.

Terrorismdirektivets bestämmelse om utredningsverktyg ger, i likhet med motsvarande bestämmelser i andra EU-direktiv, uttryck för en allmän skyldighet att säkerställa att det finns effektiva utredningsverktyg vid utredning av brott enligt direktivet. Skälsatsens uppräkningslista av tvångsmedel är exemplifierande, och skrivningarna i anslutning till den ("bör om så är lämpligt") måste rimligen tolkas så att det inte uppställs något krav på att alla utredningsmetoder och tvångsmedel ska vara tillgängliga i förhållande till varje brott i direktivet. Som framgår ovan är de hemliga tvångsmedlen i stor utsträckning tillgängliga vid utredning av de svenska brott som motsvarar brotten i direktivet. Även andra tvångsmedel kan vara tillgängliga. Exempelvis kan husrannsakan, som nämns särskilt i skälet, användas vid utredning av samtliga nu aktuella brott (28 kap. rättegångsbalken). Regeringen bedömer därmed att svensk rätt uppfyller direktivets krav.

Förverkandedirektivet ska tillämpas bl.a. på brott som omfattas av terrorismrambeslutet. Det ska också tillämpas på andra rättsliga instrument om det i dessa instrument uttryckligen fastställs att förverkandedirektivet gäller för brott enligt det instrumentet. Artikel 20.2 i terrorismdirektivet

utgör en sådan bestämmelse. Vid genomförandet av förverkandedirektivet bedömdes svensk rätt genom befintlig lagstiftning i huvudsak uppfylla direktivets krav, men vissa lagändringar gjordes för att kraven fullt ut skulle anses genomförda (prop. 2015/16:155). Terrorismdirektivets hänvisning till förverkandedirektivet bedöms mot den bakgrunden inte kräva några ytterligare åtgärder.

Det går att omhänderta pass vid misstanke om terrorismrelaterade brott

Riksdagen har gett regeringen tillkänna att det bör vara möjligt att återkalla eller tillfälligt dra in passet för den som på sannolika skäl är misstänkt för att förbereda eller ha påbörjat en resa i terrorismsyfte.

Regeringen konstaterar att bestämmelsen om terrorismresor i 5 b § rekryteringslagen – i likhet med alla andra brott i den lagen, terroristbrottslagen och finansieringslagen – har en sådan straffskala att det är möjligt att ingripa med de tvångsmedel som regleras i 24 kap. rättegångsbalken (bl.a. häktning) och 25 kap. samma balk (reseförbud och anmälningskyldighet). Omständigheterna vid t.ex. en terrorismresa torde i många fall vara sådana att det finns skäl för häktning. Den som häktas är frihetsberövad och det finns då inte behov av att omhänderta personens pass för att förhindra att han eller hon gör en terrorismresa. Om det inte finns förutsättningar för häktning kan det i stället vara möjligt att meddela personen reseförbud eller anmälningsplikt. Ett sådant beslut får enligt 25 kap. 2 § rättegångsbalken förenas med vissa villkor. Det kan t.ex. handla om en skyldighet för den misstänkte att lämna ifrån sig sitt pass. Regleringen i 25 kap. förutsätter inte att personen är på sannolika skäl misstänkt för brottet i fråga utan den kan tillämpas redan vid skälig misstanke. Den som har påbörjat en resa i terrorismsyfte – vilket innebär att personen har gjort sig skyldig till fullbordat brott enligt 5 b § rekryteringslagen – kan alltså bli tvungen att lämna ifrån sig passet redan vid skälig misstanke om brottet. I denna del bedömer regeringen därför att tillkännagivandet är tillgodosett.

När det gäller den del av tillkännagivandet som handlar om att förbereda en resa i terrorismsyfte konstaterar regeringen att straffansvaret för finansiering av terrorismresor – som enligt regeringens förslag i avsnitt 6.2.6 dessutom ska kompletteras med ett straffansvar för finansiering av medverkan till sådana resor – i praktiken utgör ett slags förberedelsekriminalisering i förhållande till resebrottet. Även när någon finansierar en terrorismresa går det att använda de ovan redovisade tvångsmedlen. Förberedelse till brott enligt 5 b § rekryteringslagen är dock inte straffbart i sig och det går därför inte att använda några straffprocessuella tvångsmedel vid sådana gärningar. Som framgår av avsnitt 6.2.5 har riksdagen tidigare avslagit ett motionsyrkande om kriminalisering av förberedelse till detta brott.

Mot denna bakgrund gör regeringen bedömningen att det inte behöver vidtas några ytterligare åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande (bet. 2015/16:JuU17 punkt 11, rskr. 2015/16:143). Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

10 Informationsutbyte

Regeringens bedömning: Svensk rätt motsvarar direktivets och protokollets krav i fråga om informationsutbyte kring brott.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inga invändningar mot utredningens bedömning. *Civil Rights Defenders* ser positivt på att en kontaktpunkt ska vara tillgänglig dygnet runt alla dagar i veckan då det möjliggör en ökad dialog mellan medlemsländerna.

Skälen för regeringens bedömning

Informationsutbyte enligt protokollet pågår med Säkerhetspolisen som kontaktpunkt

Enligt artikel 7 i tilläggsprotokollet ska varje part, i enlighet med sin nationella lagstiftning och gällande internationella förpliktelser, vidta de åtgärder som fordras för att stärka parternas rättidiga utbyte av tillgänglig relevant information om personer som reser utomlands för terrorismsyftet, enligt definitionen i artikel 4 (se avsnitt 6.2.5). För detta ändamål ska varje part utse en kontaktpunkt som kan nå dygnet runt, sju dagar i veckan. Kontaktpunkten ska ha kapacitet att kommunicera med en annans kontaktpunkt utan dröjsmål. Åtagandet är nytt i förhållande till tidigare internationella instrument.

Informationsutbytet tar sikte på sådan brottslig verksamhet som Säkerhetspolisen enligt sin instruktion har i uppgift att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och beivra. Regeringen har därför för avsikt att utse Säkerhetspolisen till kontaktpunkt enligt artikel 7. Informationsutbyte enligt artikeln pågår dessutom redan. Efter en uppmaning från Europarådets ministerkommitté, som önskade att medlemsstaterna skulle utse kontaktpunkter i avvaktan på att protokollet skulle träda i kraft, anmälde Sverige hösten 2016 att Säkerhetspolisen tills vidare kan fungera som en sådan kontaktpunkt. Säkerhetspolisen upprätthåller alltså redan denna funktion.

Direktivets ändring i rådsbeslutet om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott kräver inte några nya åtgärder

Artikel 22 i direktivet innebär att det görs vissa ändringar i rådets beslut 2005/671/RIF av den 20 september 2005 om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott.

I rådsbeslutet avses med terroristbrott de brott som avses i artiklarna 1–3 i terrorismrambeslutet, dvs. inte enbart terroristbrott i rambeslutets mening utan även de andra brott, med undantag för osjälvständiga brottsformer, som omfattas av rambeslutet. Rådsbeslutet innehåller bestämmelser om tillhandahållande av information om terroristbrott till Eurojust, Europol och medlemsstaterna (artikel 2), gemensamma utredningsgrupper (artikel 3) samt framställningar om rättslig hjälp och om verkställighet av domstolsavgöranden (artikel 4). Rådsbeslutet medförde inte några lagändringar. Däremot har det i 10 kap. 6 § i Åklagarmyndighetens föreskrifter om internationellt samarbete, ÅFS 2007:12, angetts att riksåklagaren utser nationella kontaktpersoner avseende terrorism och att det i

uppgiften ingår att fullgöra de uppgifter som tillkommer kontaktpersonerna enligt artikel 2 i rådsbeslutet.

Direktivet ändrar dels definitionen av terroristbrott i artikel 1 i rådsbeslutet, dels rådsbeslutets artikel 2 punkt 6. I den senare artikeln läggs dessutom två punkter, 7 och 8, till.

Begreppet terroristbrott avser i det ändrade rådsbeslutet de brott som avses i terrorismdirektivet. Regeringen konstaterar att de svenska bestämmelser som motsvarar rådsbeslutet inte är begränsade på ett sådant sätt att det utvidgade terroristbrottsbegreppet kräver några åtgärder. En redogörelse för relevant svensk reglering finns i avsnitt 7.9 i betänkandet.

Enligt den hittillsvarande punkt 6 i artikel 2 ska varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att all relevant information som finns i handlingar, register, uppgifter, föremål eller andra bevismaterial som påträffats eller beslagtogs under en brottsutredning eller ett straffrättsligt förfarande avseende terroristbrott görs tillgänglig så snart som möjligt, med beaktande av att pågående utredningar inte får äventyras, för myndigheterna i andra berörda medlemsstater, i enlighet med nationell lagstiftning och relevanta internationella rättsliga instrument, där utredningar genomförs eller skulle kunna inledas eller där lagföring avseende terroristbrott har inletts. Den ändrade punkten anger att varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att relevant information som samlats in av dess behöriga myndigheter inom ramen för ett straffrättsligt förfarande med anknytning till terroristbrott så snart som möjligt görs tillgänglig för de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat, antingen på begäran eller spontant, och i enlighet med nationell rätt och relevanta internationella rättsliga instrument, när informationen skulle kunna användas för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott enligt terrorismdirektivet i den medlemsstaten.

Direktivet ändrar således dels beskrivningen av den information som är föremål för utbyte, dels när informationsutbyte ska ske. Den information som omfattas av den nya lydelsen är relevant information som samlats in av medlemsstatens behöriga myndigheter inom ramen för ett straffrättsligt förfarande med anknytning till terroristbrott. Sådan relevant information bör enligt direktivets skäl 25 åtminstone, beroende på vad som är lämpligt, innefatta den information som överförs till Europol eller Eurojust i enlighet med rådsbeslutet. I skälet anges bl.a. också att detta gäller om inte annat följer av unionsbestämmelserna om dataskydd i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 (dataskyddsdirektivet). Med begreppet straffrättsliga förfaranden avses, som framgår av skäl 26, alla stadier av förfarandena, från det att en person blir misstänkt eller tilltalad för att ha begått ett brott fram till dess att det slutliga avgörandet av om personen har begått det berörda brottet har vunnit laga kraft. Det handlar således alltså om informationsutbyte med anknytning till brottsutredningar och inte om underrättelseinformation. Vidare är det fortfarande upp till de behöriga myndigheterna att bedöma vilken information som kan vara relevant för myndigheterna i den mottagande medlemsstaten. Skyldigheten att utbyta information bedöms inte påverka domstolarnas verksamhet; jfr skäl 25 där det som exempel på behöriga myndigheter anges brottsbekämpande myndigheter, åklagare och undersökningsdomare, men däremot inte domare eller domstolar i allmänhet. Regeringen

bedömer att den ändrade beskrivningen av vilken information som omfattas inte medför något behov av nya åtgärder.

Vad gäller tidpunkten för utbytet handlar det som tidigare om att så snart som möjligt göra informationen tillgänglig för andra medlemsstaters myndigheter. Liksom tidigare ska detta ske enligt nationell rätt och relevanta internationella rättsliga instrument. En skillnad är att det nu handlar om fall där informationen skulle kunna användas för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott enligt direktivet, medan den tidigare lydelsen avser fall där utredningar genomförs eller skulle kunna inledas eller där lagföring avseende terroristbrott har inletts. Det anges också att tillgängliggörandet ska ske antingen på begäran eller spontant. Eftersom den tidigare texten inte innehåller någon begränsning i detta avseende får skrivningen ses som ett rent förtydligande. Inte heller de nu redovisade ändringarna bedöms påverka det svenska genomförandet.

Den nya punkt 7 innehåller tre undantag från informationsskyldigheten enligt punkt 6. Det första undantaget, som avser informationsutbyte som skulle äventyra pågående utredningar, reglerades tidigare i punkt 6, medan de andra två undantagen är nya. De avser informationsutbyte som skulle äventyra enskilda personers säkerhet eller strida mot väsentliga säkerhetsintressen i den berörda medlemsstaten. Motsvarande undantag finns i Europolförordningen och iakttas vid informationsutbytet enligt den förordningen. Bestämmelser om dataskydd finns i dataskyddsdirektivet, som ska vara genomfört våren 2018. I sammanhanget bör särskilt noteras dataskyddsdirektivets bestämmelser om överföring av personuppgifter till tredjeländer eller internationella organisationer i artiklarna 35–40.

Den nya punkt 8 innebär en skyldighet för medlemsstaterna att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att deras behöriga myndigheter, när de erhåller den information som avses i punkt 6, i vederbörlig tid vidtar åtgärder i enlighet med nationell rätt, beroende på vad som är lämpligt. Regeringen bedömer att svensk rätt uppfyller kravet genom rättegångsbalkens regler om förundersökning och åtal. Av 23 kap. följer att förundersökning, med vissa undantag, ska inledas så snart det på grund av angivelse eller av annat skäl finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal har förövats (1 §) och att förundersökningen ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger (4 §). Sedan förundersökningen slutförts, beslutar åklagaren om åtal ska väckas eller inte. Enligt 20 kap. 6 § rättegångsbalken ska åklagare väcka åtal för brott som hör under allmänt åtal. Åklagaren har enligt denna huvudregel en absolut åtalsplikt, vilket innebär att åklagaren är skyldig att väcka åtal så snart bevismaterialet är sådant att åklagaren på objektiva grunder kan förvänta sig en fällande dom.

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att de ändringar som direktivet gör i rådsbeslutet inte ställer krav på några nya åtgärder för genomförande.

11 Hänvisningar till terrorismrambeslutet ändras till att avse direktivet

Regeringens förslag: Hänvisningar till terrorismrambeslutet ersätts med hänvisningar till direktivet i de lagar där de förekommer.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Försvarets materielverk* har ingenting att invända mot att upphandlingsregelverket ändras men anser att tydliga skrivningar om vilka brott som omfattas av kravet på uteslutning bör tas fram. *Upphandlingsmyndigheten* tillstyrker att hänvisningar till rambeslutet ersätts av hänvisningar till direktivet i upphandlingslagstiftningen men anser att det är otydligt hur de brott som räknas upp förhåller sig till den svenska straffrätten. Enligt myndigheten finns det anledning att utreda detta närmare. *Svenska Journalistförbundet* ifrågasätter lämpligheten i att hänvisa till ett EU-direktiv som inte är direkt tillämpligt i Sverige. Förbundet anser också att det är missvisande att hänvisa till direktivet eftersom utredningens förslag enligt förbundets uppfattning innebär att vissa saker som är brottsliga enligt direktivet inte kommer att vara det enligt svensk lag.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 27 i terrorismdirektivet ska, för de medlemsstater som är bundna av direktivet, hänvisningar till terrorismrambeslutet anses som hänvisningar till direktivet. I svensk rätt finns hänvisningar till rambeslutet i materiella bestämmelser i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner och lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete. Vidare nämns rambeslutet i den paragraf i terroristbrottslagen och rekryteringslagen som anger vilka internationella instrument respektive lag genomför. Hänvisningarna bör ersättas med hänvisningar till direktivet. I lagen om internationellt polisiärt samarbete avser hänvisningen terroristbrott enligt rambeslutets bestämmelse om detta. Det är där givet att i stället hänvisa till terroristbrott enligt direktivets bestämmelse. I de lagar som gäller upphandling hänvisas till rambeslutets artiklar om terroristbrott och brott med anknytning till terroristverksamhet samt om anstiftan, medhjälp och försök. Regeringen anser att det är lämpligt att låta hänvisningen till bestämmelser i direktivet avse samma kategorier av brott, även om direktivet innehåller brott med anknytning till terroristverksamhet som inte har någon motsvarighet i rambeslutet.

Försvarets materielverk och *Upphandlingsmyndigheten* har synpunkter på metoden att i bestämmelserna om uteslutning från upphandling hänvisa till brott enligt olika EU-rättsakter och inte till de motsvarande svenska brotten. *Svenska Journalistförbundet*, som särskilt nämner lagen om internationellt polisiärt samarbete, framför motsvarande kritik. När det nuvarande upphandlingsregelverket infördes såg regeringen inte anledning att avvika från den metoden, som använts i tidigare lagstiftning på området. Det anfördes att metoden inte är invändningsfri från tillämpningssynpunkt men att den likväl framstår som acceptabel, om den kombineras med en beskrivning av innebörden av referenserna till de olika

EU-rättsakterna (prop. 2015/16:195 s. 715 f.). Den nu aktuella bestämmelsen i lagen om internationellt polisiärt samarbete gäller övervakning av en misstänkt gärningsman utan föregående samtycke vid misstanke om vissa brott, bl.a. terroristbrott enligt rambeslutet. Även denna bestämmelse har sin bakgrund i äldre lagstiftning. När den fördes över till den nya lagen fanns synpunkter på hur ett brott skulle beskrivas. Regeringen såg dock inte skäl att avvika från den svenska översättningen av Schengenkonventionen, särskilt inte eftersom det i lagtexten direkt anges att de uppräknade brotten är sådana som sägs i artikel 40.7 i konventionen (prop. 2016/17:139 s. 41). Regeringen gör ingen annan bedömning än i de tidigare lagstiftningsärendena. I författningskommentaren anges vilka svenska bestämmelser som genomför de artiklar i direktivet som lagarna föreslås hänvisa till.

12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag och bedömning: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 september 2018. Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna yttrar sig inte särskilt i frågan.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Direktivet ska vara genomfört senast den 8 september 2018. Lagändringarna bör därför träda i kraft senast vid den tidpunkten. Regeringen föreslår att ikraftträdandet ska ske den 1 september 2018.

Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte. Av 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken följer att de nya bestämmelserna inte får tillämpas på ett sådant sätt att de ger retroaktiv verkan till den tilltalades nackdel.

13 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslagen kan väntas leda till vissa mindre kostnadsökningar för rättsväsendets myndigheter. Dessa bedöms kunna rymmas inom ramen för befintliga anslag.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser har inga invändningar mot utredningens bedömning. *Åklagarmyndigheten* anför att den torde kunna finansiera de kostnader utredningen anser att förslagen medför inom befintliga anslag. *Tullverket* konstaterar att verket inte påverkas i någon större mån. *Kriminalvården* anser att det är svårt att avgöra hur

stor kostnadsökning genomförandet av förslagen kan antas medföra för myndigheten, exempelvis för att anpassa anstalter utifrån krav på ökade differentieringsmöjligheter eller särskilda platstyper. Enligt Kriminalvården kan det därför finnas anledning att ytterligare belysa de ekonomiska konsekvenserna under den fortsatta beredningen.

Skälen för regeringens bedömning: De föreslagna lagändringarna innebär en viss utvidgning av straffansvaret för terroristbrott och vissa gärningar av förberedande karaktär i förhållande till terroristbrottet. Till följd av detta ökar möjligheten att använda tvångsmedel. Vidare justeras reglerna om svensk domsrätt så att något fler terrorismrelaterade brott kan prövas vid svensk domstol. Den nykriminalisering som föreslås består i utvidgningar av befintliga bestämmelser som endast har tillämpats vid ett fåtal tillfällen. Kostnadsökningarna för rättsväsendets myndigheter till följd av de straffrättsliga ändringarna bedöms därmed bli marginella och bör kunna rymmas inom ramen för befintliga anslag. Av samma skäl bedöms förslagen inte ha någon nämnvärd påverkan på anslaget för rättsliga biträden. Förslagen bedöms inte medföra några kostnadsökningar eller administrativa bördor för enskilda. De bedöms inte heller medföra några konsekvenser för jämställdheten.

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

2 kap.

3 § För brott som begåtts utom riket döms även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats på ett svenskt fartyg eller luftfartyg, eller om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen på ett sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör Försvarsmakten på ett område där en avdelning av Försvarsmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i Försvarsmakten och tjänstgör i en internationell militär insats eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,

3 a. om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt,

4. om brottet förövats mot Sverige, en svensk kommun eller annan menighet eller en svensk allmän inrättning,

5. om brottet begåtts inom ett område som inte tillhör någon stat och förövats mot en svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot en utlänning med hemvist i Sverige,

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplatssabotage, penningförfalskning, försök till sådana brott, olovlig befattningsmedel med kemiska vapen, olovlig befattningsmedel med minor, osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, försök, *förberedelse eller stämpling* till sådant brott, brott som avses i 5 § samma lag, brott enligt lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, uppvigling som bestått i en omedelbar och offentlig uppmaning

att begå folkmord eller om brottet riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning, eller

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

I paragrafen regleras behörighet för svensk domstol att även i andra fall än som avses i 2 kap. 2 § döma för brott som begåtts utomlands. *Punkt 6* ändras genom att förberedelse och stämpling till terroristbrott läggs till. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Med begreppen förberedelse och stämpling menas detsamma som i 23 kap. 2 §. Ändringen innebär att förberedelse och stämpling till terroristbrott kan lagföras i Sverige utan att de krav som finns i 2 kap. 2 § är uppfyllda. Detta innebär bl.a. att det inte gäller något krav på dubbel straffbarhet, dvs. att gärningen är straffbar på orten där den begicks, för att brottet ska kunna lagföras i Sverige.

14.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

1 § Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser för genomförande av

1. den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism som antogs av Förenta nationernas generalförsamling den 9 december 1999 (54/109),

2. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014),

3. tilläggsprotokoll den 19 maj 2015 till Europarådets konvention den 16 maj 2005 om förebyggande av terrorism, och

4. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.

I lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns ytterligare bestämmelser för att genomföra *den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism*. De avser åtgärder som den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet är skyldig att vidta för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

Paragrafen anger att lagen genomför vissa internationella åtaganden. Punktlistan i *första stycket* som nämner dessa åtaganden kompletteras med en hänvisning till tilläggsprotokollet till Europarådets terrorismkonvention (*punkt 3*). Vidare införs en hänvisning till EU:s terrorismdirektiv (*punkt 4*). I *andra stycket* görs ett förtydligande.

3 § Till fängelse i högst två år döms den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas

1. för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet eller försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet, eller

2. av en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet.

Om brott som anges i första stycket är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

I paragrafen regleras straffansvar för finansiering av dels särskilt allvarlig brottslighet, dels en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet oavsett syftet med finansieringen. I *första stycket* ändras straffansvaret genom en utvidgning av *punkt 1*, som reglerar straffansvar för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet. Den kompletteras med straffansvar för finansiering för att dels medverka till särskilt allvarlig brottslighet, dels begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till särskilt allvarlig brottslighet. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.6.

Vad som är särskilt allvarlig brottslighet framgår av 2 §. Med försök, förberedelse, stämpling och medverkan avses detsamma som i 23 kap. 1, 2 och 4 §§ brottsbalken. Om finansieringen avser försök, förberedelse eller stämpling till något brott som utgör särskilt allvarlig brottslighet måste därmed detta förstadium till brottet vara straffbelagt för att finansieringsgärningen ska omfattas av straffansvar.

3 a § Den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas för *att begå eller annars medverka till brott* som avses i 3–6 §§ lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

I paragrafen regleras straffansvar för finansiering av sådana resor som det enligt 5 b § rekryteringslagen är straffbart att företa. Den utvidgas så att den även omfattar finansiering av medverkan till sådana resor samt finansiering av offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning enligt 3–5 a §§ rekryteringslagen, liksom medverkan till sådana brott. Hänvisningen till 6 § rekryteringslagen avser bestämmelsen om brott enligt 3–5 a §§ som är grovt. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.6.

Med medverkan avses detsamma som i 23 kap. 4 § brottsbalken.

4 § För försök till brott enligt *denna lag* döms *det* till ansvar enligt bestämmelserna i 23 kap. 1 § brottsbalken.

Paragrafen reglerar försök till finansiering av viss brottslighet. Den ändras så att den blir tillämplig på samtliga brott enligt lagen. Därigenom omfattar den, utöver brott enligt 3 §, även brott enligt 3 a §. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.6.

6 § Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken döms *det* för brott enligt *denna lag* vid svensk domstol om brottet har begåtts

1. av en svensk medborgare, av en utlänning med hemvist i Sverige eller av en utlänning som befinner sig här i landet,

2. till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige, eller
3. mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Första stycket gäller även om brottet i enlighet med 5 § ska bestraffas enligt brottsbalken eller lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken.

I paragrafen regleras bl.a. behörigheten för svensk domstol att döma för brott som har begåtts utomlands. Paragrafen ändras redaktionellt bl.a. genom att det i *första stycket* införs en punktlista. I sak ändras den genom att det anges fler fall då svensk domstol är behörig även om det inte finns domsrätt enligt brottsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Punkt 1 i det första stycket motsvarar den hittillsvarande regleringen av fall då svensk domstol har behörighet. Den utvidgas dessutom så att den även omfattar brott som har begåtts av en utlänning med hemvist i Sverige.

Punkt 2 är ny och omfattar brott som har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige.

Även *punkt 3* är ny. Den omfattar brott mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Utvidgningarna innebär bl.a. att det för brotten i fråga inte ställs något krav på dubbel straffbarhet, dvs. att gärningen är straffbar på orten där den begicks, för att brottet ska kunna lagföras i Sverige.

14.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.*

Paragrafen anger att lagen innehåller bestämmelser för genomförande av EU:s terrorismdirektiv. Hänvisningen till terrorismdirektivet ersätter en hänvisning till det rambeslut som ersätts av direktivet.

3 § Följande gärningar utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 § i denna lag:

1. mord, 3 kap. 1 § brottsbalken,
2. dråp, 3 kap. 2 § brottsbalken,
3. grov misshandel och synnerligen grov misshandel, 3 kap. 6 § brottsbalken,
4. människorov, 4 kap. 1 § brottsbalken,
5. olaga frihetsberövande, 4 kap. 2 § brottsbalken,
6. grovt dataintrång, 4 kap. 9 c § andra stycket brottsbalken,
7. grov skadegörelse, 12 kap. 3 § brottsbalken,
8. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken,
9. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 § brottsbalken,
10. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken,
11. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a § brottsbalken,
12. flygplats sabotage, 13 kap. 5 b § brottsbalken,

13. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 § brottsbalken,
 14. olovlig befattning med kemiska vapen, 22 kap. 6 a § brottsbalken,
 15. vapenbrott, grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott, 9 kap. 1 § första stycket och 1 a § vapenlagen (1996:67),
 16. brott enligt 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,
 17. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,
 18. brott enligt 18, 18 a och 20 §§ lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,
 19. uppsåtligt brott enligt 25 § första stycket 1 och 2 lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt motsvarande grova brott enligt 25 a § samma lag,
 20. uppsåtligt brott enligt 9 kap. 2 § 1 strålskyddslagen (2018:000) som avser tillståndsplikt enligt 6 kap. 1 § samma lag avseende sådan verksamhet som avses i 1 kap. 7 § 1 och 2 samma lag,
 21. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 15–20,
 22. olaga hot och grovt olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1–21.

Paragrafen anger vilka gärningar som, under förutsättning att de kvalificerande rekvisiten i 2 § är uppfyllda, utgör terroristbrott. Den ändras genom att tre nya punkter läggs till och två punkter utvidgas till att omfatta ytterligare gärningar. Till följd av de nya punkterna ändras numreringen i punktlistan. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1.

Punkt 6, som är ny, avser grovt dataintrång enligt 4 kap. 9 c § andra stycket brottsbalken och motsvarar gärningar i terrorismdirektivets artikel 3 i.

Punkterna 19 och 20, som också är nya, omfattar olika former av uppsåtlig olovlig befattning med ett kärnämne, kärnavfall eller något ämne som avger joniserande strålning. Punkterna motsvarar förfaranden med radiologiska och nukleära vapen enligt artikel 3 f i terrorismdirektivet.

Punkt 21 utvidgas så att den även hänvisar till de nytillagda punkterna 19 och 20.

Punkt 22 utvidgas så att den hänvisar till samtliga föregående punkter, dvs. även de som läggs till.

5 § *Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp och enligt bestämmelserna i 29 kap. 2 § brottsbalken, beaktas om någon*

1. *begått ett brott enligt 8 kap. 1, 4–6 §§ eller 9 kap. 4 § brottsbalken eller försök till sådana brott, med uppsåt att främja terroristbrott, eller*

2. *begått ett brott enligt 14 kap. 1 eller 3 § brottsbalken eller ett brott enligt 14 kap. 10 § samma balk som avser något som framställts enligt 14 kap. 1 eller 3 § samma balk eller försök till sådana brott, med uppsåt att främja terroristbrott eller brott som avses i 5 b § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.*

Första stycket gäller inte om gärningen omfattas av ansvar enligt 2 eller 4 § denna lag eller medverkan till sådana brott.

Paragrafen innehåller en straffskärpningsregel som innebär att det under vissa förutsättningar ska beaktas som en försvårande omständighet om något av de brott eller försöksbrott som anges i paragrafen begås med uppsåt att främja t.ex. terroristbrott. Den ändras redaktionellt bl.a. genom att den delas in i stycken och att det förs in en punktlista. I sak utvidgas *första stycket* på två sätt. För det första läggs i *punkt 1* till brukande av falsk urkund som avser något som framställts enligt brottsbalkens bestämmelser om urkundsförfalskning och grov urkundsförfalskning bland de brott som omfattas, liksom försök till sådant brott. För det andra införs i samma punkt ett alternativt uppsåtskrav. Således ska uppsåtet, när det gäller urkundsförfalskning, grov urkundsförfalskning, brukande av något som framställts enligt bestämmelserna om detta, eller försök till något av dessa brott, kunna vara att främja inte enbart terroristbrott utan även brott som avses i bestämmelsen om terrorismresa i 5 b § rekryteringslagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.7.

14.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet

1 § Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av

1. Europarådets konvention den 16 maj 2005 om förebyggande av terrorism med tilläggsprotokollet den 19 maj 2015,

2. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014), och

3. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.

Paragrafen anger att lagen genomför vissa internationella åtaganden. Punktlistan som nämner dessa åtaganden kompletteras med en hänvisning till tilläggsprotokollet till Europarådets terrorismkonvention i *punkt 1*. Vidare införs en hänvisning till EU:s terrorismdirektiv (ny *punkt 3*). Den ersätter en hänvisning till det rambeslut som ersätts av direktivet (tidigare punkt 2).

4 § Den som söker förmå någon annan, i annat fall än som anges i 3 §, att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet *eller försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet* döms till fängelse i högst två år.

Paragrafen behandlar rekrytering till särskilt allvarlig brottslighet. Straffansvaret utvidgas till att omfatta även den som, i annat fall än som anges i bestämmelsen om offentlig uppmaning i 3 §, söker förmå någon annan att begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till särskilt allvarlig brottslighet. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.2.

Vad som är särskilt allvarlig brottslighet framgår av 2 §. Med försök, förberedelse och stämpling avses detsamma som i 23 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken. Om rekryteringen avser försök, förberedelse eller stämpling till något brott som utgör särskilt allvarlig brottslighet måste därmed detta förstadium till brottet vara straffbelagt för att rekryteringsgången

ska omfattas av straffansvar. Med medverkan avses liksom tidigare detsamma som i 23 kap. 4 § brottsbalken.

5 § Den som meddelar eller söker meddela instruktioner om tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller om andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål, döms till fängelse i högst två år, om gärningen har begåtts med vetskap om att *mottagaren har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet*.

I paragrafen regleras straffansvar för den som utbildar någon annan för särskilt allvarlig brottslighet. Kravet på vetskap om avsikten hos den som tar emot instruktionerna förtydligas så att det uttryckligen framgår att avsikten kan omfatta inte enbart att begå utan också att medverka till särskilt allvarlig brottslighet. Det sker genom att formuleringen ”vetskap om att instruktionerna är avsedda att användas för särskilt allvarlig brottslighet” ändras till ”vetskap om att mottagaren har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet”. Vad som är särskilt allvarlig brottslighet framgår av 2 §. Med medverkan avses detsamma som i 23 kap. 4 § brottsbalken. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.3.

5 a § Den som tar *del av* sådana instruktioner som avses i 5 § i avsikt att använda dem för *att begå eller annars medverka till* särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

I paragrafen regleras straffansvar för den som utbildar sig för särskilt allvarlig brottslighet.

Straffansvaret utvidgas genom en ändring som innebär att det är straffbart att ta del av, och inte enbart ta emot, instruktioner. En ytterligare utvidgning görs genom att det inte längre krävs att meddelandet av instruktionerna varit särskilt ägnat att främja särskilt allvarlig brottslighet. Vidare förtydligas kravet på avsikt så att det uttryckligen framgår att avsikten att använda instruktionerna kan omfatta inte enbart att begå utan också att medverka till särskilt allvarlig brottslighet. Det sker genom att formuleringen ”för särskilt allvarlig brottslighet” ändras till ”för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet”. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.4.

Genom att den straffbara handlingen ändras från att ta emot till att ta del av instruktioner upphör de begränsningar som följt av kravet på mottagande. Det fordras således inte längre att gärningsmannen har deltagit i träning eller någon annan form av undervisning. Inte heller krävs det att instruktionerna har meddelats av en annan person, något som också har förutsatts enligt det nu borttagna rekvisitet att meddelandet av instruktionerna varit särskilt ägnat att främja särskilt allvarlig brottslighet. De båda ändringarna innebär tillsammans att självstudier omfattas av straffansvaret.

Uttrycket att ta del av instruktioner inbegriper allt sådant mottagande av instruktioner som hittills har omfattats av bestämmelsen. Dessutom omfattas andra sätt att ta del av instruktioner i syfte att tillägna sig information. Det kan t.ex. handla om att läsa allmänt tillgänglig information

på internet eller att konsultera studie- eller instruktionsmaterial av annat slag. I typfallet torde den som tar del av instruktioner aktivt ha sökt upp informationen i fråga. Detta är dock inte nödvändigt, utan det kan också handla om att någon av en slump får tillgång till instruktioner av relevant slag, t.ex. genom att surfa på internet eller bläddra i en bok, och gör det aktiva valet att ta del av instruktionerna efter att ha bildat sig en uppfattning om vad de gäller, med den avsikt som krävs. Liksom när det gäller mottagande av instruktioner förutsätts alltså för straffansvar att den som tar del av instruktionerna på något sätt agerar aktivt för att tillgodogöra sig den information de innehåller.

Genom att det inte längre krävs att meddelandet av instruktionerna ska ha varit särskilt ägnat att främja särskilt allvarlig brottslighet utvidgas straffansvaret också på det sättet så att det även omfattar deltagande i legitima utbildningar eller verksamheter. Det handlar bl.a. om vissa situationer som inte ansågs omfattas av bestämmelsen före utvidgningen, t.ex. att instruktionerna lämnats vid någon form av vapenutbildning.

Som tidigare avgränsas straffansvaret genom att det måste finnas en viss avsikt med den straffbara handlingen. Med den förtydligande formulering som införs i denna del, ska den som tar del av instruktionerna göra det i avsikt att använda dem för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet. Vad som är särskilt allvarlig brottslighet framgår av 2 §. Med medverkan avses detsamma som i 23 kap. 4 § brottsbalken.

5 b § Till fängelse i högst två år döms den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land i avsikt att

1. begå särskilt allvarlig brottslighet *eller göra sig skyldig till förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet*, eller
2. meddela eller ta *del av* instruktioner enligt 5 eller 5 a §.

Första stycket gäller inte den som är svensk medborgare och som reser eller påbörjar en resa till Sverige.

I paragrafen regleras straffansvar för resor i terrorismsyfte. Straffansvaret utvidgas så att det även omfattar resor till resenärens medborgarskapsland, med undantag för Sverige. Vidare utvidgas bestämmelsen när det gäller de avsikter som kan göra en resa straffbar. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.5.

I *första stycket* utgår det hittillsvarande kravet på att resmålet är ett annat land än det land där gärningspersonen är medborgare. Det krävs alltså att resan ska vara avsedd att sträcka sig över en eller flera statsgränser. Liksom tidigare kan resan påbörjas i ett annat land än Sverige och det krävs inte heller att någon del av resan har ägt rum här. Av det nya *andra stycket* framgår dock att straffansvaret inte träffar den som är svensk medborgare och som reser eller påbörjar en resa till Sverige.

När det gäller den avsikt resenären ska ha med resan utvidgas *punkt 1* i första stycket så att straffansvaret även omfattar att resa i avsikt att göra sig skyldig till stämpling eller medverkan till särskilt allvarlig brottslighet. Vad som är särskilt allvarlig brottslighet framgår av 2 §. Med förberedelse, stämpling och medverkan avses detsamma som i 23 kap. 2 och 4 §§ brottsbalken. Om resan avser förberedelse eller stämpling till något

brott som utgör särskilt allvarlig brottslighet måste därmed detta förstadium till brottet vara straffbelagt för att resan ska omfattas av straffansvar.

Vidare ändras *punkt 2* i första stycket så att den avser syftet att ta del av instruktioner enligt 5 a §. Ändringen återspeglar en utvidgning som görs av den bestämmelsen.

9 § Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken döms *det* för brott enligt denna lag vid svensk domstol om brottet har begåtts

1. av *en* svensk medborgare, av *en* utlänning med hemvist i Sverige *eller av en utlänning som befinner sig här i landet,*

2. *till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige, eller*

3. mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot *en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.*

Första stycket gäller även om brottet i enlighet med 8 § ska bestraffas enligt brottsbalken eller lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken.

I paragrafen regleras bl.a. behörigheten för svensk domstol att döma för brott som begåtts utomlands. Den ändras genom att det i *första stycket* anges fler fall då svensk domstol är behörig även om det inte finns domsrätt enligt brottsbalken. Det görs också en justering av vilka brott begångna mot EU-intressen som omfattas. Övervägandena finns i avsnitt 7.

Punkt 1 utvidgas så att den även omfattar brott som har begåtts av en utlänning som befinner sig i Sverige.

Punkt 2, som är ny, omfattar brott som begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige.

I *punkt 3* ändras hänvisningen till brott mot organ som inrättats i enlighet med fördraget om Europeiska unionen eller fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som har säte i Sverige. Nu avses i stället brott mot någon av unionens byråer eller organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Utvidgningarna innebär bl.a. att det för brotten i fråga inte ställs något krav på dubbel straffbarhet, dvs. att gärningen är straffbar på orten där den begicks, för att brottet ska kunna lagföras i Sverige.

14.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor

5 § Om en användare sänder in ett meddelande till en elektronisk anslagstavla ska den som tillhandahåller tjänsten ta bort meddelandet från tjänsten eller på annat sätt förhindra vidare spridning av meddelandet, om

1. meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna *om*

a) olaga hot i 4 kap. 5 § brottsbalken,

b) olaga integritetsintrång i 4 kap. 6 c § brottsbalken,

c) uppvigling i 16 kap. 5 § brottsbalken,

d) hets mot folkgrupp i 16 kap. 8 § brottsbalken,

e) barnpornografibrott i 16 kap. 10 a § brottsbalken,

f) olaga våldsskildring i 16 kap. 10 c § brottsbalken, *eller*

g) offentlig uppmaning i 3 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller

2. det är uppenbart att användaren har gjort intrång i upphovsrätt eller i rättighet som skyddas genom föreskrift i 5 kap. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk genom att sända in meddelandet.

För att kunna fullgöra sin skyldighet enligt första stycket har den som tillhandahåller tjänsten rätt att ta del av meddelanden som förekommer i tjänsten.

Skyldigheten enligt första stycket och rätten enligt andra stycket gäller också den som på tillhandahållarens uppdrag har uppsikt över tjänsten.

Paragrafen reglerar den skyldighet som finns för den som tillhandahåller en elektronisk anslagstavla att ta bort vissa meddelanden med brottsligt innehåll som sänds in till tjänsten. Ändringarna innebär att skyldigheten utvidgas till att omfatta även meddelanden vars innehåll uppenbart är sådant som avses i 3 § rekryteringslagen om offentlig uppmaning till särskilt allvarlig brottslighet. Paragrafen ändras också redaktionellt, bl.a. genom att första stycket punkt 1 delas in i underpunkter. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Utvidgningen i *första stycket* av tillhandahållarens ansvar innebär att tillhandahållaren är skyldig att ta bort eller förhindra vidare spridning av meddelanden vars innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelsen om offentlig uppmaning (*punkt 1 g*). Eftersom grovt brott är en kvalificerad form av normalgradsbrottet, omfattar tillhandahållarens ansvar även meddelanden vars innehåll uppenbart är sådant som avses i straffbestämmelsen för det grova brottet i 6 § rekryteringslagen.

7 § Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 5 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Första stycket tillämpas inte, om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt brottsbalken, lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Brott enligt första stycket får i de fall meddelandets innehåll är sådant som avses i bestämmelsen i 4 kap. 6 c § brottsbalken om olaga integritetsintrång åtalas av åklagare endast om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Paragrafen reglerar straffansvar för den som bryter mot skyldigheten i 5 § att ta bort vissa meddelanden. I *andra stycket* läggs en hänvisning till rekryteringslagen till. Det innebär att bestämmelsen om straffansvar i första stycket inte ska tillämpas om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt rekryteringslagen. Övervägandena finns i avsnitt 8.

14.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (2000:1225) om straff för smuggling

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om ansvar m.m. för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor. Har det i lag eller annan författning föreskrivits straff för den som bryter mot ett förbud mot eller villkor för att föra

in eller ut en vara, gäller i stället bestämmelserna i den författningen om inget annat är föreskrivet.

I 19–22, 25 a–27 och 32 §§ finns särskilda bestämmelser om befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott enligt denna lag eller brott, som rör införsel till eller utförsel från landet av varor, enligt någon av de författningar som nämns i tredje stycket. Befogenheterna gäller även vid sådana brott enligt narkotikastrafflagen (1968:64) som avses i 12 § tredje stycket samt vid sådana terroristbrott som avses i 3 § 21 jämförd med 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. Befogenheten enligt 32 § att väcka åtal eller besluta om förverkande gäller dock inte vid brott enligt narkotikastrafflagen eller lagen om straff för terroristbrott.

De författningar som avses i andra stycket är lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen, lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, tullagen (2016:253) samt lagen (2006:1329) om handel med vissa varor som kan användas till dödsstraff eller tortyr, m.m.

Bestämmelserna i 19–22, 25 a och 26 §§ samt 27 § första och tredje styckena, när det gäller kroppsvisitation, och bestämmelserna i 32 § gäller också vid brott som avses i 2–4 §§ skattebrottslagen (1971:69), om brottet rör underlåtenhet att lämna deklaration enligt 26 kap. 8 § 2 eller 37 § skatteförfarandelagen (2011:1244).

Paragrafen behandlar lagens tillämpningsområde och befogenheter för att förhindra, utreda och beivra brott. I *andra stycket* ändras en hänvisning till terroristbrottslagens bestämmelse om vilka gärningar som under vissa förutsättningar kan utgöra terroristbrott. Ändringen görs till följd av att hittillsvarande punkt 18 i 3 § terroristbrottslagen, som avser smuggling av varor som omfattas av vissa andra punkter, ändras till punkt 21. Som framgår av författningskommentaren till lagen om straff för terroristbrott utvidgas punkten dessutom, vilket innebär en motsvarande utvidgning av befogenheterna enligt lagen om straff för smuggling. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.1.

14.7 Förslaget till lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet

11 kap.

1 § En upphandlande myndighet eller enhet ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten eller enheten får kännedom om att leverantören enligt en lagakraftvunnen dom är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, respektive artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt och finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det direktivet.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en företrädare för den juridiska personen har dömts för brottet. Om det finns grundad anledning anta att en leverantör ska uteslutas med stöd av första stycket, får myndigheten eller enheten begära att leverantören visar att det inte finns någon grund för uteslutning.

Om det finns särskilda skäl, får en upphandlande myndighet eller enhet avstå från att utesluta en leverantör som dömts för brottslighet enligt första stycket.

I paragrafen finns bestämmelser om uteslutning från upphandling på grund av brott. *Första stycket* ändras genom att en hänvisning till vissa brott i terrorismrambeslutet ersätts med en hänvisning till brott enligt terrorismdirektivet (*punkt 5*). Hänvisningen till direktivet är statisk, dvs. avser den ursprungliga lydelsen av direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Den nya lydelsen av punkten hänvisar till brott enligt artiklarna 3 och 5–12 i direktivet samt till anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i direktivet. Direktivets artikel 3, om terroristbrott, motsvaras i svensk rätt av terroristbrott enligt 2 och 3 §§ terroristbrottslagen. Artiklarna 5–10 motsvaras av brott enligt rekryteringslagen. Se 3 § om offentlig uppmaning (jfr artikel 5), 4 § om rekrytering (jfr artikel 6), 5 § om att utbilda (jfr artikel 7), 5 a § om att utbilda sig (jfr artikel 8) och 5 b § om resa (jfr artikel 9). Gärningar enligt artikel 10 är straffbara som medverkan till brott enligt 5 b §. Artikel 11 motsvaras av bestämmelser i 3 och 3 a §§ finansieringslagen. Gärningar enligt artikel 12 motsvaras av de gärningar som omfattas av straffskärpningsregeln i 5 § terroristbrottslagen. När det gäller de osjälvständiga brottsformer som behandlas i artikel 14 i direktivet följer av 23 kap. 4 § brottsbalken att anstiftan och medhjälp till ovan nämnda brott är straffbart. Ett särskilt straffansvar är föreskrivet för försök till terroristbrott (se 4 § terroristbrottslagen) och brotten i finansieringslagen (se 4 § den lagen). Försök till brott som omfattas av terroristbrottslagens straffskärpningsregel är straffbart enligt 8 kap. 12 §, 9 kap. 11 § och 14 kap. 13 § brottsbalken. När det gäller brott enligt 4, 5 och 5 b §§ rekryteringslagen, dvs. de brott i den lagen som motsvarar brott i direktivet med krav på försökskriminalisering, är den svenska brottskonstruktionen sådan att straffansvaret även omfattar gärningar som i direktivets mening utgör försök till brotten i fråga (se avsnitt 6.2.2, 6.2.3 och 6.2.5).

14.8 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

13 kap.

1 § En upphandlande myndighet ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten genom kontroll enligt 15 kap. eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen*, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det *direktivet*, eller

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

I paragrafen finns bestämmelser om uteslutning från upphandling på grund av brott. *Första stycket* ändras genom att en hänvisning till vissa brott i terrorismrambeslutet ersätts med en hänvisning till brott enligt terrorismdirektivet (*punkt 5*). Hänvisningen till direktivet är statisk, dvs. avser den ursprungliga lydelsen av direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 11. Av författningskommentaren till 11 kap. 1 § lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet framgår vilka svenska bestämmelser som motsvarar de artiklar som hänvisningen gäller.

14.9 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

13 kap.

1 § En upphandlande enhet som är en upphandlande myndighet ska utesluta en leverantör från att delta i ett kvalificeringssystem eller en upphandling, om enheten genom en kontroll enligt 14 kap. 3 § eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/78/EU,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det direktivet, eller

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

I paragrafen finns bestämmelser om uteslutning från upphandling på grund av brott. Första stycket ändras genom att en hänvisning till vissa brott i terrorismrambeslutet ersätts med en hänvisning till brott enligt terrorismdirektivet (punkt 5). Hänvisningen till direktivet är statisk, dvs. avser den ursprungliga lydelsen av direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 11. Av författningskommentaren till 11 kap. 1 § lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet framgår vilka svenska bestämmelser som motsvarar de artiklar som hänvisningen gäller.

14.10 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner

11 kap.

1 § En upphandlande myndighet eller en sådan upphandlande enhet som avses i 1 kap. 20 § första stycket 1 ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten eller enheten genom kontroll eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen*, eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det *direktivet*, eller

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

I paragrafen finns bestämmelser om uteslutning från upphandling på grund av brott. *Första stycket* ändras genom att en hänvisning till vissa brott i terrorismrambeslutet ersätts med en hänvisning till brott enligt terrorismdirektivet (*punkt 5*). Hänvisningen till direktivet är statisk, dvs. avser den ursprungliga lydelsen av direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 11. Av författningskommentaren till 11 kap. 1 § lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet framgår vilka svenska bestämmelser som motsvarar de artiklar som hänvisningen gäller.

14.11 Förslaget till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

2 kap.

2 § Övervakningen av en misstänkt gärningsman får fortsätta utan föregående samtycke, om saken är så brådskande att samtycke inte kan inhämtas i förväg och den utländska utredningen avser misstanke om sådana brott som sägs i artikel 40.7 i Schengenkonventionen, nämligen

- mord,
- dråp,
- grovt sexualbrott,
- mordbrand,
- penningförfalskning och förfalskning av betalningsmedel,
- grov stöld,
- grovt häleri,
- penningtvätt,
- grovt bedrägeri,
- utpressning,
- människorov och tagande av gisslan,
- olaglig människohandel,
- människosmuggling,
- olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen,
- brott mot lagbestämmelser angående vapen och sprängämnen,
- ödeläggelse genom användande av sprängämnen,
- olaglig transport av giftigt och skadligt avfall,
- olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen,
- sådan brottslighet som avses i rådets gemensamma åtgärd 98/733/RIF av den 21 december 1998 om att göra deltagande i en kriminell organisation i Europeiska unionens medlemsstater till ett brott, och
- terroristbrott enligt *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, i den ursprungliga lydelsen.*

För att övervakningen ska få fortsätta krävs också att överskridandet av gränsen anmäls till en behörig svensk myndighet så snart det är möjligt och att den utländska myndigheten utan dröjsmål begär bistånd i utredningen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om gränsöverskridande övervakning vid operativt samarbete enligt Schengenkonventionen. I *första stycket* ersätts en hänvisning till terroristbrott enligt terrorismrambeslutet med en hänvisning till sådant brott enligt terrorismdirektivet. Hänvisningen till direktivet är statisk, dvs. avser den ursprungliga lydelsen av direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 11.

Terroristbrott enligt direktivet motsvaras i svensk rätt av terroristbrott enligt 2 och 3 §§ terroristbrottslagen.

Additional Protocol to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism

Riga, 22.X.2015

The member States of the Council of Europe and the other Parties to the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism (CETS No. 196), signatory to this Protocol,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve greater unity between its members;

Desiring to further strengthen the efforts to prevent and suppress terrorism in all its forms, both in Europe and globally, while respecting human rights and the rule of law;

Recalling human rights and fundamental freedoms enshrined, in particular, in the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5) and its protocols, as well as in the International Covenant on Civil and Political Rights;

Expressing their grave concern about the threat posed by persons travelling abroad for the purpose of committing, contributing to or participating in terrorist offences, or the providing or receiving of training for terrorism in the territory of another State;

Having regard in this respect to Resolution 2178 (2014) adopted by the Security Council of the United Nations at its 7272nd meeting on 24 September 2014, in particular paragraphs 4 to 6 thereof;

Considering it desirable to supplement the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism in certain respects,

Have agreed as follows:

Article 1 – Purpose

The purpose of this Protocol is to supplement the provisions of the Council of Europe Convention on the Prevention of Terrorism, opened for signature in Warsaw on 16 May 2005 (hereinafter referred to as “the Convention”) as regards the criminalisation of the acts described in Articles 2 to 6 of this Protocol, thereby enhancing the efforts of Parties in preventing terrorism and its negative effects on the full enjoyment of human rights, in particular the right to life, both by measures to be taken at national level and through international co-operation, with due regard to the existing applicable multilateral or bilateral treaties or agreements between the Parties.

Article 2 – Participating in an association or group for the purpose of terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “participating in an association or group for the purpose of terrorism” means to participate in the activities of an association or group for the purpose of committing or contributing to the commission of one or more terrorist offences by the association or the group.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish “participating in an association or group for the purpose of terrorism”, as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law.

Article 3 – Receiving training for terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “receiving training for terrorism” means to receive instruction, including obtaining knowledge or practical skills, from another person in the making or use of explosives, firearms or other weapons or noxious or hazardous substances, or in other specific methods or techniques, for the purpose of carrying out or contributing to the commission of a terrorist offence.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish “receiving training for terrorism”, as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law.

Article 4 – Travelling abroad for the purpose of terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “travelling abroad for the purpose of terrorism” means travelling to a State, which is not that of the traveller’s nationality or residence, for the purpose of the commission of, contribution to or participation in a terrorist offence, or the providing or receiving of training for terrorism.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish “travelling abroad for the purpose of terrorism”, as defined in paragraph 1, from its territory or by its nationals, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law. In doing so, each Party may establish conditions required by and in line with its constitutional principles.
- 3 Each Party shall also adopt such measures as may be necessary to establish as a criminal offence under, and in accordance with, its domestic law the attempt to commit an offence as set forth in this article.

Article 5 – Funding travelling abroad for the purpose of terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “funding travelling abroad for the purpose of terrorism” means providing or collecting, by any means, directly or indirectly, funds fully or partially enabling any person to travel abroad for the purpose of terrorism, as defined in Article 4, paragraph 1, of this Protocol, knowing that the funds are fully or partially intended to be used for this purpose.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish the “funding of travelling abroad for the purpose of terrorism”, as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law.

Article 6 – Organising or otherwise facilitating travelling abroad for the purpose of terrorism

- 1 For the purpose of this Protocol, “organising or otherwise facilitating travelling abroad for the purpose of terrorism” means any act of organisation or facilitation that assists any person in travelling abroad for the purpose of terrorism, as defined in Article 4, paragraph 1, of this Protocol, knowing that the assistance thus rendered is for the purpose of terrorism.
- 2 Each Party shall adopt such measures as may be necessary to establish “organising or otherwise facilitating travelling abroad for the purpose of terrorism”, as defined in paragraph 1, when committed unlawfully and intentionally, as a criminal offence under its domestic law.

Article 7 – Exchange of information

- 1 Without prejudice to Article 3, paragraph 2, sub-paragraph a, of the Convention and in accordance with its domestic law and existing international obligations, each Party shall take such measures as may be necessary in order to strengthen the timely exchange between Parties of any available relevant information concerning persons travelling abroad for the purpose of terrorism, as defined in Article 4. For that purpose, each Party shall designate a point of contact available on a 24-hour, seven-days-a-week basis.
- 2 A Party may choose to designate an already existing point of contact under paragraph 1.
- 3 A Party’s point of contact shall have the capacity to carry out communications with the point of contact of another Party on an expedited basis.

Article 8 – Conditions and safeguards

- 1 Each Party shall ensure that the implementation of this Protocol, including the establishment, implementation and application of the criminalisation under Articles 2 to 6, is carried out while respecting human rights obligations, in particular the right to freedom of movement, freedom of expression, freedom of association and freedom of religion, as set forth in, where applicable to that Party, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, the International Covenant on Civil and Political Rights and other obligations under international law.
- 2 The establishment, implementation and application of the criminalisation under Articles 2 to 6 of this Protocol should furthermore be subject to the principle of proportionality, with respect to the legitimate aims pursued and to their necessity in a democratic society, and should exclude any form of arbitrariness or discriminatory or racist treatment.

Article 9 – Relation between this Protocol and the Convention

The words and expressions used in this Protocol shall be interpreted within the meaning of the Convention. As between the Parties, all the provisions of the Convention shall apply accordingly, with the exception of Article 9.

Article 10 – Signature and entry into force

- 1 This Protocol shall be open for signature by Signatories to the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A Signatory may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has previously ratified, accepted or approved the Convention, or does so simultaneously. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

- 2 This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the deposit of the sixth instrument of ratification, acceptance or approval, including at least four member States of the Council of Europe.
- 3 In respect of any Signatory which subsequently deposits its instrument of ratification, acceptance or approval, this Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 11 – Accession to the Protocol

- 1 After the entry into force of this Protocol, any State, which has acceded to the Convention, may also accede to this Protocol or do so simultaneously.
- 2 In respect of any State acceding to the Protocol under paragraph 1 above, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of the deposit of the instrument of accession with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 12 – Territorial application

- 1 Any State or the European Union may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.
- 2 Any Party may, at any later time, by declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the declaration by the Secretary General.
- 3 Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 13 – Denunciation

- 1 Any Party may, at any time, denounce this Protocol by means of a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe.
- 2 Such denunciation shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of receipt of the notification by the Secretary General of the Council of Europe.
- 3 Denunciation of the Convention automatically entails denunciation of this Protocol.

Article 14 – Notifications

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of Europe, the European Union, the non-member States which have participated in the elaboration of this Protocol as well as any State which has acceded to, or has been invited to accede to, this Protocol of:

- a any signature;
- b the deposit of any instrument of ratification, acceptance, approval or accession;
- c any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 10 and 11;
- d any other act, declaration, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Riga, this 22nd day of October 2015, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe, to the European Union, to the non-member States which have participated in the elaboration of this Protocol, and to any State invited to accede to it.

Tilläggsprotokoll till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (CETS 217)

Bilaga 2

Riga den 22 oktober 2015

Europarådets medlemsstater och de övriga parter i Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (CETS nr 196) som har undertecknat detta protokoll,

som anser att Europarådets syfte är att skapa en fastare enhet mellan dess medlemmar,

som vill ytterligare öka insatserna för att förebygga och stävja alla former av terrorism, både i Europa och i resten av världen, med respekt för de mänskliga rättigheterna och rättsstatsprincipen,

som påminner om de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som fastställs, särskilt, i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (ETS nr 5) och dess protokoll samt i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter,

som uttrycker sin djupa oro över hotet från personer som reser utomlands för att begå, bidra till eller delta i terroristbrott eller för att ge eller motta utbildning för terrorismsyften i en annan stat,

som i detta sammanhang beaktar resolution 2178 (2014), som antogs av Förenta nationernas säkerhetsråd vid dess 7272:a möte den 24 september 2014, särskilt punkterna 4–6,

som anser att det är önskvärt att komplettera Europarådets konvention om förebyggande av terrorism i vissa avseenden,

har kommit överens om följande:

Artikel 1 – Syfte

Syftet med detta protokoll är att komplettera bestämmelserna i Europarådets konvention om förebyggande av terrorism, som öppnades för undertecknande i Warszawa den 16 maj 2005 (nedan kallad konventionen), när det gäller kriminalisering av de handlingar som beskrivs i artiklarna 2–6 i detta protokoll, och därigenom öka parternas ansträngningar att förebygga terrorism och terrorismens negativa inverkan på människors möjligheter att fullt ut utöva sina mänskliga rättigheter, särskilt rätten till liv, såväl genom åtgärder som ska vidtas på nationell nivå som genom internationellt samarbete, med tillbörlig hänsyn till befintliga tillämpliga multilaterala eller bilaterala avtal eller överenskommelser mellan parterna.

Artikel 2 – Deltagande i en sammanslutning eller grupp för terrorismsyften

1. I detta protokoll avses med ”deltagande i en sammanslutning eller grupp för terrorismsyften” att delta i en sammanslutnings eller grupps verksamhet i syfte att begå eller bidra till att sammanslutningen eller gruppen begår ett eller flera terroristbrott.

2. Varje part ska vidta de åtgärder som fordras för att se till att deltagande i en sammanslutning eller grupp för terrorismsyften, enligt definitionen i punkt 1, är straffbelagt i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligen.

Artikel 3 – Mottagande av utbildning för terrorismsyften

1. I detta protokoll avses med ”mottagande av utbildning för terrorismsyften” att motta instruktioner, däribland att inhämta kunskaper och praktiska färdigheter, från en annan person i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga ämnen, eller i andra särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå eller bidra till terroristbrott.

2. Varje part ska vidta de åtgärder som fordras för att se till att mottagande av utbildning för terrorismsyften, enligt definitionen i punkt 1, är straffbelagt i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligen.

Artikel 4 – Utlandsresor för terrorismsyften

1. I detta protokoll avses med ”utlandsresor för terrorismsyften” att resa till en annan stat än den där resenären är medborgare eller har sin hemvist, i syfte att begå, bidra till eller delta i terroristbrott eller för att ge eller motta utbildning för terrorismsyften.

2. Varje part ska vidta de åtgärder som fordras för att se till att utlandsresor för terrorismsyften, enligt definitionen i punkt 1, som utgår från partens territorium eller görs av partens medborgare, är straffbelagda i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligen. I samband med detta får varje part fastställa de villkor som krävs med hänsyn till dess konstitutionella principer.

3. Varje part ska också, i enlighet med sin nationella lagstiftning, vidta de åtgärder som fordras för att det i dess nationella lagstiftning ska vara straffbelagt att försöka begå något av de brott som anges i denna artikel.

Artikel 5 – Finansiering av utlandsresor för terrorismsyften

1. I detta protokoll avses med ”finansiering av utlandsresor för terrorismsyften” att, oavsett tillvägagångssätt och oavsett om detta görs direkt

eller indirekt, tillhandahålla eller samla in medel som helt eller delvis gör det möjligt för en person att resa utomlands för terrorismsyften, enligt definitionen i artikel 4.1 i detta protokoll, med vetskap om att medlen helt eller delvis är avsedda att användas för ett sådant syfte.

2. Varje part ska vidta de åtgärder som fordras för att se till att finansiering av utlandsresor för terrorismsyften, enligt definitionen i punkt 1, är straffbelagd i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligen.

Artikel 6 – Organiserande eller annat underlättande av utlandsresor för terrorismsyften

1. I detta protokoll avses med ”organiserande eller annat underlättande av utlandsresor för terrorismsyften” varje åtgärd av organisatorisk eller underlättande art varigenom en person får hjälp med att resa utomlands för terrorismsyften, enligt definitionen i artikel 4.1 i detta protokoll, med vetskap om att hjälpen ges för terrorismsyften.

2. Varje part ska vidta de åtgärder som fordras för att se till att organiserande eller annat underlättande av utlandsresor för terrorismsyften, enligt definitionen i punkt 1, är straffbelagt i dess nationella lagstiftning, när gärningen begås rättsstridigt och uppsåtligen.

Artikel 7 – Informationsutbyte

1. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 3.2 a i konventionen ska varje part, i enlighet med sin nationella lagstiftning och gällande internationella förpliktelser, vidta de åtgärder som fordras för att stärka parternas rättidiga utbyte av tillgänglig relevant information om personer som reser utomlands för terrorismsyften, enligt definitionen i artikel 4. För detta ändamål ska varje part utse en kontaktpunkt som kan nå dygnet runt, sju dagar i veckan.

2. En part får välja att utse en redan befintlig kontaktpunkt enligt punkt 1.

3. En parts kontaktpunkt ska ha kapacitet att kommunicera med en annan parts kontaktpunkt utan dröjsmål.

Artikel 8 – Villkor och garantier

1. Varje part ska se till att genomförandet av detta protokoll, inklusive införandet, genomförandet och tillämpningen av kriminaliseringen enligt artiklarna 2–6, sker med respekt för förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter, särskilt rätten till fri rörlighet, yttrandefrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet, såsom de i för parten tillämpliga delar anges i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna, i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och i andra folkrättsliga förpliktelser.

2. Införandet, genomförandet och tillämpningen av kriminaliseringen enligt artiklarna 2–6 i detta protokoll ska vidare ske med beaktande av proportionalitetsprincipen, med hänsyn till de legitima syften som eftersträvas och deras nödvändighet i ett demokratiskt samhälle, och ska utesluta varje form av godtycke eller diskriminerande eller rasistisk behandling.

Artikel 9 – Förhållandet mellan detta protokoll och konventionen

1 De ord och uttryck som används i detta protokoll ska tolkas i den mening som avses i konventionen. I förhållandet mellan parterna ska alla bestämmelser i konventionen tillämpas på motsvarande sätt, med undantag av artikel 9.

Artikel 10 – Undertecknande och ikraftträdande

1. Detta protokoll ska stå öppet för undertecknande av konventionens signatärer. Det ska ratificeras, godtas eller godkännas. En signatär får inte ratificera, godta eller godkänna detta protokoll såvida den inte tidigare har ratificerat, godtagit eller godkänt konventionen, eller gör detta samtidigt. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument ska deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

2. Detta protokoll träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då det sjätte ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades, varav minst fyra ska ha deponerats av medlemsstater i Europarådet.

3. För en signatär som senare deponerar sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument träder detta protokoll i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Artikel 11 – Anslutning till protokollet

1. Efter det att detta protokoll har trätt i kraft får en stat som har anslutit sig till konventionen också ansluta sig till protokollet, eller göra detta samtidigt.

2. För en stat som ansluter sig till protokollet enligt punkt 1 ovan träder det i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då anslutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 12 – Territoriell tillämpning

1. En stat eller Europeiska unionen kan, vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, ange för vilket eller vilka territorier protokollet ska gälla.

2. En part kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av protokollet till ett annat territorium som anges i förklaringen. I förhållande till ett sådant territorium träder protokollet i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

3. En förklaring som avgetts enligt någon av föregående punkter kan, med avseende på ett territorium som har angetts i förklaringen, återtogs genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare. Återtagandet börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då generalsekreteraren mottog meddelandet.

Artikel 13 – Uppsägning

1. En part får när som helst säga upp detta protokoll genom ett meddelande ställt till Europarådets generalsekreterare.

2. Uppsägningen börjar gälla den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då Europarådets generalsekreterare mottog meddelandet.

3. Uppsägning av konventionen medför automatiskt uppsägning av detta protokoll.

Artikel 14 – Meddelanden

Europarådets generalsekreterare ska meddela Europarådets medlemsstater, Europeiska unionen, de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av detta protokoll och de stater som har anslutit sig till det eller har inbjudits att ansluta sig till det om

- a) undertecknanden,
- b) deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c) dag för detta protokolls ikraftträdande enligt artiklarna 10 och 11,
- d) alla andra handlingar, förklaringar, underrättelser eller meddelanden som rör detta protokoll.

Till bevis härpå har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat detta protokoll.

Bilaga 2

Upprättat i Riga den 22 oktober 2015 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som ska deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare ska översända bestyrkta kopior till var och en av Europarådets medlemsstater, Europeiska unionen, de icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av detta protokoll och till de stater som har inbjudits att ansluta sig till det.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2017/541

av den 15 mars 2017

om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 83.1,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽²⁾, och

av följande skäl:

- (1) Unionen bygger på de universella värdena människans värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet samt respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Den grundar sig på den demokratiska principen och rättsstatsprincipen, som är gemensamma för medlemsstaterna.
- (2) Terroristgränningar är en av de allvarigaste kränkningarna av de universella värdena mänsklig värdighet, frihet, jämlikhet och solidaritet samt åtnjutandet av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, som unionen bygger på. De är också en av de grövsta formerna av angrepp på demokratin och rättsstatsprincipen, principer som är gemensamma för medlemsstaterna och på vilka unionen är grundad.
- (3) Rådets rambeslut 2002/475/RIF ⁽³⁾ är hörnstenen i medlemsstaternas straffrättsliga insatser för att bekämpa terrorism. En rättslig ram som är gemensam för alla medlemsstater, och i synnerhet harmoniserade rekvisit för terroristbrott, tjänar som ett riktmärke för informationsutbyte och samarbete mellan de behöriga nationella myndigheterna inom ramen för rådets rambeslut 2006/960/RIF ⁽⁴⁾, rådets beslut 2008/615/RIF ⁽⁵⁾ och 2005/671/RIF ⁽⁶⁾, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 ⁽⁷⁾ samt rådets rambeslut 2002/584/RIF ⁽⁸⁾ och 2002/465/RIF ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ EUT C 177, 18.5.2016, s. 51.

⁽²⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 16 februari 2017 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 7 mars 2017.

⁽³⁾ Rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism (EGT L 164, 22.6.2002, s. 3).

⁽⁴⁾ Rådets rambeslut 2006/960/RIF av den 18 december 2006 om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater (EUT L 386, 29.12.2006, s. 89).

⁽⁵⁾ Rådets beslut 2008/615/RIF av den 23 juni 2008 om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet (EUT L 210, 6.8.2008, s. 1).

⁽⁶⁾ Rådets beslut 2005/671/RIF av den 20 september 2005 om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott (EUT L 253, 29.9.2005, s. 22).

⁽⁷⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 603/2013 av den 26 juni 2013 om inrättande av Eurodac för jämförelse av fingeravtryck för en effektiv tillämpning av förordning (EU) nr 604/2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat och för när medlemsstaternas brottsbekämpande myndigheter och Europol begär jämförelser med Eurodacuppgifter för brottsbekämpande ändamål, samt om ändring av förordning (EU) nr 1077/2011 om inrättande av en Europeisk byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system inom området frihet, säkerhet och rättvisa (EUT L 180, 29.6.2013, s. 1).

⁽⁸⁾ Rådets rambeslut 2002/584/RIF av den 13 juni 2002 om en europeisk arresteringsorder och överlämnande mellan medlemsstaterna (EGT L 190, 18.7.2002, s. 1).

⁽⁹⁾ Rådets rambeslut 2002/465/RIF av den 13 juni 2002 om gemensamma utredningsgrupper (EGT L 162, 20.6.2002, s. 1).

- (4) Terroristhotet har vuxit och utvecklats snabbt under de senaste åren. Personer som kallas *utländska terroriststridande* reser utomlands för terrorismsyften. Återvändande utländska terroriststridande utgör ett förhöjt säkerhetsshot för alla medlemsstater. Utländska terroriststridande har på senare tid kopplats till attacker och planer i flera medlemsstater. Dessutom står unionen och dess medlemsstater inför ökande hot från personer som inspireras av eller får instruktioner från terroristgrupper utomlands men som stannar kvar i Europa.
- (5) FN:s säkerhetsråd uttryckte i sin resolution 2178 (2014) oro över det allt större hotet från utländska terroriststridande och krävde att FN:s samtliga medlemsstater skulle säkerställa att brott med anknytning till denna företeelse är straffbara i nationell rätt. Europarådet antog 2015 i detta sammanhang tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism.
- (6) Med beaktande av hur hotet från terrorism mot unionen och medlemsstaterna utvecklas och av unionens och medlemsstaternas rättsliga skyldigheter enligt internationell rätt, bör rekvisiten för terroristbrott, för brott med anknytning till en terroristgrupp och för brott med anknytning till terroristverksamhet tillnärmas ytterligare i samtliga medlemsstater, så att de på ett mer heltäckande sätt omfattar handlingar med anknytning till i synnerhet utländska terroriststridande och finansiering av terrorism. Dessa typer av handlingar bör vara straffbara även när de begås via internet, inbegripet sociala medier.
- (7) Terrorismens gränsöverskridande karaktär kräver dessutom ett kraftfullt och samordnat bemötande och samarbete såväl inom och mellan medlemsstaterna som med och mellan behöriga unionsbyråer och unionsorgan för att motverka terrorism, däribland Eurojust och Europol. För detta ändamål bör man på ett effektivt sätt utnyttja de verktyg och resurser för samarbete som finns tillgängliga, till exempel gemensamma utredningsgrupper och samordningsmöten anordnade av Eurojust. Att terrorismen är världsomspännande till sin natur gör att det är nödvändigt med internationella motåtgärder, vilket kräver att unionen och dess medlemsstater fördjupar samarbetet med relevanta tredjeländer. Ett kraftfullt och samordnat bemötande och samarbete är också nödvändigt med tanke på säkrande och inhämtande av digitala bevis.
- (8) I detta direktiv förtecknas uttömmande ett antal allvarliga brott, till exempel angrepp mot en persons liv, som uppsåtliga gärningar som kan betraktas som terroristbrott när och i den mån de begås i ett specifikt terrorismsyfte, nämligen att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning, att otillbörligen tvinga ett offentligt organ eller en internationell organisation att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling, eller att allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation. Hot om att begå en sådan uppsåtlig gärning bör också anses vara ett terroristbrott om det på grundval av objektiva omständigheter fastställs att hotet framfördes i ett sådant terrorismsyfte. Gärningar som syftar till att exempelvis tvinga ett offentligt organ att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling, dock utan att ingå i den uttömmande förteckningen över allvarliga brott, anses däremot inte vara terroristbrott i enlighet med detta direktiv.
- (9) Brotten med anknytning till terroristverksamhet är av mycket allvarlig art, eftersom de har potential att leda till att terroristbrott begås och möjliggöra för terrorister och terroristgrupper att bibehålla och ytterligare utveckla sin brottsliga verksamhet, vilket gör det berättigat att kriminalisera sådana handlingar.
- (10) Brottet offentlig uppmaning till terroristbrott omfattar bland annat att förhålliga och rättfärdiga terrorism eller att på eller utanför internet sprida meddelanden eller bilder, inbegripet sådana som anknyter till offer för terrorism som ett sätt att samla stöd för terroristers sak eller injaga allvarlig fruktan hos befolkningen. Dessa handlingar bör vara straffbara om de medför fara för att terroristgärningar begås. I varje konkret fall bör, vid bedömningen av huruvida de medför sådan fara, de specifika omständigheterna beaktas, till exempel vem som framför meddelandet till vem och det sammanhang i vilket gärningen begås. Hur betydande och trolig faran är bör också beaktas vid tillämpningen av bestämmelsen om offentlig uppmaning i enlighet med nationell rätt.
- (11) Kriminalisering av mottagande av utbildning för terrorismsyften kompletterar det befintliga brottet tillhandahållande av utbildning och är särskilt utformad för att bemöta hoten från personer som aktivt förbereder sig för att begå terroristbrott, inbegripet de som i slutändan agerar ensamma. Mottagande av utbildning för terrorismsyften innefattar inhämtande av kunskaper, dokumentation eller praktiska färdigheter. Självstudier, inbegripet med hjälp av internet eller genom att konsultera annat utbildningsmaterial, bör också anses utgöra mottagande av utbildning för terrorismsyften om de är följden av aktiva handlingar och bedrivs med uppsåt att begå ett terroristbrott eller bidra till att ett sådant brott begås. Mot bakgrund av alla de specifika omständigheterna kan man sluta sig till detta

uppsåt av till exempel vilken typ av material det rör sig om och hur ofta det konsulterats. Detta innebär att nedladdning av en handledning i sprängämnestillverkning i syfte att begå ett terroristbrott skulle kunna anses utgöra mottagande av utbildning för terrorismsyften. Att enbart besöka webbplatser eller samla material för legitima ändamål, till exempel akademiska ändamål eller forskningsändamål, anses däremot inte utgöra mottagande av utbildning för terrorismsyften enligt detta direktiv.

- (12) Med hänsyn till hotets allvar och behovet av att i synnerhet hejda strömmen av utländska terroriststridande är det nödvändigt att kriminalisera utresor för terrorismsyften, vilket inte endast omfattar att begå terroristbrott och att tillhandahålla eller motta utbildning utan även att delta i en terroristgrupps verksamhet. Det är inte absolut nödvändigt att kriminalisera resandet som sådant. Vidare utgör resor till unionens territorium för terrorismsyften ett allt större säkerhetshot. Medlemsstaterna får också besluta att bemöta terroristhot som härrör från resor för terrorismsyften till den berörda medlemsstaten genom att kriminalisera förberedande gärningar, som kan innefatta planering eller stämpling, i syfte att begå eller bidra till ett terroristbrott. Varje handling som underlättar sådana resor bör också kriminaliseras.
- (13) Olaglig handel med skjutvapen, olja, narkotika, cigaretter, förfalskade varor och kulturföremål har, liksom människohandel, beskyddarverksamhet och utpressning, blivit lukrativa sätt för terroristgrupper att skaffa finansiering. I detta sammanhang utgör de alltmer omfattande kopplingarna mellan organiserad brottslighet och terroristgrupper ett allt större säkerhetshot mot unionen och de bör därför tas i beaktande av de myndigheter i medlemsstaterna som deltar i straffrättsliga förfaranden.
- (14) I Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 ⁽¹⁾ fastställs gemensamma bestämmelser om förhindrande av att unionens finansiella system används för penningtvätt eller finansiering av terrorism. Utöver denna förebyggande ansats bör finansiering av terrorism vara straffbart i medlemsstaterna. Kriminaliseringen bör inte omfatta enbart finansiering av terroristgärningar utan även finansiering av en terroristgrupp samt andra brott med anknytning till terroristverksamhet, såsom rekrytering och utbildning eller resande för terrorismsyften, i syfte att upplösa de stödstrukturer som gör det lättare att begå terroristbrott.
- (15) Tillhandahållande av materiellt stöd till terrorism genom personer som utför eller agerar som mellanhänder vid tillhandahållande av eller rörlighet för tjänster, tillgångar och varor, inbegripet handelstransaktioner som medför införsel till eller utförsel från unionen, såsom försäljning, förvärv eller utbyte av ett kulturföremål av arkeologiskt, konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt intresse som på olaglig väg har bortförts från ett område som kontrollerades av en terroristgrupp vid tidpunkten för bortförandet, bör vara straffbart i medlemsstaterna som medhjälp till terrorism eller som finansiering av terrorism om det sker i vetskap om att dessa transaktioner eller vinningen av dem är avsedda att helt eller delvis användas för terrorismsyften eller kommer att gagna terroristgrupper. Ytterligare åtgärder kan vara nödvändiga för att verkningfullt bekämpa den olagliga handeln med kulturföremål som en inkomstkälla för terroristgrupper.
- (16) Försök till resor för terrorismsyften, försök till tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften och försök till rekrytering för terrorismsyften bör vara straffbart.
- (17) Vad gäller de brott som föreskrivs i detta direktiv måste uppsåt föreligga i förhållande till alla brottsrekvisit. Bedömningen av om en handling eller underlåtenhet varit uppsåtlig får göras mot bakgrund av objektiva faktiska omständigheter.
- (18) Det bör föreskrivas påföljder respektive sanktioner för fysiska och juridiska personer som är ansvariga för sådana brott, vilka återspeglar allvaret i brotten i fråga.
- (19) I de fall där rekrytering och utbildning för terrorismsyften riktas mot ett barn bör medlemsstaterna säkerställa att domare har möjlighet att beakta denna omständighet när de bestämmer påföljden för gärningsmännen, även om det inte finns någon skyldighet för domare att utdöma en strängare påföljd. Det är fortfarande upp till domaren att bedöma denna omständighet tillsammans med övriga omständigheter i det enskilda fallet.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (EUT L 141, 5.6.2015, s. 73).

- (20) Regler om behörighet bör fastställas för att säkerställa att brott som anges i detta direktiv kan bli föremål för en effektiv lagföring. Det förefaller i synnerhet lämpligt att fastställa behörighet i fråga om de brott som begåtts av personer som tillhandahåller utbildning för terrorismsyften, oavsett deras nationalitet, på grund av de möjliga verkningarna av sådana handlingar på unionens territorium och på grund av det nära materiella sambandet mellan brotten tillhandahållande och mottagande av utbildning för terrorismsyften.
- (21) För att säkerställa framgång vid utredningar och lagföring av terroristbrott, brott med anknytning till en terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet bör de som har ansvaret för att utreda eller lagföra sådana brott ha möjlighet att använda effektiva utredningsverktyg, såsom dem som används vid bekämpning av organiserad brottslighet eller andra allvarliga brott. Användningen av sådana verktyg, i enlighet med nationell rätt, bör vara riktad och ske med beaktande av proportionalitetsprincipen och arten och allvaret hos de brott som utreds och med iakttagande av rätten till skydd av personuppgifter. Sådana verktyg bör om så är lämpligt omfatta till exempel husrannsakan, avlyssning av kommunikation, dold övervakning inklusive elektronisk övervakning, ljudinspelningar i privata eller offentliga fordon och på privata eller offentliga platser, bildupptagningar av personer i privata eller offentliga fordon eller på privata eller offentliga platser och ekonomiska utredningar.
- (22) Ett verkningsfullt sätt att bekämpa terrorism på internet är att vid källan avlägsna internetinnehåll som utgör offentlig uppmaning till terroristbrott. Medlemsstaterna bör anstränga sig på alla sätt för att samarbeta med tredjeländer i syfte att försöka se till att internetinnehåll som utgör offentlig uppmaning till terroristbrott avlägsnas från servrar som befinner sig på de ländernas territorium. I de fall där det inte är genomförbart att avlägsna sådant innehåll vid källan kan dock mekanismer införas för att blockera åtkomsten från unionens territorium till sådant innehåll. De åtgärder som medlemsstaterna vidtar i enlighet med detta direktiv för att avlägsna internetinnehåll som utgör offentlig uppmaning till terroristbrott eller, i de fall där detta inte är genomförbart, för att blockera åtkomsten till sådant innehåll, kan grunda sig på offentliga åtgärder, till exempel lagstiftningsåtgärder, andra åtgärder än lagstiftningsåtgärder eller rättsliga åtgärder. I det sammanhanget påverkar inte detta direktiv vare sig frivilliga åtgärder som internetbranschen vidtar för att förhindra att dess tjänster missbrukas eller medlemsstaternas stöd till sådana åtgärder, till exempel upptäckt eller rapportering av terroristinnehåll. Oavsett vilken grund för åtgärderna eller metod som väljs bör medlemsstaterna säkerställa att den ger en adekvat nivå vad gäller rätts-säkerhet och förutsebarhet för användare och tjänsteleverantörer och möjlighet till rättslig prövning i enlighet med nationell rätt. Alla sådana åtgärder måste ta hänsyn till slutanvändarnas rättigheter och vara förenliga med befintliga lagstadgade förfaranden och rättsliga förfaranden och med Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad *stadgan*).
- (23) Avlägsnande av internetinnehåll som utgör offentlig uppmaning till terroristbrott eller, där det inte är genomförbart, blockering av åtkomsten till sådant innehåll, i enlighet med detta direktiv, bör inte påverka tillämpningen av bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG⁽¹⁾. I synnerhet bör inte tjänsteleverantörer åläggas någon allmän skyldighet vare sig att övervaka den information de överför eller lagrar eller att aktivt söka efter fakta eller omständigheter som tyder på olaglig verksamhet. Inte heller bör värdtjänsteleverantörer hållas ansvariga såvida de inte har faktisk kännedom om olaglig verksamhet eller information eller är medvetna om de fakta eller omständigheter som gör förekomsten av den olagliga verksamheten eller den olagliga informationen uppenbar.
- (24) För att verkningsfullt kunna bekämpa terrorism är det avgörande med ett effektivt utbyte mellan behöriga myndigheter och unionsbyråer av information som de behöriga myndigheterna anser vara relevant för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra terroristbrott. Medlemsstaterna bör säkerställa att informationsutbytet sker på ett verkningsfullt sätt och i vederbörlig tid, i enlighet med nationell rätt och den befintliga unionsrättsliga ramen, t.ex. beslut 2005/671/RIF, rådets beslut 2007/533/RIF⁽²⁾ och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/681⁽³⁾. När de nationella behöriga myndigheterna överväger huruvida relevant information ska bli föremål för utbyte bör de beakta att terroristbrott utgör ett allvarligt hot.

(1) Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel") (EGT L 178, 17.7.2000, s. 1).

(2) Rådets beslut 2007/533/RIF av den 12 juni 2007 om inrättande, drift och användning av andra generationen av Schengens informationssystem (SIS II) (EUT L 205, 7.8.2007, s. 63).

(3) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/681 av den 27 april 2016 om användning av passageraruppgiftssamlingar (PNR-uppgifter) för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet (EUT L 119, 4.5.2016, s. 132).

- (25) För att stärka den befintliga ramen i fråga om informationsutbyte vid bekämpande av terrorism, såsom den fastställts i beslut 2005/671/RIF, bör medlemsstaterna säkerställa att relevant information som deras behöriga myndigheter samlat in inom ramen för straffrättsliga förfaranden, till exempel brottsbekämpande myndigheter, åklagare eller undersökningsdomare, görs tillgänglig för de motsvarande behöriga myndigheter i en annan medlemsstat för vilka de anser att denna information skulle kunna vara relevant. Sådan relevant information bör åtminstone, beroende på vad som är lämpligt, innefatta den information som överförs till Europol eller Eurojust i enlighet med beslut 2005/671/RIF. Detta gäller om inte annat följer av unionsbestämmelserna om dataskydd i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 ⁽¹⁾ och påverkar inte tillämpningen av unionsbestämmelser om samarbete mellan behöriga nationella myndigheter inom ramen för straffrättsliga förfaranden, såsom bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU ⁽²⁾ eller rambeslut 2006/960/RIF.
- (26) Relevant information som behöriga myndigheter i medlemsstaterna samlat in inom ramen för straffrättsliga förfaranden med anknytning till terroristbrott bör bli föremål för utbyte. Med termen *straffrättsliga förfaranden* avses alla stadier av förfarandena, från det att en person blir misstänkt eller tilltalad för att ha begått ett brott fram till dess att det slutliga avgörandet av om personen har begått det berörda brottet har vunnit laga kraft.
- (27) Medlemsstaterna bör vidta åtgärder för skydd, stöd och hjälp som svarar mot de specifika behoven hos offer för terrorism, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU ⁽³⁾ och ytterligare preciseringar i det här direktivet. Ett offer för terrorism är ett offer enligt definitionen i artikel 2 i direktiv 2012/29/EU, nämligen en fysisk person som lidit skada, inbegripet fysisk, psykisk eller emotionell skada eller ekonomisk förlust, i den mån skadan respektive förlusten var en direkt följd av ett terroristbrott, eller en familjemedlem till en person vars död var en direkt följd av ett terroristbrott och som har lidit skada av den personens död. Familjemedlemmar till överlevande offer för terrorism i enlighet med definitionen i den artikeln har tillgång till stödtjänster för brottsoffer och skyddsåtgärder i enlighet med det direktivet.
- (28) Hjälp med offers ersättningsanspråk påverkar inte, utan kompletterar, den hjälp som offer för terrorism får från biståndsmyndigheter i enlighet med rådets direktiv 2004/80/EG ⁽⁴⁾. Detta påverkar inte tillämpningen av de nationella bestämmelserna om juridiskt ombud för ändamålet att begära ersättning, t.ex. genom rättshjälpsordningar och eventuella andra tillämpliga nationella bestämmelser om ersättning.
- (29) Medlemsstaterna bör säkerställa att det inom den nationella infrastrukturen för insatser vid nödsituationer tillhandahålls ett heltäckande bemötande av de specifika behoven hos offer för terrorism omedelbart efter en terroristtattack och så länge det är nödvändigt. För detta ändamål kan medlemsstaterna inrätta en samlad och uppdaterad webbplats med all relevant information och ett krisstödscentrum för offer och deras familjemedlemmar vilket erbjuder akut psykologisk hjälp och emotionellt stöd. Medlemsstatsinitiativ i detta avseende bör ges stöd genom att man till fullo utnyttjar de tillgängliga gemensamma stödmekanismerna och stödresurserna på unionsnivå. Stödtjänsterna bör beakta att specifika behov hos offer för terrorism kan utvecklas med tiden. Med tanke på detta bör medlemsstaterna säkerställa att stödtjänsterna i första hand omfattar åtminstone de emotionella och psykologiska behoven hos de mest utsatta offren för terrorism och ger information till alla offer för terrorism om tillgången till ytterligare emotionellt och psykologiskt stöd, inbegripet traumastöd och traumarådgivning.
- (30) Medlemsstaterna bör säkerställa att alla offer för terrorism har tillgång till information om offers rättigheter, tillgängliga stödtjänster och system för ersättning i den medlemsstat där terroristbrottet begicks. De berörda medlemsstaterna bör vidta lämpliga åtgärder för att underlätta samarbete sinsemellan i syfte att säkerställa att offer för terrorism som är bosatta i en annan medlemsstat än den där terroristbrottet begicks har faktisk tillgång till sådan information. Medlemsstaterna bör vidare säkerställa att offer för terrorism har tillgång till stödtjänster på längre sikt i den medlemsstat där de är bosatta, även om terroristbrottet ägde rum i en annan medlemsstat.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (EUT L 119, 4.5.2016, s. 89).

⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/41/EU av den 3 april 2014 om en europeisk utredningsorder på det straffrättsliga området (EUT L 130, 1.5.2014, s. 1).

⁽³⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU av den 25 oktober 2012 om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (EUT L 315, 14.11.2012, s. 57).

⁽⁴⁾ Rådets direktiv 2004/80/EG av den 29 april 2004 om ersättning till brottsoffer (EUT L 261, 6.8.2004, s. 15).

- (31) Att förebygga radikaliserings och rekrytering till terrorism, inbegripet radikaliserings på internet, kräver ett långsiktigt, proaktivt och övergripande arbetssätt, vilket återspeglas i EU:s reviderade strategi för att bekämpa radikaliserings och rekrytering till terrorism från 2014 och i slutsatserna från 2015 från Europeiska unionens råd och medlemsstaterna, församlade i rådet, om förstärkning av de straffrättsliga åtgärderna mot radikaliserings som leder till terrorism och våldsam extremism. Ett sådant arbetssätt bör förena åtgärder på det straffrättsliga området med politik inom områdena utbildning, social inkludering och integration, liksom med tillhandahållande av verkningfulla program för avradikalisering, avståndstagande och utträde eller återanpassning, inbegripet i ett fängelse- och frivårdssammanhang. Medlemsstaterna bör dela med sig av god praxis i fråga om verkningfulla åtgärder och projekt inom detta område, i synnerhet vad gäller utländska terroriststridande och återvändare, där så är lämpligt i samarbete med kommissionen och relevanta unionsbyråer och unionsorgan.
- (32) Medlemsstaterna bör fortsätta sina ansträngningar för att förebygga och motverka radikaliserings som leder till terrorism genom samordning, genom att utbyta information om och erfarenheter av nationella strategier för förebyggande och genom att genomföra eller, i förekommande fall, uppdatera nationella strategier för förebyggande med beaktande av sina egna behov, mål och förmågor med utgångspunkt i sina egna erfarenheter. Kommissionen bör där så är lämpligt ge stöd till nationella, regionala och lokala myndigheter när det gäller att utveckla strategier för förebyggande.
- (33) Medlemsstaterna bör, beroende på relevanta behov och särskilda omständigheter i den enskilda medlemsstaten, ge stöd till yrkesverksamma, däribland parter i det civila samhället som sannolikt kommer i kontakt med personer som är mottagliga för radikaliserings. Sådana stödåtgärder kan i synnerhet innefatta utbildnings- och informationsåtgärder med syftet att göra det möjligt för dem att känna igen och hantera tecken på radikaliserings. Dessa åtgärder bör, där så är lämpligt, vidtas i samarbete med privata företag, berörda organisationer i det civila samhället, lokalsamhällen och andra berörda parter.
- (34) Eftersom målen för detta direktiv inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva utan snarare, på grund av behovet av unionsomfattande harmoniserade bestämmelser, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget). I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.
- (35) Detta direktiv respekterar de principer som erkänns i artikel 2 i EU-fördraget och grundläggande rättigheter och friheter, och iakttar de principer som erkänns särskilt i stadgan, inbegripet de som anges i avdelningarna II, III, V och VI, som omfattar bland annat rätt till frihet och säkerhet, yttrandefrihet och informationsfrihet, föreningsfrihet och tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet, det allmänna förbudet mot diskriminering, särskilt på grund av ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, rätt till respekt för privatlivet och familjelivet och rätt till skydd av personuppgifter, legalitetsprincipen och proportionalitetsprincipen i fråga om brott och påföljder, som också omfattar kravet på precision, klarhet och förutsebarhet inom straffrätten, oskuldspresumtionen samt fri rörlighet såsom den föreskrivs i artikel 21.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) och i Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG⁽¹⁾. Det här direktivet måste genomföras i enlighet med dessa rättigheter och principer samt med beaktande av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och av andra skyldigheter på området för mänskliga rättigheter enligt internationell rätt.
- (36) Detta direktiv påverkar inte medlemsstaternas skyldigheter enligt unionsrätten med avseende på de processuella rättigheter som tillkommer misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden.
- (37) Detta direktiv ska inte medföra någon ändring av medlemsstaternas rättigheter, skyldigheter eller ansvar enligt internationell rätt, inbegripet internationell humanitär rätt. Detta direktiv reglerar inte väpnade styrkors verksamhet under en väpnad konflikt, vilken regleras av internationell humanitär rätt enligt definitionen av dessa begrepp i internationell humanitär rätt, och inte heller, till den del verksamheten regleras av andra regler i internationell rätt, en stats militära styrkors verksamhet när de utövar sina officiella uppgifter.
- (38) Humanitär verksamhet som bedrivs av opartiska humanitära organisationer som erkänns av internationell rätt, inklusive internationell humanitär rätt, omfattas inte av detta direktiv, mot bakgrund av rättspraxis från Europeiska unionens domstol.

(¹) Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier och om ändring av förordning (EEG) nr 1612/68 och om upphävande av direktiven 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG och 93/96/EEG (EUT L 158, 30.4.2004, s. 77).

- (39) Genomförandet av straffrättsliga åtgärder som antagits enligt detta direktiv bör stå i proportion till brottets art och omständigheter, med respekt för de legitima mål som eftersträvas och deras nödvändighet i ett demokratiskt samhälle, och bör utesluta varje form av godtycke, rasism eller diskriminering.
- (40) Inget i detta direktiv bör tolkas som att avsikten är att inskränka eller begränsa spridning av information i vetenskapligt eller akademiskt syfte eller för rapporteringsändamål. Rätten att uttrycka radikala, polemiska eller kontroversiella ståndpunkter i den offentliga debatten om känsliga politiska frågor faller utanför detta direktivs tillämpningsområde och i synnerhet utanför rekvisiten för offentlig uppmaning till terroristbrott.
- (41) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4 i det protokollet, deltar dessa medlemsstater inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Förenade kungariket och Irland.
- (42) I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll nr 22 om Danmarks ställning, fogat till EU-fördraget och EUF-fördraget, deltar Danmark inte i antagandet av detta direktiv, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark.
- (43) Detta direktiv bör därför ersätta rambeslut 2002/475/RIF med avseende på de medlemsstater som är bundna av detta direktiv och ändra beslut 2005/671/RIF.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

AVDELNING I

SYFTE OCH DEFINITIONER

Artikel 1

Syfte

Detta direktiv fastställer minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder på området för terroristbrott, brott med anknytning till en terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet samt åtgärder för skydd av, och stöd och hjälp till, offer för terrorism.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *medel*: tillgångar av alla slag, både materiella och immateriella, lösa och fasta, oberoende av hur de anskaffats, samt juridiska dokument och instrument av alla slag, även i elektronisk eller digital form, som styrker äganderätten till eller rättigheter knutna till sådana tillgångar, inbegripet men inte begränsat till bankkrediter, resecheckar, bankcheckar, betalningsordrar, andelar, värdepapper, obligationer, växlar och rembursar.
2. *juridisk person*: varje enhet som är en juridisk person enligt tillämplig rätt, med undantag av stater eller offentliga organ vid utövandet av offentliga maktbefogenheter och offentliga internationella organisationer.
3. *terroristgrupp*: en strukturerad grupp, inrättad under viss tid, bestående av mer än två personer, som handlar i samförstånd för att begå terroristbrott; med *strukturerad grupp* avses en grupp som inte tillkommit slumpartat för att omedelbart begå ett brott och som inte nödvändigtvis har formellt fastställda roller för medlemmarna, kontinuitet i sammansättningen eller en noggrant utarbetad struktur.

AVDELNING II

TERRORISTBROTT OCH BROTT MED ANKNYTNING TILL EN TERRORISTGRUPP*Artikel 3***Terroristbrott**

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga gärningar, vilka till följd av sin art eller sitt sammanhang allvarligt kan skada ett land eller en internationell organisation, definieras som terroristbrott i enlighet med brottsbeskrivningarna i nationell rätt när de begås i något av de syften som anges i punkt 2:

- a) Angrepp mot en persons liv som kan leda till döden.
- b) Allvarliga angrepp på en persons fysiska integritet.
- c) Människorov eller tagande av gisslan.
- d) Förorsakande av omfattande förstörelse av en statlig eller annan offentlig anläggning, ett transportsystem, infrastruktur, inbegripet informationssystem, en fast plattform belägen på kontinentalsockeln, en offentlig plats eller privat egendom, som sannolikt utsätter människoliv för fara eller förorsakar betydande ekonomiska förluster.
- e) Kapning av luftfartyg, fartyg eller andra allmänna transportmedel eller godstransportmedel.
- f) Tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av sprängämnen eller vapen, inbegripet kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära vapen, samt forskning om och utveckling av kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära vapen.
- g) Utsläpp av farliga ämnen eller orsakande av brand, översvämningar eller explosioner som utsätter människoliv för fara.
- h) Störande eller avbrytande av försörjningen av vatten, elkraft eller andra grundläggande naturresurser, som utsätter människoliv för fara.
- i) Olaglig systemstörning enligt vad som avses i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/40/EU ⁽¹⁾, i fall där artikel 9.3 eller 9.4 b eller c i det direktivet är tillämplig, och olaglig datastörning enligt vad som avses i artikel 5 i samma direktiv, i fall där artikel 9.4 c i det direktivet är tillämplig.
- j) Hot om att begå någon av de gärningar som anges i leden a–i.

2. De syften som avses i punkt 1 är följande:

- a) Injaga allvarlig fruktan hos en befolkning.
- b) Otillbörligen tvinga ett offentligt organ eller en internationell organisation att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling.
- c) Allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation.

*Artikel 4***Brott med anknytning till en terroristgrupp**

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att följande gärningar, om de begås uppsåtligen, är straffbara:

- a) Att leda en terroristgrupp.
- b) Att delta i en terroristgrupps verksamhet, inbegripet att förse den med information eller materiella resurser eller att bidra med någon form av finansiering av dess verksamhet, med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till terroristgruppens brottsliga verksamhet.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/40/EU av den 12 augusti 2013 om angrepp mot informationssystem och om ersättande av rådets rambeslut 2005/222/RIF (EUT L 218, 14.8.2013, s. 8).

AVDELNING III

BROTT MED ANKNYTNING TILL TERRORISTVERKSAMHET

Artikel 5

Offentlig uppmaning till terroristbrott

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att spridande, eller tillgängliggörande för allmänheten på annat sätt, oavsett metod, såväl på som utanför internet, av ett meddelande i syfte att anstifta till något av de brott som anges i artikel 3.1 a–i utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen, om detta handlande, direkt eller indirekt, till exempel genom förhållande av terroristgärningar, förespråkar utförandet av terroristbrott och därigenom medför fara för att ett eller flera sådana brott begås.

Artikel 6

Rekrytering för terrorismsyften

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att värvning av en annan person, för att personen ska begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a–i eller 4 eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Artikel 7

Tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att tillhandahållande av instruktioner om tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen, andra vapen eller skadliga eller farliga ämnen, eller om andra särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a–i eller bidra till att något av dessa brott begås, med vetskap om att de kunskaper som tillhandahålls är avsedda att användas för detta syfte, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Artikel 8

Mottagande av utbildning för terrorismsyften

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att mottagande av instruktioner om tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen, andra vapen eller skadliga eller farliga ämnen, eller om andra särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a–i eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Artikel 9

Resor för terrorismsyften

1. Varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att resor till ett annat land än till den medlemsstaten, i syfte att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås, i syfte att delta i en terroristgrupps verksamhet med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till denna grupps brottsliga verksamhet enligt artikel 4 eller i syfte att tillhandahålla eller motta utbildning för terrorismsyften enligt artiklarna 7 och 8, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

2. Varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att någon av följande handlingar utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen:

a) Resor till den medlemsstaten i syfte att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås, i syfte att delta i en terroristgrupps verksamhet med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till denna grupps brottsliga verksamhet enligt artikel 4 eller i syfte att tillhandahålla eller motta utbildning för terrorismsyften enligt artiklarna 7 och 8, eller

b) förberedande gärningar som vidtas av en person som reser in i den medlemsstaten med avsikt att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås.

*Artikel 10***Organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften**

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att varje åtgärd av organisatorisk eller underlättande art varigenom en person får hjälp med att resa för terrorismsyften enligt artikel 9.1 och 9.2 a, med vetskap om att hjälpen som ges har ett sådant syfte, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

*Artikel 11***Finansiering av terrorism**

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att tillhandahållande eller insamling av medel, oavsett metod, direkt eller indirekt, med avsikten att de ska användas, eller med vetskap om att de helt eller delvis ska användas, för att begå något av de brott som avses i artiklarna 3–10 eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

2. Om finansiering av terrorism enligt punkt 1 i denna artikel avser något av de brott som anges i artiklarna 3, 4 och 9 ska det inte vara nödvändigt att medlen faktiskt, helt eller delvis, används för att begå något av dessa brott eller bidra till att något av dessa brott begås, och det ska inte heller krävas att gärningsmannen känner till för vilket eller vilka specifika brott som medlen ska användas.

*Artikel 12***Andra brott med anknytning till terroristverksamhet**

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga gärningar betraktas som brott med anknytning till terroristverksamhet:

- a) Grov stöld i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.
- b) Utpressning i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.
- c) Upprättande eller användning av falska administrativa dokument i syfte att begå något av de brott som anges i artiklarna 3.1 a–i, 4 b och 9.

AVDELNING IV

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM TERRORISTBROTT, BROTT MED ANKNYTNING TILL EN TERRORISTGRUPP OCH BROTT MED ANKNYTNING TILL TERRORISTVERKSAMHET*Artikel 13***Anknytning till terroristbrott**

För att en gärning som avses i artikel 4 eller i avdelning III ska vara straffbar ska det inte vara nödvändigt att ett terroristbrott faktiskt har begåtts och det ska inte heller vara nödvändigt, vad gäller de brott som avses i artiklarna 5–10 och 12, att fastställa en koppling till något annat specifikt brott som anges i detta direktiv.

*Artikel 14***Medhjälp, anstiftan och försök**

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att medhjälp till något av de brott som avses i artiklarna 3–8, 11 och 12 är straffbart.
2. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att anstiftan till något av de brott som avses i artiklarna 3–12 är straffbart.
3. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att försök att begå något av de brott som avses i artiklarna 3, 6, 7, 9.1, 9.2 a, 11 och 12, med undantag för innehav enligt artikel 3.1 f och det brott som avses i artikel 3.1 j, är straffbart.

*Artikel 15***Påföljder för fysiska personer**

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de brott som avses i artiklarna 3–12 och 14 beläggs med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder som kan medföra överlämnande eller utlämning.
2. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de terroristbrott som avses i artikel 3 och de brott som avses i artikel 14, i den mån de har anknytning till terroristbrott, beläggs med frihetsstraff som är strängare än de som föreskrivs i nationell rätt för sådana brott i avsaknad av det särskilda uppsåt som krävs enligt artikel 3, utom då de föreskrivna påföljderna redan är de maximistraff som kan dömas ut enligt nationell rätt.
3. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att brott som anges i artikel 4 beläggs med frihetsstraff, med ett maximistraff på minst femton år för det brott som avses i artikel 4 a och på minst åtta år för de brott som avses i artikel 4 b. Om det terroristbrott som avses i artikel 3.1 j begås av en person som leder en terroristgrupp enligt artikel 4 a ska maximistraffet vara minst åtta år.
4. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det, när ett brott som avses i artikel 6 eller 7 riktats mot ett barn, är möjligt att i enlighet med nationell rätt beakta den omständigheten vid påföljdsbestämningen.

*Artikel 16***Förmildrande omständigheter**

Medlemsstaterna får vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de påföljder som anges i artikel 15 kan lindras om gärningsmannen

- a) tar avstånd från terroristverksamhet, och
- b) förser de administrativa eller rättsliga myndigheterna med information som de inte skulle ha kunnat erhålla på annat sätt och som hjälper dem att
 - i) förhindra eller mildra effekterna av brottet,
 - ii) identifiera eller väcka åtal mot de övriga gärningsmännen,
 - iii) finna bevis, eller
 - iv) förhindra ytterligare brott enligt artiklarna 3–12 och 14.

*Artikel 17***Juridiska personers ansvar**

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga för de brott som avses i artiklarna 3–12 och 14 om de begås till deras förmån av en person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och som har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på något av följande:
 - a) Behörighet att företräda den juridiska personen.
 - b) Befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar.
 - c) Befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.
2. Medlemsstaterna ska också vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga om brister i övervakning eller kontroll som ska utföras av en person som avses i punkt 1 i denna artikel har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att till dennes förmån begå något av de brott som avses i artiklarna 3–12 och 14.
3. Juridiska personers ansvar enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel ska inte utesluta straffrättsliga förfaranden mot fysiska personer som är gärningsmän, anstiftare eller medhjälpare till något av de brott som avses i artiklarna 3–12 och 14.

Artikel 18

Sanktioner för juridiska personer

Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att en juridisk person som hålls ansvarig enligt artikel 17 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, vilka ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och kan innefatta andra sanktioner, såsom

- a) fråntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd,
- b) tillfälligt eller permanent näringsförbud,
- c) rättslig övervakning,
- d) rättsligt beslut om upplösning av verksamheten, och
- e) tillfällig eller permanent stängning av inrättningar som har använts för att begå brottet.

Artikel 19

Behörighet och lagföring

1. Varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa sin behörighet beträffande de brott som avses i artiklarna 3–12 och 14 i följande fall:

- a) Brottet har begåtts helt eller delvis inom dess territorium.
- b) Brottet har begåtts ombord på ett fartyg som för medlemsstatens flagg eller ett luftfartyg registrerat i medlemsstaten.
- c) Gärningsmannen är medborgare eller bosatt i medlemsstaten.
- d) Brottet har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad inom dess territorium.
- e) Brottet har begåtts mot den berörda medlemsstatens institutioner eller befolkning eller mot en eller ett av unionens institutioner, organ eller byråer med säte i medlemsstaten.

Varje medlemsstat kan utvidga sin behörighet om brottet har begåtts inom en annan medlemsstats territorium.

2. Varje medlemsstat kan utvidga sin behörighet beträffande tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften enligt artikel 7, om gärningsmannen tillhandahåller utbildning till personer som är medborgare eller bosatta i medlemsstaten och punkt 1 i den här artikeln inte är tillämplig. Medlemsstaten ska informera kommissionen om detta.

3. När ett brott omfattas av fler än en medlemsstats behörighet och vilken som helst av dessa medlemsstater har möjlighet att lagföra på grundval av samma faktiska omständigheter, ska de berörda medlemsstaterna samarbeta för att besluta vilken av dem som ska lagföra gärningsmännen för att om möjligt centralisera förfarandena till en enda medlemsstat. I detta syfte kan medlemsstaterna anlita Eurojust för att underlätta samarbetet mellan de rättsliga myndigheterna och samordningen av deras verksamhet.

Hänsyn ska tas till följande faktorer:

- a) Medlemsstaten ska vara den på vars territorium brottet begicks.
- b) Medlemsstaten ska vara den i vilken gärningsmannen är medborgare eller bosatt.
- c) Medlemsstaten ska vara det land som offren kommer ifrån.
- d) Medlemsstaten ska vara den på vars territorium gärningsmannen påträffades.

4. Varje medlemsstat ska vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa sin behörighet beträffande de brott som avses i artiklarna 3–12 och 14 i de fall den vägrar att överlämna eller utlämna en person som misstänks för eller som dömts för ett sådant brott till en annan medlemsstat eller till ett tredjeland.
5. Varje medlemsstat ska säkerställa att dess behörighet omfattar fall där något av de brott som avses i artiklarna 4 och 14 helt eller delvis har begåtts inom dess territorium, oavsett var terroristgruppen är baserad eller utövar sin brottsliga verksamhet.
6. Denna artikel ska inte utesluta utövande av den behörighet i straffrättsliga frågor som fastställts av en medlemsstat i enlighet med dess nationella rätt.

Artikel 20

Utredningsverktyg och förverkande

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att effektiva utredningsverktyg, som de som används när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott, är tillgängliga för de personer, enheter eller avdelningar som har ansvaret för att utreda eller lagföra de brott som avses i artiklarna 3–12.
2. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att deras behöriga myndigheter i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU ⁽¹⁾ fryser eller förverkar, beroende på vad som är lämpligt, vinning som härrör från något av de brott som avses i det här direktivet och hjälpmedel som använts eller varit avsedda att användas för att begå något av dessa brott eller bidra till att något av dessa brott begås.

Artikel 21

Åtgärder mot internetinnehåll som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att internetinnehåll som finns på servrar på deras territorium och som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott enligt artikel 5 utan dröjsmål avlägsnas. De ska också sträva efter att sådant innehåll på servrar utanför deras territorium avlägsnas.
2. När det inte är genomförbart att avlägsna det innehåll som avses i punkt 1 vid källan kan medlemsstaterna vidta åtgärder för att blockera åtkomsten till sådant innehåll för internetanvändarna inom sitt territorium.
3. Åtgärder för avlägsnande och blockering måste inrättas i enlighet med transparenta förfaranden och tillhandahålla adekvata skyddsmekanismer, särskilt för att säkerställa att åtgärderna begränsas till vad som är nödvändigt och proportionellt och att användarna informeras om orsaken till åtgärderna. Skyddsmekanismer i samband med avlägsnande eller blockering ska också inbegripa möjlighet till rättslig prövning.

Artikel 22

Ändringar i beslut 2005/671/RIF

Beslut 2005/671/RIF ska ändras på följande sätt:

1. I artikel 1 ska led a ersättas med följande:

”a) *terroristbrott*: de brott som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 (*)

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF (EUT L 88, 31.3.2017 s. 6).”

2. Artikel 2 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 6 ska ersättas med följande:

”6. Varje medlemsstat ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att relevant information som samlats in av dess behöriga myndigheter inom ramen för ett straffrättsligt förfarande med anknytning till terroristbrott så snart som möjligt görs tillgänglig för de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat, antingen på

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU av den 3 april 2014 om fryssning och förverkande av hjälpmedel vid och vinning av brott i Europeiska unionen (EUT L 127, 29.4.2014, s. 39).

begäran eller spontant, och i enlighet med nationell rätt och relevanta internationella rättsliga instrument, när informationen skulle kunna användas för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott enligt direktiv (EU) 2017/541 i den medlemsstaten.”

b) Följande punkter ska läggas till:

”7. Punkt 6 är inte tillämplig när informationsutbytet skulle äventyra pågående utredningar eller enskilda personers säkerhet eller strida mot väsentliga säkerhetsintressen i den berörda medlemsstaten.

8. Medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att deras behöriga myndigheter, när de erhåller den information som avses i punkt 6, i vederbörlig tid vidtar åtgärder i enlighet med nationell rätt, beroende på vad som är lämpligt.”

Artikel 23

Grundläggande fri- och rättigheter

1. Detta direktiv ska inte medföra någon ändring i fråga om de skyldigheter att respektera grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper som stadgas i artikel 6 i EU-fördraget.
2. Medlemsstaterna får fastställa villkor som är nödvändiga till följd av, och är förenliga med, grundläggande principer som rör pressfrihet och andra mediers frihet och som reglerar pressens eller andra mediers rättigheter och ansvar samt processrättsliga skyddsregler för dem, när dessa villkor hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar.

AVDELNING V

BESTÄMMELSER OM SKYDD AV, STÖD TILL OCH RÄTTIGHETER FÖR OFFER FÖR TERRORISM

Artikel 24

Hjälp och stöd till offer för terrorism

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att utredningar av eller lagföring för brott som omfattas av detta direktiv inte är beroende av att ett offer för terrorism eller en annan person som utsatts för brottet gör en anmälan eller en angivelse, åtminstone inte om gärningarna begåtts på medlemsstatens territorium.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att stödtjänster inriktade på de specifika behoven hos offer för terrorism finns inrättade i enlighet med direktiv 2012/29/EU och att dessa finns tillgängliga för offer för terrorism omedelbart efter en terroristattack och så länge det är nödvändigt. Sådana stödtjänster ska tillhandahållas utöver eller som en integrerad del av allmänna stödtjänster för brottsoffer, vilka kan ta i anspråk redan befintliga enheter som tillhandahåller specialiserat stöd.
3. Stödtjänsterna ska kunna tillhandahålla hjälp och stöd till offer för terrorism i enlighet med deras specifika behov. Tjänsterna ska vara konfidentiella, kostnadsfria och lättillgängliga för alla offer för terrorism. De ska särskilt omfatta följande:
 - a) Emotionellt och psykologiskt stöd, såsom traumastöd och traumarådgivning.
 - b) Rådgivning och information om relevanta rättsliga, praktiska eller ekonomiska frågor; detta inbegriper att underlätta utövandet av den rätt till information som offer för terrorism har enligt artikel 26.
 - c) Hjälp med anspråk på ersättning som enligt den berörda medlemsstatens nationella rätt finns tillgänglig för offer för terrorism.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att det finns mekanismer eller protokoll som medger att stödtjänster för offer för terrorism aktiveras inom ramen för medlemsstaternas nationella infrastrukturer för insatser vid nödsituationer. Sådana mekanismer eller protokoll ska inbegripa samordning mellan relevanta myndigheter, byråer och organ för att det ska vara möjligt att tillhandahålla ett heltäckande bemötande av behoven hos offren och deras familjemedlemmar omedelbart efter en terroristattack och så länge det är nödvändigt, inbegripet adekvata medel som gör det lättare att identifiera och kommunicera med offren och deras familjer.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att adekvat medicinsk behandling tillhandahålls offer för terrorism omedelbart efter en terroristattack och så länge det är nödvändigt. Medlemsstaterna ska bibehålla rätten att organisera tillhandahållandet av medicinsk behandling till offer för terrorism i enlighet med sina respektive nationella hälso- och sjukvårdssystem.
6. Medlemsstaterna ska säkerställa att offer för terrorism har tillgång till rättshjälp i enlighet med artikel 13 i direktiv 2012/29/EU när de är parter i straffrättsliga förfaranden. Medlemsstaterna ska säkerställa att brottets allvar och omständigheterna kring brottet vederbörligen återspeglas i de villkor och processuella regler enligt vilka offer för terrorism har tillgång till rättshjälp i enlighet med nationell rätt.
7. Detta direktiv ska tillämpas utöver, och utan att det påverkar, de åtgärder som föreskrivs i direktiv 2012/29/EU.

Artikel 25

Skydd av offer för terrorism

Medlemsstaterna ska säkerställa att åtgärder finns tillgängliga för att skydda offer för terrorism och deras familjemedlemmar i enlighet med direktiv 2012/29/EU. Vid bedömningen av huruvida och i vilken utsträckning de bör få del av skyddsåtgärder under straffrättsliga förfaranden ska särskild uppmärksamhet ägnas åt risken för hot eller vedergällning och åt behovet av att skydda värdigheten och den fysiska integriteten hos offer för terrorism, inbegripet vid förhör och vittnesmål.

Artikel 26

Rättigheter för offer för terrorism bosatta i en annan medlemsstat

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att offer för terrorism som är bosatta i en annan medlemsstat än den där terroristbrottet begicks har tillgång till information om sina rättigheter, tillgängliga stödtjänster och tillgängliga system för ersättning i den medlemsstat där terroristbrottet begicks. I detta sammanhang ska berörda medlemsstater vidta lämpliga åtgärder för att underlätta samarbetet mellan sina behöriga myndigheter eller enheter som tillhandahåller specialiserat stöd för att säkerställa att offer för terrorism verkligen ges tillgång till sådan information.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att alla offer för terrorism har tillgång till de hjälp- och stödtjänster som föreskrivs i artikel 24.3 a och b på territoriet i den medlemsstat i vilken de är bosatta, även om terroristbrottet begicks i en annan medlemsstat.

AVDELNING VI

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 27

Ersättande av rambeslut 2002/475/RIF

Rambeslut 2002/475/RIF ersätts med avseende på de medlemsstater som är bundna av detta direktiv, utan att det påverkar dessa medlemsstaters skyldigheter när det gäller tidsfristen för införlivande av det rambeslutet med nationell rätt.

För de medlemsstater som är bundna av detta direktiv ska hänvisningar till rambeslut 2002/475/RIF anses som hänvisningar till detta direktiv.

Artikel 28

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 8 september 2018. De ska genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 29

Rapportering

1. Kommissionen ska senast den 8 mars 2020 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta direktiv.

2. Kommissionen ska senast den 8 september 2021 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en bedömning av detta direktivs mervärde för bekämpande av terrorism. Rapporten ska också behandla direktivets inverkan på grundläggande fri- och rättigheter, inbegripet på icke-diskriminering, på rättsstatsprincipen och på omfattningen av det skydd och den hjälp som tillhandahålls offer för terrorism. Kommissionen ska beakta den information som medlemsstaterna lämnar enligt beslut 2005/671/RIF och all annan relevant information om sådant utövande av befogenheter enligt lagar om bekämpning av terrorism som har koppling till införlivandet och genomförandet av detta direktiv. På grundval av denna utvärdering ska kommissionen vid behov fatta beslut om lämplig uppföljning.

Artikel 30

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 31

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna i enlighet med fördragen.

Utfärdat i Strasbourg den 15 mars 2017.

På Europaparlamentets vägnar

A. TAJANI

Ordförande

På rådets vägnar

I. BORG

Ordförande

Sammanfattning av betänkandet Genomförande av vissa straffrättsliga åtaganden för att förhindra och bekämpa terrorism (SOU 2017:72)

Bilaga 4

Uppdraget

Utredningens uppdrag, som redovisas i detta slutbetänkande, har varit att dels ta ställning till om Sverige ska tillträda tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (CETS nr 217, tilläggsprotokollet) och vilka lagändringar som i så fall krävs, dels analysera behovet av de författningsändringar som behövs för att genomföra terrorismdirektivet.¹ I uppdraget har också ingått att lämna nödvändiga lagförslag.

Genom delbetänkandet Straffrättsliga åtgärder mot terrorismresor (SOU 2015:63) har utredningen tidigare analyserat dels behovet av lagändringar för att Sverige ska leva upp till de krav på straffrättslig reglering för att förhindra och bekämpa terrorism som ställs i FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014), dels om Sveriges straffrättsliga reglering för att förhindra och bekämpa finansiering av terrorism uppfyller de krav som Financial Action Task Force ställer. Vidare har utredningen tidigare genom delbetänkandet Straffrättsliga åtgärder mot deltagande i en väpnad konflikt till stöd för en terroristorganisation (SOU 2016:40) analyserat behovet av ytterligare kriminalisering för att förebygga och förhindra att personer deltar i väpnad konflikt utomlands inom ramen för en terroristorganisation samt övervägt om Sverige ska tillträda Pekingprotokollet och Pekingkonventionen.

Utredningens uppdrag redovisas i sin helhet i bilagorna 1–5.

Sveriges tillträde till tilläggsprotokollet

År 2005 antogs Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (CETS nr 196, terrorismkonventionen). Enligt konventionen förbinder sig parterna att straffbelägga offentlig uppmaning att begå terroristbrott, rekrytering till terrorism och utbildning för terrorism. Sverige har undertecknat terrorismkonventionen den 16 maj 2005 och ratificerat densamma den 30 augusti 2010.

Den 19 maj 2015 antogs ett tilläggsprotokoll till konventionen som ska bidra till att FN:s säkerhetsråds resolution 2178 (2014) genomförs på ett likartat sätt i Europarådets medlemsstater. Sverige har undertecknat protokollet den 22 oktober 2015.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF. Genomförandet av de bestämmelser i terrorismdirektivet som rör skydd av, stöd till och rättigheter för offer för terrorism (avdelning V i direktivet) har emellertid inte omfattats av utredningens uppdrag.

Syftet med tilläggsprotokollet är att komplettera terrorismkonventionen med bestämmelser om kriminalisering och därigenom öka parternas ansträngningar att förebygga terrorism. I tilläggsprotokollet ställs krav på att vissa handlingar som typiskt sett kan leda till att terroristbrott begås ska vara straffbelagda, nämligen deltagande i en sammanslutning eller grupp för terrorismsyften, mottagande av utbildning för terrorismsyften, utlandsresor för terrorismsyften, finansiering av utlandsresor för terrorismsyften samt organiserande eller annat underlättande av utlandsresor för terrorismsyften.

Åtagandena i tilläggsprotokollet motsvarar i centrala delar de åtaganden som följer av terrorismdirektivet, som Sverige har en skyldighet att följa.

Sverige föreslås tillträda tilläggsprotokollet. För tillträde är emellertid vissa lagändringar nödvändiga, se nedan.

Behovet av lagändringar mot bakgrund av tilläggsprotokollet och direktivet

Terrorismdirektivet, som antogs den 15 mars 2017, ersätter terrorismrambeslutet² och ändrar rådets beslut om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott³. Sverige har genomfört båda besluten.

Direktivet, som i stora delar motsvarar terrorismrambeslutet, syftar till att fastställa minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder på området för terroristbrott, brott med anknytning till en terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet (offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terrorismsyften, tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften, mottagande av utbildning för terrorismsyften, resor för terrorismsyften, organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften, finansiering av terrorism samt andra brott med anknytning till terroristverksamhet).

Tyngdpunkten i både tilläggsprotokollet och direktivet ligger på straffrättsliga bestämmelser. Direktivet är emellertid till sitt innehåll mer långtgående än protokollet. I betänkandet har likartade bestämmelser behandlats i ett sammanhang.

Av direktivet följer ett krav på att *terroristbrott* kriminaliseras. De gärningar som ska utgöra brott och försök därtill är i stor utsträckning, men inte fullt ut, kriminaliserade i svensk rätt. Behov av lagstiftning finns för att 1) gärningar motsvarande innehav, förvärv, transport och användning av radiologiska vapen liksom forskning om och utveckling av sådana vapen och nukleära vapen ska definieras som terroristbrott i svensk rätt, 2) gärningar motsvarande olaglig systemstörning och olaglig datastörning enligt det s.k. IT-brottsdirektivet ska definieras som terroristbrott i svensk rätt, samt 3) utvidga bestämmelsen om hot som kan utgöra terror-

² Rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism.

³ Rådets beslut 2005/671/RIF av den 20 september 2005 om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott.

istbrott så att den även omfattar hot att begå de gärningar som omfattas av det utvidgade straffansvaret.

Av direktivet följer vidare ett krav på kriminalisering av *rekrytering för terrorismsyften*. De gärningar som ska utgöra brott enligt bestämmelsen och försök därtill är till viss del, men inte fullt ut, kriminaliserade i svensk rätt. Exempelvis är det inte straffbart att värva en annan person för att personen ska medverka till att brott med anknytning till en terroristgrupp begås. Det finns även skäl att tydliggöra och anpassa lagstiftningen så att den på ett bättre sätt överensstämmer med direktivet. Det behövs därför lagstiftning för att bestämmelsen ska vara genomförd.

De gärningar som ska utgöra brott enligt direktivets bestämmelser om *tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften* och försök därtill är kriminaliserade i svensk rätt. När det gäller det kriminaliseringskrav som tar sikte på ett syfte att medverka till brott finns emellertid skäl att tydliggöra och anpassa lagstiftningen så att den på ett bättre sätt överensstämmer med direktivet.

Av såväl tilläggsprotokollet som direktivet följer ett krav på kriminalisering av *mottagande av utbildning för terrorismsyften*. De självutbildningsgärningar som ska utgöra brott enligt direktivets bestämmelse är inte kriminaliserade i svensk rätt. Det behövs därför lagstiftning för att bestämmelsen fullt ut ska vara genomförd. När det gäller de kriminaliseringskrav i instrumenten som tar sikte på ett syfte att medverka till brott finns det skäl att tydliggöra och anpassa lagstiftningen så att den på ett bättre sätt överensstämmer med instrumenten.

De gärningar som ska utgöra brott enligt tilläggsprotokollets och direktivets bestämmelser om *utlandsresor/resor för terrorismsyften* och försök därtill är endast delvis kriminaliserade i svensk rätt. Exempelvis är resor som sker i avsikt att medverka till terroristbrott eller annan särskilt allvarlig brottslighet inte straffbara. Det behövs därför lagstiftning för att bestämmelserna fullt ut ska vara genomförda.

Både tilläggsprotokollet och direktivet innehåller krav på att *finansiering av terrorism* ska vara straffbart. Kravet i tilläggsprotokollet är begränsat till finansiering av utlandsresor för terrorismsyften, medan direktivets krav, som är långtgående, bl.a. omfattar finansiering av ett stort antal handlingar som typiskt sett kan leda till att terroristbrott begås. De gärningar som ska utgöra brott enligt angivna bestämmelser och försök därtill är endast i viss utsträckning kriminaliserade i svensk rätt. Svensk rätt uppfyller kraven på kriminalisering av finansiering av terroristbrott och terrorismresor (givet att kraven enligt instrumentens bestämmelser om terroristbrott och terrorismresor uppfylls), men inte i övrigt. Behov av lagstiftning som kriminaliserar följande gärningar finns därför: 1) finansiering av brott med anknytning till en terroristgrupp, offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terrorismsyften, tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften, mottagande av utbildning för terrorismsyften och organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften, 2) finansiering av medverkan till samtliga ovan angivna gärningar och 3) försök till finansiering av samtliga gärningar och medverkan till dem, med undantag för försök till finansiering av terroristbrott.

Av direktivet följer att grov stöld, utpressning och upprättande eller användning av falska administrativa dokument i syfte att begå bl.a. terror-

istbrott ska *betraktas som brott med anknytning till terroristverksamhet*. De gärningar som åsyftas är till stor del, men inte fullt ut, reglerade i svensk rätt. Det behövs därför lagstiftning för att bestämmelserna ska vara genomförda.

I övrigt uppfyller svensk rätt de kriminaliseringskrav som ställs i tilläggsprotokollet och direktivet. Detsamma gäller instrumentens krav som rör *påföljder för fysiska personer m.m., ansvar och sanktioner för juridiska personer samt utredningsverktyg och förverkande*. Motsvarande gäller för åtagandena i instrumenten om *informationsutbyte m.m.* Det föreslås att Säkerhetspolisen utses till kontaktpunkt enligt artikel 7 i tilläggsprotokollet.

Vidare uppfyller svensk rätt i huvudsak kraven i instrumentens bestämmelser om *domsrätt/behörighet och lagföring*. För att kraven fullt ut ska tillgodoses behövs emellertid lagstiftning. Bedömningen görs vidare att svensk domstols behörighet inte i något fall som avses i instrumenten bör begränsas av ett krav på dubbel straffbarhet. I vissa avseenden behövs lagstiftning för att kravet på dubbel straffbarhet ska efterges.

Svensk rätt uppfyller genom befintlig reglering åtagandet i direktivets bestämmelse om *åtgärder mot internetinnehåll som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott*. Av tydlighetsskäl behövs emellertid viss lagstiftning även i denna del.

Genomförande av tilläggsprotokollet och direktivet i svensk rätt

Som framgått är vissa lagändringar nödvändiga för att svensk rätt ska anses uppfylla åtagandena i tilläggsprotokollet och direktivet.

En grundläggande förutsättning vid utformningen av lagändringarna är att den sker i enlighet med Sveriges internationella förpliktelser vad avser såväl åtaganden att kriminalisera vissa gärningar som åtaganden till skydd för mänskliga rättigheter.

De förslag till lagstiftning som lämnas föreslås träda i kraft den 1 september 2018 och innebär i huvudsak följande.

Straffbestämmelsen om terroristbrott utvidgas

Bestämmelsen i 3 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terroristbrottslagen), som anger vilka gärningar som under vissa angivna förutsättningar utgör terroristbrott enligt 2 § i samma lag, föreslås utvidgas till att även i huvudsak omfatta

1. grovt dataintrång,
2. att med uppsåt utan visst tillstånd bedriva kärnteknisk verksamhet eller åsidosätta viss anmälningsskyldighet vid bl.a. forsknings- eller utvecklingsverksamhet som rör processer eller system i fråga om kärntekniska anläggningar, kärnämnen eller kärnavfall,
3. att med uppsåt utan tillstånd tillverka, till landet införa, transportera, saluföra, överlåta, upplåta, förvärva, inneha, använda, deponera, återvinna eller återanvända ett radioaktivt ämne eller ett material som innehåller radioaktiva ämnen,

4. smuggling och grov smuggling om brottet avser sådana varor som omfattas av punkt 2 och 3 ovan, och Bilaga 4

5. olaga hot och grovt olaga hot, som innefattar hot om att begå de gärningar som omfattas av det utvidgade straffansvaret.

Straffbestämmelsen om rekrytering förtydligas och utvidgas

Straffbestämmelsen om rekrytering i 4 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen) föreslås förtydligas och utvidgas till att omfatta även den som i vissa fall söker förmå någon annan att begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till särskilt allvarlig brottslighet. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Straffbestämmelserna om utbildning förtydligas och utvidgas

Straffbestämmelsen om tillhandahållande av utbildning i 5 § rekryteringslagen föreslås förtydligas när det gäller utbildarens vetskap. Bestämmelsen föreslås således omfatta den som meddelar eller söker meddela instruktioner om 1) tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller 2) andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål. Vad som nu sagts ska endast gälla om gärningen har begåtts med vetskap om att mottagaren har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet.

Straffbestämmelsen om inhämtande och mottagande av utbildning i 5 a § rekryteringslagen föreslås förtydligas på så sätt att straffansvaret omfattar den som har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet.

Vidare föreslås att bestämmelsen i 5 a § utvidgas och att ett särskilt straffansvar för s.k. självutbildning införs. Bestämmelsen föreslås således omfatta den som hämtar in eller tar emot sådana instruktioner som avses i lagens 5 § i avsikt att använda dem för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Straffbestämmelsen om resa utvidgas

Straffbestämmelsen om resa i 5 b § rekryteringslagen föreslås utvidgas till att omfatta även resor till medborgarskapsland (ej Sverige) och den som reser i avsikt att göra sig skyldig till stämpling eller medverkan till särskilt allvarlig brottslighet eller i avsikt att hämta in instruktioner enligt 5 a § i samma lag. Bestämmelsen föreslås således omfatta den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land i avsikt att dels begå särskilt allvarlig brottslighet eller göra sig skyldig till förberedelse, stämpling eller

medverkan till sådan brottslighet, dels meddela, hämta in eller ta emot instruktioner enligt 5 eller 5 a § rekryteringslagen. Bestämmelsen ska inte gälla den som är svensk medborgare och som reser eller påbörjar en resa till Sverige. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Straffbestämmelserna om finansiering utvidgas

Straffansvaret för finansiering av terrorism föreslås utvidgas genom en långtgående kriminalisering av bl.a. finansiering av handlingar som typiskt sett kan leda till att terroristbrott begås.

Bestämmelsen i 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen) föreslås utvidgas till att omfatta även finansiering, utöver för att begå särskilt allvarlig brottslighet, för att annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet eller försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Vidare föreslås straffansvaret i 3 a § finansieringslagen som avser finansiering av terrorismresor utvidgas till att omfatta även finansiering av offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning samt medverkan till brott. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Straffskärpningsbestämmelsen i terroristbrottslagen utvidgas

Straffskärpningsbestämmelsen i 5 § terroristbrottslagen föreslås utvidgas. Som försvårande omständighet vid bedömning av straffvärdet för exempelvis brukande av falsk urkund ska bl.a. beaktas om brottet begåtts med uppsåt att främja terroristbrott eller terrorismresor.

Domsrätten utvidgas i vissa fall

Som framgått görs bedömningen att svensk domstols behörighet inte i något fall som avses i instrumenten bör begränsas av ett krav på dubbel straffbarhet. Domsrättsregeln i 2 kap. 3 § 6 brottsbalken föreslås vara tillämplig även i förhållande till förberedelse och stämpling till terroristbrott. För brott som begåtts utom riket döms således även i annat fall än som avses i 2 kap. 2 § brottsbalken efter svensk lag och vid svensk domstol om brottet är terroristbrott enligt 2 § terroristbrottslagen eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott.

Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken föreslås att svensk domstol får döma för

- brott enligt rekryteringslagen som har begåtts av en utlänning som befinner sig i Sverige,
- brott enligt finansieringslagen som har begåtts av en utlänning med hemvist i Sverige,
- brott enligt rekryteringslagen och finansieringslagen som har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige, och

- brott enligt rekryteringslagen och finansieringslagen som har begåtts mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Domrättsreglerna i 9 § rekryteringslagen och 6 § finansieringslagen föreslås därför, utöver att de bör vara tillämpliga i förhållande till den nya reglering i lagarna som föreslås genomföra tilläggsprotokollets och direktivets bestämmelser, vara tillämpliga också i dessa situationer.

Lagen om ansvar för elektroniska anslagstavlor förtydligas

Bestämmelsen om skyldighet för tillhandahållare av elektroniska anslagstavlor att vid straffansvar ta bort eller på annat sätt förhindra vidare spridning av meddelanden i 5 § lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor föreslås förtydligas så att det uttryckligen framgår att även meddelanden som utgör offentlig uppmaning enligt 3 § rekryteringslagen omfattas.

Utökade möjligheter till hemliga tvångsmedel

I betänkandet lämnas förslag till utvidgningar av straffansvaret för ett flertal brott. Det är viktigt att all verksamhet med anknytning till terrorism kan förebyggas och förhindras i ett så tidigt skede som möjligt. Det bör därför finnas möjligheter att använda hemliga tvångsmedel även för brott enligt förslagen. Med hänsyn till hur rättegångsbalkens regler är konstruerade krävs det emellertid inte några lagändringar.

Betänkandets lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § brottsbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §¹

För brott som begåtts utom riket döms även i annat fall än som avses i 2 § efter svensk lag och vid svensk domstol,

1. om brottet förövats på ett svenskt fartyg eller luftfartyg, eller om det begåtts i tjänsten av befälhavaren eller någon som tillhörde besättningen på ett sådant fartyg,

2. om brottet begåtts av någon som tillhör Försvarmakten på ett område där en avdelning av Försvarmakten befann sig eller om det begåtts av någon annan på ett sådant område och avdelningen befann sig där för annat ändamål än övning,

3. om brottet begåtts vid tjänstgöring utom riket av någon som är anställd i Försvarmakten och tjänstgör i en internationell militär insats eller som tillhör Polisens utlandsstyrka,

3 a. om brottet har begåtts i tjänsten utom riket av en polisman, tulltjänsteman eller tjänsteman vid Kustbevakningen, som utför arbetsuppgifter enligt en internationell överenskommelse som Sverige har tillträtt,

4. om brottet förövats mot Sverige, en svensk kommun eller annan menighet eller en svensk allmän inrättning,

5. om brottet begåtts inom ett område som inte tillhör någon stat och förövats mot en svensk medborgare, svensk sammanslutning eller enskild inrättning eller mot en utlänning med hemvist i Sverige,

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplats-sabotage, penningförfalskning, försök till sådana brott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor, osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, försök till sådant brott, brott som avses i 5 § samma lag, brott enligt lagen (2014:406) om straff för folkmord, brott mot

6. om brottet är kapning, sjö- eller luftfartssabotage, flygplats-sabotage, penningförfalskning, försök till sådana brott, olovlig befattning med kemiska vapen, olovlig befattning med minor, osann eller ovarsam utsaga inför en internationell domstol, terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, försök, *förberedelse eller stämpling* till sådant brott, brott som avses i 5 § samma lag, brott enligt lagen (2014:406) om

¹ Senaste lydelse 2017:497.

mänskligheten och krigsförbrytelser, uppvigling som består i en omedelbar och offentlig uppmaning att begå folkmord eller om brottet riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning, eller

straff för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser, uppvigling som består i en omedelbar och offentlig uppmaning att begå folkmord eller om brottet riktats mot Internationella brottmålsdomstolens rättskipning, eller

Bilaga 5

7. om det lindrigaste straff som i svensk lag är stadgat för brottet är fängelse i fyra år eller däröver.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall¹ att 1, 3, 3 a, 4 och 6 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser för genomförande av

1. den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism som antogs av Förenta nationernas generalförsamling den 9 december 1999 (54/109), och

2. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014).

Denna lag innehåller straffrättsliga bestämmelser för genomförande av

1. den internationella konventionen om bekämpande av finansiering av terrorism som antogs av Förenta nationernas generalförsamling den 9 december 1999 (54/109),

2. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014),

3. *tilläggsprotokoll den 19 maj 2015 till Europarådets konvention den 16 maj 2005 om förebyggande av terrorism, och*

4. *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.*

I lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism finns ytterligare bestämmelser för att genomföra konventionen. De avser åtgärder som den som bedriver finansiell verksamhet och annan näringsverksamhet är skyldig att vidta för att förhindra att verksamheten utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism.

3 §³

Till fängelse i högst två år döms den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska

Till fängelse i högst två år döms den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2009:73.

² Senaste lydelse 2017:644.

³ Senaste lydelse 2016:94.

användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas

1. för att begå särskilt allvarlig brottslighet, eller

2. av en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet.

Om brott som anges i första stycket är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas

1. för att begå *eller annars medverka till* särskilt allvarlig brottslighet *eller försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet*, eller

3 a §⁴

Den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas för *en sådan resa som avses i 5 b § lagen (2010:299)* om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas för *brott som avses i 3, 4, 5, 5 a eller 5 b § lagen (2010:299)* om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet *eller medverkan till sådant brott* döms till fängelse i högst två år.

4 §

För försök till brott enligt 3 § döms till ansvar enligt bestämmelserna i 23 kap. 1 § brottsbalken.

För försök till brott enligt *denna lag* döms till ansvar enligt bestämmelserna i 23 kap. 1 § brottsbalken.

6 §⁵

Svensk medborgare eller utlänning som befinner sig här i landet och som har begått brott enligt denna lag döms vid svensk domstol även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken. Detta gäller även om brottet i

Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken döms för brott enligt denna lag vid svensk domstol om brottet har begåtts

1. av en svensk medborgare, av en utlänning med hemvist i Sverige

⁴ Senaste lydelse 2016:94.

⁵ Senaste lydelse 2016:94.

enlighet med 5 § i denna lag ska bestraffas enligt brottsbalken eller lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

eller av en utlänning som befinner sig här i landet,

2. till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige, eller

3. mot en av Europeiska unionens institutioner eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.

Första stycket gäller även om brottet i enlighet med 5 § ska bestraffas enligt brottsbalken eller lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

3. Förslag till lag om ändring i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2003:148) om straff för terroristbrott att 1, 3 och 5 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av *Europeiska unionens rambeslut om bekämpande av terrorism av den 13 juni 2002 (2002/475/RIF)*.

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF*.

3 §¹

Följande gärningar utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 § i denna lag:

1. mord, 3 kap. 1 § brottsbalken,
2. dråp, 3 kap. 2 § brottsbalken,
3. grov misshandel och synnerligen grov misshandel, 3 kap. 6 § brottsbalken,
4. människorov, 4 kap. 1 § brottsbalken,
5. olaga frihetsberövande, 4 kap. 2 § brottsbalken,
6. grovt dataintrång, 4 kap. 9 c § brottsbalken,
6. grov skadegörelse, 12 kap. 3 § brottsbalken,
7. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken,
7. grov skadegörelse, 12 kap. 3 § brottsbalken,
8. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 § brottsbalken,
8. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 §§ brottsbalken,
9. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 § brottsbalken,
9. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken,
10. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken,
10. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a § brottsbalken,
11. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a § brottsbalken,
11. flygplatssabotage, 13 kap. 5 b § brottsbalken,
12. flygplatssabotage, 13 kap. 5 b § brottsbalken,
12. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 § brottsbalken,
13. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 § brottsbalken,
13. olovlig befattning med kemi-
14. olovlig befattning med kemi-

¹ Senaste lydelse 2017:335.

ska vapen, 22 kap. 6 a § brottsbalken,

14. vapenbrott, grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott, 9 kap. 1 § första stycket och 1 a § vapenlagen (1996:67),

15. brott enligt 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,

16. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,

17. brott enligt 18, 18 a och 20 §§ lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,

18. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 14–17,

19. olaga hot och grovt olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1–18.

ska vapen, 22 kap. 6 a § brottsbalken,

15. vapenbrott, grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott, 9 kap. 1 § första stycket och 1 a § vapenlagen (1996:67),

16. brott enligt 29 a § lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor,

17. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,

18. brott enligt 18, 18 a och 20 §§ lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,

19. uppsåtligt brott enligt 25 § första stycket 1 och 2 samt 25 a § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,

20. uppsåtligt brott enligt 36 § strålskyddslagen (1988:220) som avser tillståndsplikt enligt 20 § första stycket 1 samma lag,

21. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 §§ lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 15–20,

22. olaga hot och grovt olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1–21.

5 §

Om någon begår ett brott enligt 8 kap. 1, 4–6 §§, 9 kap. 4 § eller 14 kap. 1 och 3 §§ brottsbalken eller försök till sådana brott, med

Som försvårande omständigheter vid bedömningen av straffvärdet ska, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp och be-

uppsåt att främja terroristbrott skall detta, om gärningen inte omfattas av ansvar enligt 2 eller 4 § eller medverkan till sådana brott, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp och enligt bestämmelserna i 29 kap. 2 § brottsbalken, beaktas som en försvårande omständighet vid bedömningen av straffvärdet.

stämmelserna i 29 kap. 2 § brottsbalken, beaktas

1. om någon begått ett brott enligt 8 kap. 1, 4–6 §§ eller 9 kap. 4 § brottsbalken eller försök till sådana brott, med uppsåt att främja terroristbrott, eller

2. om någon begått ett brott enligt 14 kap. 1 och 3 §§ eller brukande av falsk urkund enligt 10 § brottsbalken eller försök till sådana brott, med uppsåt att främja terroristbrott eller brott som avses i 5 b § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Första stycket gäller inte om gärningen omfattas av ansvar enligt 2 eller 4 § denna lag eller medverkan till sådana brott.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

4. Förslag till lag om ändring i lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet att 1, 4, 5–5 b och 9 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag innehåller bestämmelser för genomförande av

1. Europarådets konvention den 16 maj 2005 om förebyggande av terrorism,

2. *Europeiska unionens rambeslut den 28 november 2008 om ändring av rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism (2008/919/RIF), och*

3. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014).

2. tilläggsprotokoll den 19 maj 2015 till Europarådets konvention den 16 maj 2005 om förebyggande av terrorism,

3. punkt 6 i Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178 (2014), och

4. Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.

4 §

Den som söker förmå någon annan, i annat fall än som anges i 3 §, att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

Detsamma gäller den som söker förmå någon annan att begå eller annars medverka till försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet.

¹ Senaste lydelse 2016:95.

5 §

Den som meddelar eller söker meddela instruktioner om tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller om andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål, döms till fängelse i högst två år, om gärningen har begåtts med vetskap om att *instruktionerna är avsedda att användas för* särskilt allvarlig brottslighet.

Till fängelse i högst två år döms den som meddelar eller söker meddela instruktioner om

1. tillverkning eller användning av sådana sprängämnen, vapen eller skadliga eller farliga ämnen som är särskilt ägnade att användas för särskilt allvarlig brottslighet, eller

2. andra metoder eller tekniker som är särskilt ägnade för sådant ändamål.

Vad som nu sagts gäller endast om gärningen har begåtts med vetskap om att mottagaren har för avsikt att använda instruktionerna för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet.

5 a §²

Den som tar emot sådana instruktioner som avses i 5 § i avsikt att använda dem för särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år, om meddelandet av instruktionerna varit särskilt ägnat att främja sådan brottslighet.

Den som hämtar in eller tar emot sådana instruktioner som avses i 5 § i avsikt att använda dem för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

5 b §³

Till fängelse i högst två år döms den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land än det land där han eller hon är medborgare i avsikt att

1. begå eller förbereda särskilt allvarlig brottslighet, eller

2. meddela eller ta emot instruktioner enligt 5 eller 5 a §.

Till fängelse i högst två år döms den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land i avsikt att

1. begå särskilt allvarlig brottslighet eller göra sig skyldig till förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet, eller

2. meddela, hämta in eller ta emot instruktioner enligt 5 eller 5 a §.

Första stycket gäller inte den som är svensk medborgare och som reser eller påbörjar en resa till

² Senaste lydelse 2016:95.

³ Senaste lydelse 2016:95.

9 §

Även om det inte finns domsrätt enligt 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken döms för brott enligt denna lag vid svensk domstol om brottet har begåtts

1. av svensk medborgare *eller* av utlänning med hemvist i Sverige, *eller*

1. av *en* svensk medborgare, av *en* utlänning med hemvist i Sverige *eller av en utlänning som befinner sig här i landet,*

2. *till förmån för en juridisk person som är etablerad i Sverige, eller*

2. mot en av Europeiska unionens institutioner *eller mot ett organ som inrättats i enlighet med Fördraget om Europeiska unionen eller Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och som har säte i Sverige.*

3. mot en av Europeiska unionens institutioner *eller mot en av dess byråer eller ett av dess organ, om byrån eller organet har säte i Sverige.*

Första stycket gäller även om brottet i enlighet med 8 § ska bestraffas enligt brottsbalken eller lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

Bestämmelser om krav på tillstånd att väcka åtal i vissa fall finns i 2 kap. 5 § brottsbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

5. Förslag till lag om ändring i lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor

Bilaga 5

Härigenom föreskrivs att 5 och 7 §§ lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt propositionen Ett starkt straffrättsligt skydd för den personliga integriteten (prop. 2016/17:222)

5 §¹

Om en användare sänder in ett meddelande till en elektronisk anslagstavla ska den som tillhandahåller tjänsten ta bort meddelandet från tjänsten eller på annat sätt förhindra vidare spridning av meddelandet, om

1. meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna i 4 kap. 5 § brottsbalken om olaga hot, 4 kap. 6 c § brottsbalken om olaga integritetsintrång, 16 kap. 5 § brottsbalken om uppvigling, 16 kap. 8 § brottsbalken om hets mot folkgrupp, 16 kap. 10 a § brottsbalken om barnpornografibrott *eller* 16 kap. 10 c § brottsbalken om olaga våldsskildring, *eller*

1. meddelandets innehåll uppenbart är sådant som avses i bestämmelserna i 4 kap. 5 § brottsbalken om olaga hot, 4 kap. 6 c § brottsbalken om olaga integritetsintrång, 16 kap. 5 § brottsbalken om uppvigling, 16 kap. 8 § brottsbalken om hets mot folkgrupp, 16 kap. 10 a § brottsbalken om barnpornografibrott, 16 kap. 10 c § brottsbalken om olaga våldsskildring *eller* 3 § lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet om offentlig uppmaning, *eller*

2. det är uppenbart att användaren har gjort intrång i upphovsrätt eller i rättighet som skyddas genom föreskrift i 5 kap. lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk genom att sända in meddelandet.

För att kunna fullgöra sin skyldighet enligt första stycket har den som tillhandahåller tjänsten rätt att ta del av meddelanden som förekommer i tjänsten.

Skyldigheten enligt första stycket och rätten enligt andra stycket gäller också den som på tillhandahållarens uppdrag har uppsikt över tjänsten.

7 §

Den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot 5 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet

¹ Senaste lydelse 2010:401.

är grovt, till fängelse i högst två år. I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Första stycket tillämpas inte, om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt brottsbalken *eller* lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

Första stycket tillämpas inte, om det för gärningen kan dömas till ansvar enligt brottsbalken, lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk *eller* lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Brott enligt första stycket får i de fall meddelandets innehåll är sådant som avses i bestämmelsen i 4 kap. 6 c § brottsbalken om olaga integritetsintrång åtalas av åklagare endast om målsäganden anger brottet till åtal eller om åtal är påkallat från allmän synpunkt.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

6. Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 § lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §¹

En upphandlande myndighet eller enhet ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten eller enheten får kännedom om att leverantören enligt en lagakraftvunnen dom är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, respektive artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt och finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artikel 1 respektive 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i *artikel 4 i nämnda rambeslut*.

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i

¹ Senaste lydelse 2017:656.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en företrädare för den juridiska personen har dömts för brottet. Om det finns grundad anledning anta att en leverantör ska uteslutas med stöd av första stycket, får myndigheten eller enheten begära att leverantören visar att det inte finns någon grund för uteslutning.

Om det finns särskilda skäl, får en upphandlande myndighet eller enhet avstå från att utesluta en leverantör som dömts för brottslighet enligt första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

7. Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 1 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §¹

En upphandlande myndighet ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten genom kontroll enligt 15 kap. eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artikel 1 respektive 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i *artikel 4 i det rambeslutet*, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i *artikel 14*

¹ Senaste lydelse 2017:664.

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

8. Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

Härigenom föreskrivs att 13 kap. 1 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 kap.

1 §

En upphandlande enhet som är en upphandlande myndighet ska utesluta en leverantör från att delta i ett kvalificeringssystem eller en upphandling, om enheten genom en kontroll enligt 14 kap. 3 § eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG av den 26 oktober 2005 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt och finansiering av terrorism, i lydelsen enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/78/EU,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i artikel 1 respektive 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 4 i det rambeslutet, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i artikel 14 i det direktivet, eller

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande

Bilaga 5

och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

9. Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 1 § lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

1 §¹

En upphandlande myndighet eller en sådan upphandlande enhet som avses i 1 kap. 20 § första stycket 1 ska utesluta en leverantör från att delta i en upphandling, om myndigheten eller enheten genom kontroll eller på annat sätt får kännedom om att leverantören enligt en dom som fått laga kraft är dömd för brott som innefattar

1. sådan brottslighet som avses i artikel 2 i rådets rambeslut 2008/841/RIF av den 24 oktober 2008 om kampen mot organiserad brottslighet,

2. bestickning enligt definitionen i artikel 3 i rådets akt av den 26 maj 1997 om utarbetande på grundval av artikel K 3.2 c i fördraget om Europeiska unionen av konventionen om kamp mot korruption som tjänstemän i Europeiska gemenskaperna eller Europeiska unionens medlemsstater är delaktiga i, korruption enligt artikel 2.1 i rådets rambeslut 2003/568/RIF av den 22 juli 2003 om kampen mot korruption inom den privata sektorn, eller korruption enligt nationella bestämmelser,

3. bedrägeri i den mening som avses i artikel 1 i konventionen som utarbetats på grundval av artikel K.3 i fördraget om Europeiska unionen, om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen,

4. penningtvätt eller finansiering av terrorism enligt definitionen i artikel 1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG, i den ursprungliga lydelsen,

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artikel 1 respektive 3 i rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i den mening som avses i *artikel 4 i det rambeslutet*, eller

5. terroristbrott eller brott med anknytning till terroristverksamhet såsom de definieras i *artiklarna 3 och 5–12 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF* eller anstiftan, medhjälp och försök att begå brott i

¹ Senaste lydelse 2017:665.

6. människohandel enligt definitionen i artikel 2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/36/EU av den 5 april 2011 om förebyggande och bekämpande av människohandel, om skydd av dess offer och om ersättande av rådets rambeslut 2002/629/RIF, i den ursprungliga lydelsen.

Är leverantören en juridisk person, ska leverantören uteslutas om en person som ingår i leverantörens förvaltnings-, lednings- eller kontrollorgan har dömts för brottet. Detsamma gäller om den som har dömts för brottet är behörig att företräda, fatta beslut om eller kontrollera leverantören.

Denna lag träder i kraft den 1 september 2018.

10. Förslag till lag om ändring i lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 § lagen (2017:496) om internationellt polisiärt samarbete ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

2 §

Övervakningen av en misstänkt gärningsman får fortsätta utan föregående samtycke, om saken är så brådskande att samtycke inte kan inhämtas i förväg och den utländska utredningen avser misstanke om sådana brott som sägs i artikel 40.7 i Schengenkonventionen, nämligen

- mord,
- dråp,
- grovt sexualbrott,
- mordbrand,
- penningförfalskning och förfalskning av betalningsmedel,
- grov stöld,
- grovt häleri,
- penningtvätt,
- grovt bedrägeri,
- utpressning,
- människorov och tagande av gisslan,
- olaglig människohandel,
- människosmuggling,
- olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen,
- brott mot lagbestämmelser angående vapen och sprängämnen,
- ödeläggelse genom användande av sprängämnen,
- olaglig transport av giftigt och skadligt avfall,
- olaglig handel med nukleära och radioaktiva ämnen,
- sådan brottslighet som avses i rådets gemensamma åtgärd 98/733/RIF av den 21 december 1998 om att göra deltagande i en kriminell organisation i Europeiska unionens medlemsstater till ett brott, och
 - terroristbrott enligt *rådets rambeslut 2002/475/RIF av den 13 juni 2002 om bekämpande av terrorism.*
 - terroristbrott enligt *Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF.*

För att övervakningen ska få fortsätta krävs också att överskridandet av gränsen anmäls till en behörig svensk myndighet så snart det är möjligt och att den utländska myndigheten utan dröjsmål begär bistånd i utredningen.

Yttrande över betänkandet har avgetts av Riksdagens ombudsmän, Svea hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Attunda tingsrätt, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, Justitiekanslern, Domstolsverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, Kriminalvården, Brottsförebyggande rådet, Brottsoffermyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Kustbevakningen, Migrationsverket, Datainspektionen, Folke Bernadotteakademin, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida), Inspektionen för strategiska produkter, Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Totalförsvarets forskningsinstitut, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Barnombudsmannen, Tullverket, Finansinspektionen, Kronofogdemyndigheten, Upphandlingsmyndigheten, Uppsala universitet (Juridiska fakulteten), Göteborgs universitet (Juridiska institutionen och Segerstedtinstitutet), Försvarshögskolan, Kemikalieinspektionen, Strålsäkerhetsmyndigheten, Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket, Myndigheten för press, radio och tv, Diskrimineringsombudsmannen, Den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism, Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund, Amnesty International, Civil Rights Defenders, Finansbolagens Förening, Stiftelsen för Internetinfrastruktur (Internetstiftelsen), Svenska Journalistförbundet, Svenska Röda Korset, Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och TU – Medier i Sverige.

IT & Telekomföretagen och Svenska Bankföreningen har avstått från att yttra sig.

Följande remissinstanser har inte inkommit med något yttrande. Centrum för rättvisa, Dataskydd.net, Facebook Sweden AB, Forum för idéburna organisationer med social inriktning, Fryshuset, Google Sweden AB, Pressens opinionsnämnd, Pressombudsmannen, Publicistklubben, Svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen, Svenska FN-förbundet, Sveriges Tidskrifter, Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF), TV 4 AB och Utgivarna.